

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

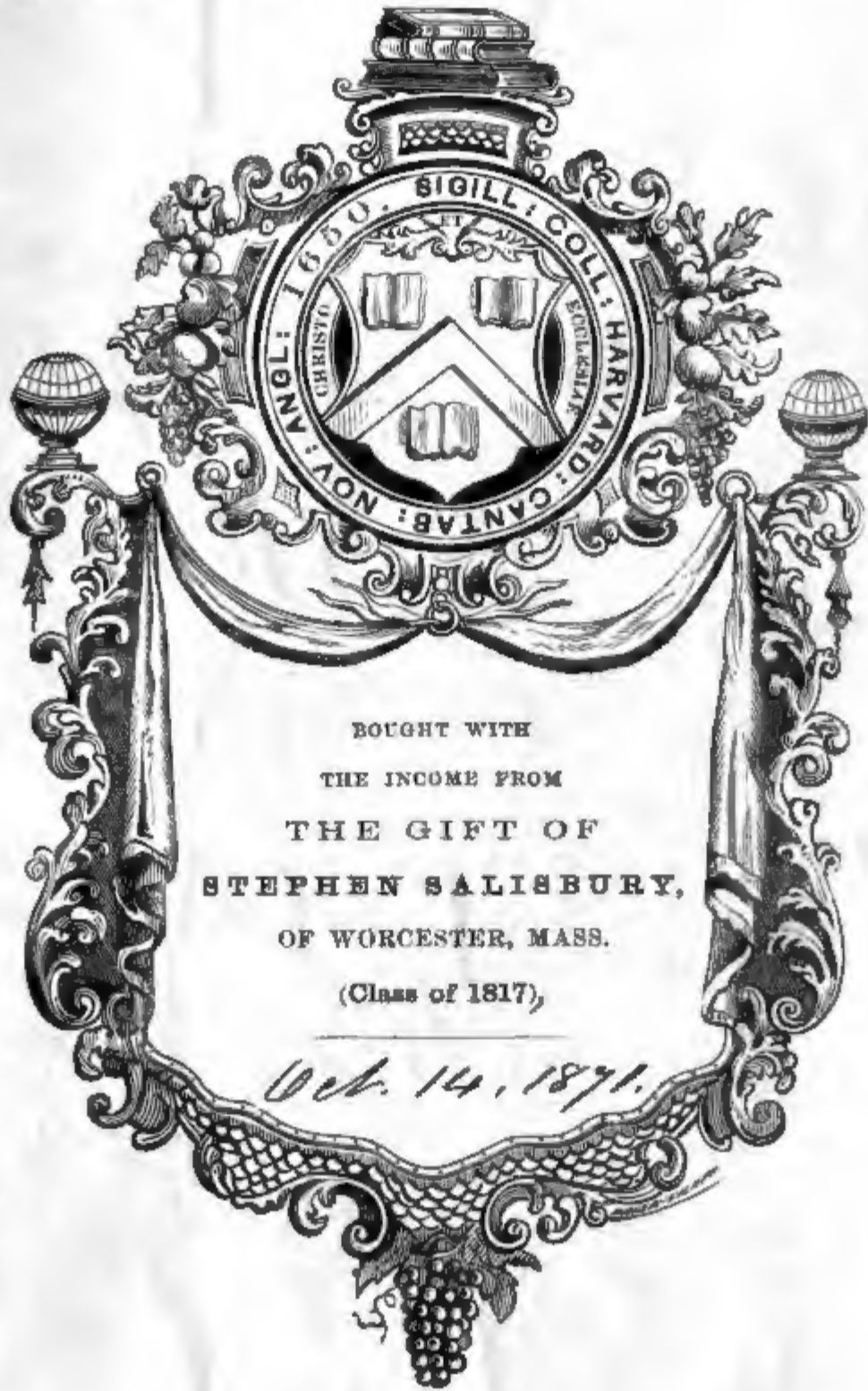
Gh
64
230

~~174~~

1549^d

Gr 64. 230.

Bd. 1876

QUAESTIONES HOMERICAE

SCRIPSEIT

JULIUS FRANCISCUS LAUBER

DR. PHIL. AA. LL. M.

QUAESTIO PRIMA

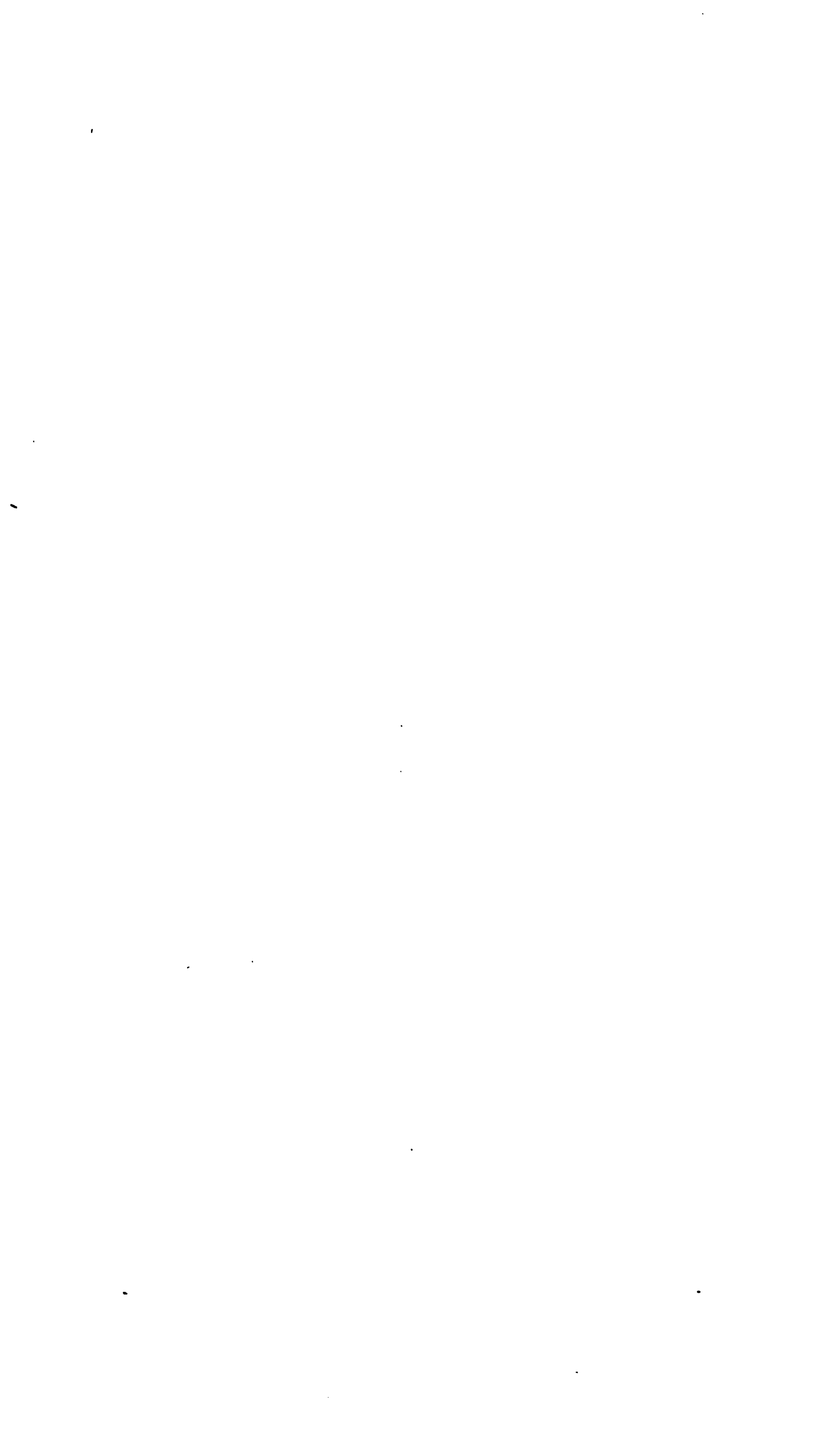
DE UNDECIMI ODYSSEAE LIBRI FORMA GERMANA
ET PATRIA.

BEROLINI

APUD HERTHUM NEBER.

1843.

⊙

QUAESTIONES HOMERICAE

SCRIPSIT

Franz
JULIUS FRANCISCUS LAUER
DR. PHIL. AA. LL. M.

QUAESTIO PRIMA
DE UNDECIMI ODYSSEAE LIBRI FORMA GERMANA
ET PATRIA.

BEROLINI

APUD GUILLELMUM BESSER.

1843.

G. F. 64,230

1871, Oct. 14.
San Francisco, Cal.

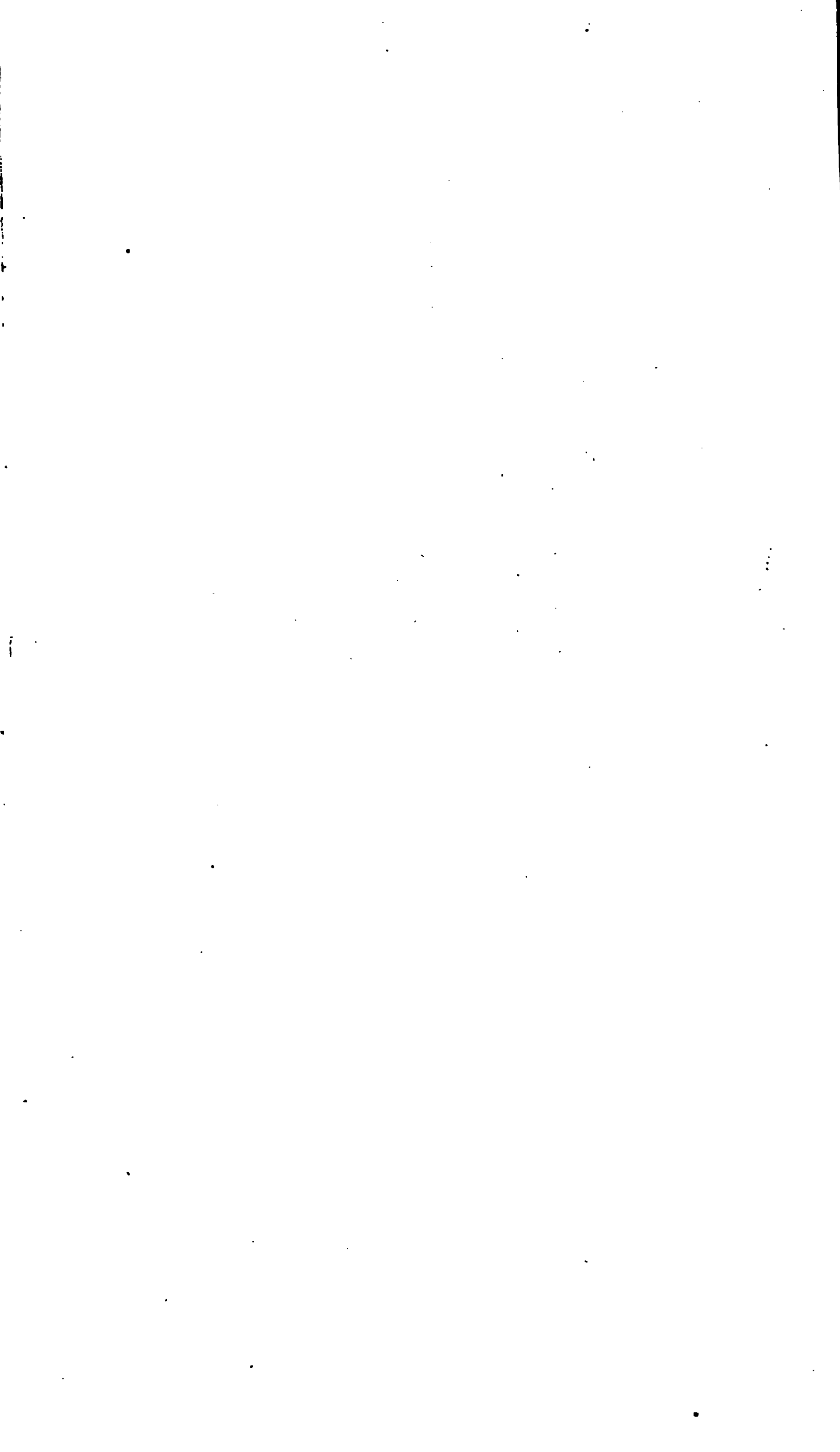
VIRIS

DOCTISSIMIS ILLUSTRISSIMIS

**AUGUSTO BOECKHIO
CAROLO LACHMANNO**

PRAECEPTORIBUS CARISSIMIS

S.

PROOEMIUM.

quis accurate vult de interpolationibus judicare, quas omeri carminibus inesse constat: is subtile rationibus confirmatum de horum carminum origine iudicium sibi paraverit necesse est. Nam cum permulta et in Iliade

Odyssea inveniantur, quae aut cum rebus alibi commemoratis discrepent, aut alium quendam colorem, vigorem atque usum prae se ferant: apparet haec omnia in-
eti aliquid offensionis praebere, quae non semper ita
ur, ut sive versus aliquos, sive magnam carminis par-
interpolata esse censeamus. Quod cuique, qui diligen-
aec carmina pervestigavit, notum est neque demonstra-

indiget. ¹⁾ Id tamen unum hoc loco moneatur, multa
e in Odysseae prima et postrema parte, quae rebus
a libro quinto usque ad duodecimum narratis non so-
non congruant, sed etiam contraria videantur. Itaque
haec et verborum et sententiarum et rerum diversitas
explicari nequit, ut Homeri carmina interpolata habea-
neque quidquam satis certi ac probati de Homero re-
r, sed plurimae de hujus poetae et patria et aetate
ones, quarum unaquaeque magni alicujus viri auctori-
i sequitur, exstant: nihil fere nobis est reliquum, nisi
F. A. Wolfii, viri de his studiis optime meriti, senten-

) cf. libros not. 9 laud.

tiam discedamus, cum inveterata illa de Homero opinio, qua hic totius Iliadis Odysseaeque auctor perhibetur, neque diversitatem illam, quam dixi, tollat neque ipsa satis explorata constare videatur.

Nihilominus hanc, quae est antiquitatis, opinionem nostris temporibus defendere imprimis conatus est Nitzschius, qui, ut de Iliade taceam, Odysseae libros viginti quattuor communi quodam vinculo contineri et in ipsa origine ita institutos ac formatos esse arbitratur, ut libri priores posteriores requirant, neque posteriores esse possint nisi prioribus antegressis ²⁾). Praecipue vero hoc inde studet demonstrare, quod Odysseam ita quattuor partibus constitutam esse dicit, ut primâ Ulixes a domo et uxore absens, secundâ Ulixes domum revertens, tertiâ Ulixes de ultione cogitans, quartâ denique Ulixes poenas a procis repetens et in quietam uxoris regnique possessionem restitutus celebretur ³⁾).

At haec viri doctissimi sententia de Odysseae, quo singuli libri contineantur, vinculo, nihil aliud est nisi filum, ut ita dicam, narrationis historiaeve a poeta traditae, neque vero nervus et anima hujus poematis, quo aliqua animi humani condicio sive affectus aliqui sub imagine hominis cujusdam fingitur et proponitur. Historia enim, quae carmine aliquo enarratur, una esse potest et tota secum consentiens, neque tamen poema artificium est et opus, quo aut audiendo aut legendo hominum animi non vulgari modo delectentur. Quod ut efficiatur, cogitationem inesse aliquam in carmine opus est, quae omnium pari modo intersit et qua animi nostri sub specie delectationis compleantur. Hoc igitur si quaeremus in Ulixis fabula longe aliud inveniemus, quam quod a Nitzschio prolatum est. Explicuit enim argumentum. *ἔωρσιπικὸν* non *ἰώρσιπικόν*, ita ut hac singularum Ody-

²⁾ Anmerk. zur Odyssee. Vol. II. p. XXXIII.

³⁾ l. l. p. XXXIV. et ante in Ersch. et Gruber. Encyclopädie der Wissenschaften und Künste. s. v. Odyssee.

seae partium cohaerentia meo quidem iudicio uti non possit, ut Odysseam qualem nunc habemus ab uno eodemque auctore totam esse factam evincat ⁴⁾).

Jam vero cum Nitschii de Odyssea sententiam etiam alias ob causas sequi non possim, praesertim cum permulta in hoc carmine inveniantur, quibus cogar, ut duas fabulas singulaque earum poemata in illo conjuncta esse arbitrer: in Wolfii partes abeo, qui ex diversis carminibus inter se conjunctis Iliadem Odysseamque prognatas existimat, quamquam ab ejus quoque sententia paullulum recedam.

Historia enim poesis Germaniae et Scandinaviae, cujus adhuc miro modo fere nulla his in studiis habita est ratio, plane docet, qui fieri possit, ut carmina vel maxima componantur ab ipso populo. Ut vero unde orta sit fabula aliqua plerumque nescimus, ita apud omnes populos, quibus sensus aliqui pulchritudinis est, poemata invenimus, quorum auctor nominari nemo potest. Exemplum autem habemus luculentissimum, carmen dico illud de Nibelungis, quod e singulis quibusdam populi carminibus circa annum MCCX in id, quod nunc habet, corpus redactum esse inter omnes constat, qui in his studiis sunt versati ⁵⁾. Quae quidem carmina popularia tanta arte tantaque pulchritudine composita sunt, ut cum Homericis illis summo jure possint comparari. Itaque Homeri quoque carmina simili modo ⁶⁾ ab

⁴⁾ cf. G. Hermann. de interpolat. Homeri. Lips. 1832. p. 4 sqq. B. Thiersch. Ueber das Vaterland und Zeitalter des Homer. ed. II. Halberstad. 1832. 8. p. 9 sqq.

⁵⁾ Lachmann. Zu den Nibelungen. Berlin 1836. p. 1 sqq. cf. W. Grimm. deutsche Heldensage. Götting. 1829. p. 373 sqq. Talvj Charakteristik der Volkslieder. Leipz. 1840. p. 359 sqq.

⁶⁾ Quare permagna salus potest et immensum studiis Homericis adjumentum existere e carminis epici in Germania et Scandinavia historia, cujus etiam primordia possimus tam bene contemplari, nulla ut alia ex re major fructus percipiatur.

ipso populo facta et profecta, ⁷⁾ a rhapsodis recitata, multos annos memoria tantum comprehensa esse arbitror, donec Pisistrati cura litteris mandarentur et in unum corpus colligerentur ⁸⁾).

Qua in re auctores sequor et patronos Carolum Lachmannum et Godofredum Hermannum, viros clarissimos, qui Iliadem multis carminibus constare argumentis ostenderunt, ⁹⁾ quibus quid opponi possit equidem nesciam. Itaque cum supersedere possim longa argumentorum enumeratione, quibus ductus hanc sententiam amplexus sim, duo sola proferam argumenta, quae ad eam confirmandam haud paulum conferunt.

In Iliadis enim libro secundo locus aliqui inest, qui etsi propter pulchritudinem ab omnibus fere interpretibus eximie praedicabatur, tamen nos accurate considerantes vehementer offendat:

455. ἤντε πῦρ αἰδῆλον ἐπιφλέγει ἄσπετον ὕλην
οὐρεος ἐν κορυφῆς, ἕκαθεν δέ τε φαίνεται αὐγή·
ὡς τῶν ἐρχομένων ἀπὸ χαλκοῦ θροασίοιο
αἴγλη παμφανόωσα δι' αἰθέρος οὐρανὸν ἴκεν.
τῶν δ', ὥστ' ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλά,

460. χηνῶν ἢ γεράνων ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,
Ἄσιψ ἐν λειμῶνι, Καῦστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα

⁷⁾ „Che perciò i popoli greci cotanto contesero della di lui (Omero) patria, e' l vollero quasi tutti lor cittadino; perchè essi popoli greci furono quest' Omero.“ G. Vico principi di scienz. nuov. Napoli 1811. Vol. III. p. 33. cf. excellentem hac de re expositionem viri docti Dugas-Montbel. histoire des poésies Homériques. Paris 1831. p. 26 seqq.

⁸⁾ cf. Wolf. Prolegg. p. CXLII sqq. Dugas-Montbel. l. l. p. 6 sqq. Fr. Ritschl, die Alexandrinische Bibliothek etc. Breslau 1838. 8. ejusd. corollarium disputationis de bibl. Alexdr. Bonn 1840. 4.

⁹⁾ Lachmann, „Ueber die Ilias“ in: Abhandl. der Academ. d. W. zu Berlin aus d. Jahren 1837 et 1841. — G. Hermann. de interpolationibus Homeri. Lipsiae 1832. 4. de iteratis apud Homerum ibid. 1840. 4.

- ἔνθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερύγεσσι,
 κλαγγηδὸν προκαθίζόντων, σμαραγεῖ δέ τε λειμῶν·
 ὡς τῶν ἔθνεα πολλὰ νεῶν ἀπο καὶ κλισιάων
 465. εἰς πεδίον προχέαντο Σκαμάνδριον· αὐτὰρ ὑπο χθῶν
 σμερδαλέον κονάβιζε ποδῶν αὐτῶν τε καὶ ἵππων.
 ἔσταν δ' ἐν λειμῶνι Σκαμανδρίῳ ἀνθεμόεντι,
 μυρίοι, ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίγνεται ὄρη.
 ἤντε μυιάων ἀδινάων ἔθνεα πολλὰ,
 470. αἶτε κατὰ σταθμὸν ποιμνήϊον ἠλάσκουσιν
 ὄρη ἐν εἰαρινῇ, ὅτε τε γλάγος ἄγγεα δεύει·
 τόσσοι ἐπὶ Τρώεσσι κρηκομόωντες Ἀχαιοὶ
 ἐν πεδίῳ ἴσταντο, διαρῥαῖται μεμαῶτες.
 τοὺς δ', ὥστ' αἰπόλια πλατὲ' αἰγῶν αἰπόλοι ἄνδρες
 475. ῥεῖα διακρίνωσιν, ἐπεὶ κε νομῶ μιγέωσιν·
 ὡς τοὺς ἠγεμόνες διεκόσμεον ἔνθα καὶ ἔνθα,
 ὑσμίνηνδ' ἰέναι· μετὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων,
 ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἕκελος Διὶ τερπικεραύνῳ,
 Ἄρει δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.
 480. ἤντε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων,
 ταῦρος· ὃ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομένησιν·
 τοῖον ἄρ' Ἀτρεΐδην θῆκε Ζεὺς ἤματι κείνῳ,
 ἐκπρέπε' ἐν πολλοῖσι καὶ ἔξοχον ἠρώεστιν.

Quis est enim, qui hanc imaginum coacervationem non miretur? quis, qui non videat, eam non aliter bene comprehendendi, quam si ex diversis hunc locum carminibus ortum existimemus? Nam cum Homericæ carmina variis Graeciae locis et a multis recitarentur, Graecos ad proelium exeuntes variis carminibus celebratos et cum iis rebus, quae singulis poetis aptissimae viderentur, comparatos fuisse verisimile est. Cum vero Pisistrati temporibus, fortasse propter minorem, qua e recitando capiebatur, delectationem rhapsodorumque pravitatem, haec popularia carmina, quae et e memoria sensim elabi et in malam partem converti inciperent, a Pisistrato colligerentur: ex variis Graeciae et Asiae locis rhapsodos probabile est Athenas convenisse, qui ad

poemata Homerica in unum corpus redigenda studium aliquod et doctrinam adhiberent. Qua in re conficienda si quis rhapsodus comparationem a vulgari diversam proferret, qui singula carmina componebant sensu quodam pulchritudinis et religione commoti diversas illas comparationes eo, quo nostro loco factum est, modo conjunxisse videntur.

Alter locus, de quo disseram, initio *Odysseae* invenitur atque magnam et justam nobis mirationem movet. Nam quod jam alii viri docti perspexerunt,¹⁰⁾ exitus concilii a diis de Ulixis reditu habiti et Minervae iter in Ithacam susceptum, tantum abest, ut cum expectatione nostra consentiant, ut plane huic sint contraria. Etenim quamquam Minervae preces, quae Jovem ceterosque deos commovebant, ut Ulixis recordarentur eique felicem in patriam reditum parandi consilium caperent, ita sunt institutae, ut auxilium subito ac statim praestandum requirant: tamen Jovem, qui liberalitate quadam Ulixem contra Neptuni iram se tuiturum esse filiae promiserat, tam quietum videmus atque inertem, ut ejus quod promiserat pene oblitus videatur. Neque tamen causa esse ulla potuit, quae eum, quominus Mercurium ad Calypsonem mitteret, impediverit. Nam metus, ne auxilium Ulixi oblatum Neptunus aegre ferret, tum cum Mercurius re vera in Ogygiam insulam proficiscebatur, minor esse nequibat, quam primum Minerva adstimulante. Sed nullum Jovi metum fuisse verba patefaciunt:

¹⁰⁾ v. c. Paolo Beni (*Comparazione di Hom. Virg. e Torquato*. Padova. 1607. 4.) P. Rapin (*observations sur le poëmes d'Hom. et de Virg.* Paris 1669. 12. lat. Ultraj. 1684. 12. p. 36 sqq. 44. 49.) — Koes (*de discrepantiis quibusdam in Od. occurrentibus*. Hafniae 1806. 8. p. 18 sqq.) — Spohn (*de extrema Od. parte*. Lips. 1816. 8. p. 97 not. 6.) — Kayser (*de diversa Homericorum carminum origine*. Heidelberg 1835. 8. p. 11. — Repugnantiam quae in nostro loco inest neque G. Lange (*disquisitiones Homericae*. P. I. Argentorat. 1828. 4. p. 12 sqq.) tollit, neque O. Mueller *histor. litt. Gr. Vratislav* 1841. 8. Tom. I. p. 101, neque Nitzschius l. l.

ἀλλ' ἄγεθ', ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δ' ἔμεθήσει
 ὃν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος. Od. I, 76 sqq.

Et quae verba antecedunt:

τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, πέρι δ' ἰρὰ θεοῖτιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐραϊὸν εὐρὺν ἔχουσι.

v. 64 sqq.

ea tantam produnt Ulixem adjuvandi facilitatem, ut poeta, si voluit haec eo, quo fiunt, modo fieri, causam aliquam probabilem afferre, neque in sola Jovis negligentia ac pigritia auxilii ponere dilationem debuerit.

Minerva quoque parum sibi constat iter illud in Ithacam suscipiens. Nonne enim verbis, quibus patrem allocuta est, imprimis vero his:

Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον Ἀργειφόντην
 νῆσον ἐς Ὠγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα
 Νύμφη εὐπλοκάμῳ εἶπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσῆος ταλασίφρονος, ὡς κε νείηται.

v. 84 sqq.

tam flagrantem Ulixis curam ostendit, ut nihil illam habere antiquius existimes, nisi ut nuntium ad nympham mittat. Nihil tamen hanc missionem curat, sed ad Telemachum proficiscitur eumque ad iter illud excitat, quod voluptatis magis quam necessitatis causa susceptum videtur. Itaque idem rerum status initio libri quinti recurrit, quem facere non possum, quin eodem modo, quo antea illam comparationum copiam, formatum esse ducam¹¹⁾. Fortasse libri primi versus octogesimus septimus ita cum libri quinti versu vigesimo octavo connectendus est, ut vv. 82—87 Jovi tribuantur,

¹¹⁾ cf. G. Muelleri homer. Vorschule, ed. II. Lips. 1836. p. 108 sq.

qui jam unus loquatur vv. 63—87, et v. 80 sq. et V, 1—27 interpositi habeantur ¹²).

Atque haec quidem mea de Homericorum carminum origine opinio est. Reliquum est, ut paucis quid de interpolationibus judicem exponam.

Tria autem interpolationum in Homero sunt genera, quorum primum in iis versibus versatur, qui licet prorsus sibi repugnent tamen, cum differentia ipsam narrationis naturam propius, quam cui versibus ex Homero ejiciendis mēderi possimus, attingat, alio modo inter se conciliari nequeunt, quam si versus illos ad diversa carmina pertinere arbitramur, quae separatim facta aut a rhapsodis aut ab iis, qui singula Homerica carmina colligebant, ad unum aliquod poema efficiendum inter se conjungebantur. Tales potissimum interpolationes Lachmannus et Hermannus perscrutati sunt. Quas apparet Iliade Odysseaque in singula carmina dividendis sublatum iri ¹³).

Secundum genus est versuum eorum, qui tum demum oriebantur, cum et carmina condendi et fabulas fingendi facultas vehementer esset debilitata. His enim temporibus rhapsodi, qui jam poetarum munere fungebantur, versus componebant et genuinis interserebant tales, quales si accurate perspexeris ferri non posse intelliges. Maxime vero hoc ita factum est, ut rhapsodi, qui nullam haberent rationem causae, cur fabula hoc et non alio modo formata esset, cur poeta hoc enarrasset, illud praeterisset, id, quod Homerus non nisi brevibus verbis dixisset strictimque attigisset, uberiorius ac fusius enarrarent ¹⁴).

¹²) Tale quid jam Kaysero l. l. p. 11 in mentem venisse video. — Quod vocabulum $\mu\epsilon\upsilon$ (I. 84) nullum $\delta\epsilon$ sequitur, id saepius apud Homerum fieri constat. cf. Od. I, 78. Il. V, 901. VII, 357. De toto loco alibi fusius disseram.

¹³) cf. Cap. IV.

¹⁴) cf. Heyn. II. Tom. VII. p. 487. Huc pertinet locus de Elpenore. cf. infra.

Tertium interpolandi genus id est, quo sive a rhapsodis sive ab aliis singuli versus adjiciebantur, qui quamvis carminis rationem et naturam non offendant, tamen varias ob causas non apte sunt genuinis agglutinati ¹⁵).

Quamquam quae adhuc de Homericorum carminum origine et forma disputavi, ea certo aliquo exemplo, quod propositurus sum, multo etiam luculentius apparebunt. Quod quidem exemplum, cum Iliadem variis carminibus constare viri docti sat demonstrarint, ex Odyssea sumpsi. Ex omnibus autem Odysseae libris nullus est, qui tantopere sit interpolationibus foedatus, quantopere liber undecimus. Neque vero hoc mirum. Etenim si quis accuratius libri hujus naturam et compositionem reputarit, statim animadvertet, fere nullum posse inveniri, qui tantam ad interpolandum ansam praebuerit ¹⁶). Nam quae in illo libro inest feminarum et virorum enumeratio quamquam aliqua saltem ex parte a primo *Nexúas* conditore profecta videtur, facile tamen apparet tum non totum catalogum genuinum esse, tum quomodo fieri potuerit, ut alia et virorum et feminarum nomina germanis subjungerentur. Quod quidem cum aliis rationibus potest evinci, tum inde comprehenditur, quod HomERICA carmina decantata esse et per totam Graeciam recitata nobis traditum est. Nam cum rhapsodi omne studium in eo maxime ponerent, ut populo placerent, eos ad populi delectationem carmina accommodasse verisimile est. Quod maxime ita ab iis instituebatur, ut loci cujusvis, quocunque recitabant, et heroum et feminarum nobilium nomina carminibus immiscentes illorum laudem praedicarent ¹⁷).

¹⁵) v. c. Od. XI, 157—159; 321—325; 328—384; 565—600; 602—604. al. al. cf. infra.

¹⁶) Guil. Mueller. Homer. Vorsch. p. 79.

¹⁷) Confer infra Cap. III. O. Muelleri Aeginetica. Berolin 1817. p. 24 sq. Litterat. Gesch. Tom. I. p. 94. not. 5. p. 95. not. 1. O. Gruppe Ueber die Theogonie des Hesiod. Berl. 1841. p. 34 sqq. p. 120.

Quamquam non solum catalogus ille interpolationibus est amplificatus, verum etiam alii *Νεκυίας* loci exstant, qui aut rhapsodis aut aliis, neutiquam vero primo illius libri conditori tribuendi videantur. Quare nescio an nulla possit inveniri materia, quae tractetur, dignior et ad id quod mihi proposui demonstrandum aptior. Disseram igitur de libri *Odysseae* undecimi versibus supposititiis, quibus examinatis illum librum singulare aliquando carmen constituisse demonstrabo; pauca denique de hujus carminis patria proferam.

CAP. I.

DE ELPENORE NARRATIO EXAMINATUR (v. 51-83).

Ἐλπήνορ, πῶς ἦλθεσ ὑπὸ ζόφον ἠερόεντα;
v. 57.

§. 1.

Fabula, quae de Ulixis erroribus composita est, id mihi spectare videtur, ut imaginem praebeat hominis, qui multa variaque pericula, quae ei, quominus finem appetitum consequatur, objiciantur, omnium et animi et corporis virium contentione aut vitare aut propulsare conetur. Sive enim fabula illa desiderium patriae sive humani ingenii calliditatem et fortitudinem sive hominis erga uxorem filiumque amorem sive aliam quandam virtutem celebrari existinamus: id facile intelligitur, pericula illa eo Ulixi consilio opposita esse, ut eum aut vi suppressere ac perdere aut, ut patriae, Penelopae, reditus obliviscatur,^{17a)} voluptatibus irretire studeant. Itaque ad prius periculorum genus ea referenda sunt mala, quae Ulixes apud Cicones, Laestrygones, Polyphemum interque Scyllam et Charybdin subit; posterioris autem generis sollicitationes sunt eae, quae a Lotophagis, Circa, Sire-

^{17a)} cf. IX, 94 sqq. X, 236. IX, 29 sqq.

nibus, Calypsone et Nausicaa Phaeacibusque imminent. Jam vero cum maxime animus noster iis rebus permoveatur, quae venustatis aliquam et divinitatis speciem prae se ferant cumque maxima nobis ut iis resistamus opus sit vi animique constantia: Ulixem, periculis vi eum impugnantibus superatis, antequam sollicitationes illas captiosas atque illecebras sub exitu errorum collocatas subiret, ad inferos descendentem poeta facit, ut ab omni heros infirmitate liberetur, et hoc opere ex Herculis sententia ¹⁸⁾ maximo absoluto contra omnia quae sequantur pericula firmissimus evadat, neve omnem in patriam, ad quam frustra tam diu appellere conatus sit, redeundi spem abjiciat ¹⁹⁾.

Totus enim Orci habitus cum tristis videretur, et a quo fugeretur dignissimus, cumque in hanc regionem Ulixem venire necesse esset, nisi omnium virium contentione contra ea pericula dimicaturus esset, quae huc eum ferre intenderent; facile est intellectu hanc certam minimeque jucundam spem Ulixis vires animique constantiam vehementer firmasse ac roborasse.

Idem quod Orcus efficiunt feminae, quae infirmae, atque ad inferos profectae Ulixi suadeant, ut semper fortis neve unquam virtutis et pugnandi immemor sit. Neque vero in sola fortitudine salutem positam esse, Achilles, Agamemnon, Ajax, alii ostendunt, qui quamvis fortes essent et maxime omnium corporis viribus excellerent, tamen morti succumbebant, quia prudentia animique versutia carebant.

Sed cum haec sit natura feminarum virorumque si uno eos aspectu contemplamur, restat, ut quid sibi velit unus-

¹⁸⁾ Od. XI, 623 sq.

¹⁹⁾ Omnino igitur Ulixes in Orcum descendit, ut id quod ad reditum opus esset sive consilium sive spem sive metum sive animi firmitatem inde auferret. Quod si quis poetice exprimere vult, ita debet describere, ut factum est: Ulixem in orcum descendisse, ut de reditu aliquem (h. l. Tiresiam) consuleret.

tiam discedamus, cum inveterata illa de Homero opinio, qua hic totius Iliadis Odysseaeque auctor perhibetur, neque diversitatem illam, quam dixi, tollat neque ipsa satis explorata constare videatur.

Nihilominus hanc, quae est antiquitatis, opinionem nostris temporibus defendere imprimis conatus est Nitzschius, qui, ut de Iliade taceam, Odysseae libros viginti quattuor communi quodam vinculo contineri et in ipsa origine ita institutos ac formatos esse arbitratur, ut libri priores posteriores requirant, neque posteriores esse possint nisi prioribus antegressis²⁾. Praecipue vero hoc inde studet demonstrare, quod Odysseam ita quattuor partibus constitutam esse dicit, ut primâ Ulixes a domo et uxore absens, secundâ Ulixes domum revertens, tertiâ Ulixes de ultione cogitans, quartâ denique Ulixes poenas a procis repetens et in quietam uxoris regnique possessionem restitutus celebretur³⁾.

At haec viri doctissimi sententia de Odysseae, quo singuli libri contineantur, vinculo, nihil aliud est nisi filum, ut ita dicam, narrationis historiaeve a poeta traditae, neque vero nervus et anima hujus poematis, quo aliqua animi humani condicio sive affectus aliqui sub imagine hominis cujusdam fingitur et proponitur. Historia enim, quae carmine aliquo enarratur, una esse potest et tota secum consentiens, neque tamen poema artificium est et opus, quo aut audiendo aut legendo hominum animi non vulgari modo delectentur. Quod ut efficiatur, cogitationem inesse aliquam in carmine opus est, quæ omnium pari modo intersit et qua animi nostri sub specie delectationis compleantur. Hoc igitur si quaeremus in Ulixis fabula longe aliud inveniemus, quam quod a Nitzschio prolatum est. Explicuit enim argumentum. ἔρωτερικόν non ἐρωτερικόν, ita ut hac singularum Ody-

²⁾ Anmerk. zur Odyssee. Vol. II. p. XXXIII.

³⁾ l. l. p. XXXIV. et ante in Ersch. et Gruber. Encyclopädie der Wissenschaften und Künste. s. v. Odyssee.

seae partium cohaerentia meo quidem iudicio uti non possit, ut Odysseam qualem nunc habemus ab uno eodemque auctore totam esse factam evincat ⁴).

Jam vero cum Nitzschii de Odyssea sententiam etiam alias ob causas sequi non possim, praesertim cum permulta in hoc carmine inveniantur, quibus cogar, ut duas fabulas singulaque earum poemata in illo conjuncta esse arbitrer: in Wolfii partes ab eo, qui ex diversis carminibus inter se conjunctis Iliadem Odysseamque prognatas existimat, quamquam ab ejus quoque sententia paullulum recedam.

Historia enim poesis Germaniae et Scandinaviae, cujus adhuc miro modo fere nulla his in studiis habita est ratio, plane docet, qui fieri possit, ut carmina vel maxima componantur ab ipso populo. Ut vero unde orta sit fabula aliqua plerumque nescimus, ita apud omnes populos, quibus sensus aliqui pulchritudinis est, poemata invenimus, quorum auctor nominari nemo potest. Exemplum autem habemus luculentissimum, carmen dico illud de Nibelungis, quod e singulis quibusdam populi carminibus circa annum MCCX in id, quod nunc habet, corpus redactum esse inter omnes constat, qui in his studiis sunt versati ⁵). Quae quidem carmina popularia tanta arte tantaque pulchritudine composita sunt, ut cum Homericis illis summo jure possint comparari. Itaque Homeri quoque carmina simili modo ⁶) ab

⁴) cf. G. Hermann. de interpolat. Homeri. Lips. 1832. p. 4 sqq. B. Thiersch. Ueber das Vaterland und Zeitalter des Homer. ed. II. Halberstad. 1832. 8. p. 9 sqq.

⁵) Lachmann. Zu den Nibelungen. Berlin 1836. p. 1 sqq. cf. W. Grimm. deutsche Heldensage. Götting. 1829. p. 373 sqq. Talvj Charakteristik der Volkslieder. Leipz. 1840. p. 359 sqq.

⁶) Quare permagna salus potest et immensum studiis Homericis adjumentum existere e carminis epici in Germania et Scandinavia historia, cujus etiam primordia possimus tam bene contemplari, nulla ut alia ex re major fructus percipiatur.

ipso populo facta et profecta, ⁷⁾ a rhapsodis recitata, multos annos memoria tantum comprehensa esse arbitror, donec Pisistrati cura litteris mandarentur et in unum corpus colligerentur ⁸⁾).

Qua in re auctores sequor et patronos Carolum Lachmannum et Godofredum Hermannum, viros clarissimos, qui Iliadem multis carminibus constare argumentis ostenderunt, ⁹⁾ quibus quid opponi possit equidem nesciam. Itaque cum supersedere possim longa argumentorum enumeratione, quibus ductus hanc sententiam amplexus sim, duo sola proferam argumenta, quae ad eam confirmandam haud paulum conferunt.

In Iliadis enim libro secundo locus aliqui inest, qui etsi propter pulchritudinem ab omnibus fere interpretibus eximie praedicabatur, tamen nos accurate considerantes vehementer offendat:

455. ἤϋτε πῦρ αἰδῆλον ἐπιφλέγει ἄσπετον ὕλην
οὔρεος ἐν κορυφῆς, ἕκαθεν δέ τε φαίνεται αὐγὴ·
ὡς τῶν ἐρχομένων ἀπὸ χαλκοῦ θεσπεσίῳ
αἴγλη παμφανόωσα δι' αἰθέρος οὐρανὸν ἴκεν.
τῶν δ', ὡστ' ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλά,

460. χηνῶν ἢ γεράνων ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,
Ἄσιῶ ἐν λειμῶνι, Καῦστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα

⁷⁾ „Che perciò i popoli greci cotanto contesero della di lui (Omero) patria, e' l' vollero quasi tutti lor cittadino; perchè essi popoli greci furono quest' Omero.“ G. Vico principi di scienz. nuov. Napoli 1811. Vol. III. p. 33. cf. excellentem hac de re expositionem viri docti Dugas-Montbel. histoire des poésies Homériques. Paris 1831. p. 26 seqq.

⁸⁾ cf. Wolf. Prolegg. p. CXLII sqq. Dugas - Montbel. l. l. p. 6 sqq. Fr. Ritschl, die Alexandrinische Bibliothek etc. Breslau 1838. 8. ejusd. corollarium disputationis de bibl. Alexdr. Bonn 1840. 4.

⁹⁾ Lachmann, „Ueber die Ilias“ in: Abhandl. der Academ. d. W. zu Berlin aus d. Jahren 1837 et 1841. — G. Hermann. de interpolationibus Homeri. Lipsiae 1832. 4. de iteratis apud Homerum ibid. 1840. 4.

- ἔνθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερύγεσσιν,
 κλαγγηδὸν προκαθίζοντων, σμαραγεῖ δέ τε λειμῶν·
 ὡς τῶν ἔθνεα πολλὰ νεῶν ἀπο καὶ κλισιάων
465. ἐς πεδίον προχέαντο Σκαμάνδριον· αὐτὰρ ὑπο χθῶν
 σμερδαλέον κονάβιζε ποδῶν αὐτῶν τε καὶ ἵππων.
 ἔσταν δ' ἐν λειμῶνι Σκαμανδρίῳ ἀνθεμόεντι,
 μυρίοι, ὅσπα τε φύλλα καὶ ἀνθεα γίγνεται ὦρη.
 ἤυτε μυιάων ἀδινάων ἔθνεα πολλά,
470. αἶτε κατὰ σταθμὸν ποιμνήϊον ἠλάσκουσιν
 ὦρη ἐν εἰαρινῇ, ὅτε τε γλάγος ἀγγεα δεύει·
 τόσσοι ἐπὶ Τρώεσσι κερηκομόωντες Ἀχαιοὶ
 ἐν πεδίῳ ἴσταντο, διαρῥαῖται μεμαῶτες.
 τοὺς δ', ὡς τ' αἰπόλια πλατὲ ἀίγῶν αἰπόλοι ἀνδρες
475. ρεῖα διακρίνωσιν, ἐπεὶ κε νομῶ μιγέωσιν·
 ὡς τοὺς ἠγεμόνες διεκόσμεον ἔνθα καὶ ἔνθα,
 ὑσμίνηνδ' ἰέναι· μετὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων,
 ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διὶ τερπικεραύνῳ,
 Ἄρει δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.
480. ἤυτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων,
 ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομένησιν·
 τοῖον ἄρ' Ἀτρεΐδην θῆκε Ζεὺς ἡματι κείνῳ,
 ἐκπρέπε' ἐν πολλοῖσι καὶ ἔξοχον ἠρώεστιν.

Quis est enim, qui hanc imaginum coacervationem non miretur? quis, qui non videat, eam non aliter bene comprehendere, quam si ex diversis hunc locum carminibus ortum existimemus? Nam cum Homericæ carmina variis Graeciae locis et a multis recitarentur, Graecos ad proelium exeuntes variis carminibus celebratos et cum iis rebus, quae singulis poetis aptissimae viderentur, comparatos fuisse verisimile est. Cum vero Pisistrati temporibus, fortasse propter minorem, qua e recitando capiebatur, delectationem rhapsodorumque pravitatem, haec popularia carmina, quae et e memoria sensim elabi et in malam partem converti inciperent, a Pisistrato colligerentur: ex variis Graeciae et Asiae locis rhapsodos probabile est Athenas convenisse, qui ad

poemata Homerica in unum corpus redigenda studium aliquod et doctrinam adhiberent. Qua in re conficienda si quis rhapsodus comparationem a vulgari diversam proferret, qui singula carmina componebant sensu quodam pulchritudinis et religione commoti diversas illas comparationes eo, quo nostro loco factum est, modo conjunxisse videntur.

Alter locus, de quo disseram, initio Odysseae invenitur atque magnam et justam nobis mirationem movet. Nam quod jam alii viri docti perspexerunt,¹⁰) exitus concilii a diis de Ulixis reditu habiti et Minervae iter in Ithacam susceptum, tantum abest, ut cum expectatione nostra consentiant, ut plane huic sint contraria. Etenim quamquam Minervae preces, quae Jovem ceterosque deos commovebant, ut Ulixis recordarentur eique felicem in patriam reditum parandi consilium caperent, ita sunt institutae, ut auxilium subito ac statim praestandum requirant: tamen Jovem, qui liberalitate quadam Ulixem contra Neptuni iram se tuiturum esse filiae promiserat, tam quietum videmus atque inertem, ut ejus quod promiserat pene oblitus videatur. Neque tamen causa esse ulla potuit, quae eum, quominus Mercurium ad Calypsonem mitteret, impediverit. Nam metus, ne auxilium Ulixi oblatum Neptunus aegre ferret, tum cum Mercurius re vera in Ogygiam insulam proficiscebatur, minor esse nequibat, quam primum Minerva adstimulante. Sed nullum Jovi metum fuisse verba patefaciunt:

¹⁰) v. c. Paolo Beni (Comparazione di Hom. Virg. e Torquato. Padova. 1607. 4.) P. Rapin (observations sur le poèmes d'Hom. et de Virg. Paris 1669. 12. lat. Ultraj. 1684. 12. p. 36 sqq. 44. 49.) — Koes (de discrepantiis quibusdam in Od. occurrentibus. Hafniae 1806. 8. p. 18 sqq.) — Spohn (de extrema Od. parte. Lips. 1816. 8. p. 97 not. 6.) — Kayser (de diversa Homericorum carminum origine. Heidelberg 1835. 8. p. 11. — Repugnantiam quae in nostro loco inest neque G. Lange (disquisitiones Homericae. P. I. Argentorat. 1828. 4. p. 12 sqq.) tollit, neque O. Mueller histor. litt. Gr. Vratislav. 1841. 8. Tom. I. p. 101, neque Nitzschius l. l.

ἀλλ' ἄγεθ', ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μεθήσει
ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος. Od. I, 76 sqq.

Et quae verba antecedunt:

τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θεῖοιο λαθοίμην,
ὅς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, πέρι δ' ἰρὰ θεοῖτιν
ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι.

v. 64 sqq.

ea tantam produnt Ulixem adjuvandi facilitatem, ut poeta, si voluit haec eo, quo fiunt, modo fieri, causam aliquam probabilem afferre, neque in sola Jovis negligentia ac pigritia auxilii ponere dilationem debuerit.

Minerva quoque parum sibi constat iter illud in Ithacam suscipiens. Nonne enim verbis, quibus patrem allocuta est, imprimis vero his:

Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον Ἀργειφόντην
νησον ἐς Ὠγυγίην ὀτρύνομεν, ὅφρα τάχιστα
Νύμφη εὐπλοκάμῳ εἶπη νημερτέα βουλήν,
νόστον Ὀδυσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νήηται.

v. 84 sqq.

tam flagrantem Ulixis curam ostendit, ut nihil illam habere antiquius existimes, nisi ut nuntium ad nympham mittat. Nihil tamen hanc missionem curat, sed ad Telemachum proficiscitur eumque ad iter illud excitat, quod voluptatis magis quam necessitatis causa susceptum videtur. Itaque idem rerum status initio libri quinti recurrit, quem facere non possum, quin eodem modo, quo antea illam comparationum copiam, formatum esse ducam¹¹⁾. Fortasse libri primi versus octogesimus septimus ita cum libri quinti versu vigesimo octavo connectendus est, ut vv. 82—87 Jovi tribuantur,

¹¹⁾ cf. G. Muelleri homer. Vorschule. ed. II. Lips. 1836. p. 108 sq.

qui jam unus loquatur vv. 63—87, et v. 80 sq. et V, 1—27 interpositi habeantur ¹²).

Atque haec quidem mea de Homericorum carminum origine opinio est. Reliquum est, ut paucis quid de interpolationibus judicem exponam.

Tria autem interpolationum in Homero sunt genera, quorum primum in iis versibus versatur, qui licet prorsus sibi repugnent tamen, cum differentia ipsam narrationis naturam propius, quam cui versibus ex Homero ejiciendis mēderi possimus, attingat, alio modo inter se conciliari nequeunt, quam si versus illos ad diversa carmina pertinere arbitramur, quae separatim facta aut a rhapsodis aut ab iis, qui singula HomERICA carmina colligebant, ad unum aliquod poema efficiendum inter se conjungebantur. Tales potissimum interpolationes Lachmannus et Hermannus perscrutati sunt. Quas apparet Iliade Odysseaeque in singula carmina dividendis sublatum iri ¹³).

Secundum genus est versuum eorum, qui tum demum oriebantur, cum et carmina condendi et fabulas fingendi facultas vehementer esset debilitata. His enim temporibus rhapsodi, qui jam poetarum munere fungebantur, versus componebant et genuinis interserebant tales, quales si accurate perspexeris ferri non posse intelliges. Maxime vero hoc ita factum est, ut rhapsodi, qui nullam haberent rationem causae, cur fabula hoc et non alio modo formata esset, cur poeta hoc enarrasset, illud praeterisset, id, quod Homerus non nisi brevibus verbis dixisset strictimque attigisset, uberiorius ac fusius enarrarent ¹⁴).

¹²) Tale quid jam Kaysero l. l. p. 11 in mentem venisse video. — Quod vocabulum *μὲν* (I. 84) nullum *δὲ* sequitur, id saepius apud Homerum fieri constat. cf. Od. I, 78. Il. V, 901. VII, 357. De toto loco alibi fusius disseram.

¹³) cf. Cap. IV.

¹⁴) cf. Heyn. II. Tom. VII. p. 487. Huc pertinet locus de Elpenore. cf. infra.

Tertium interpolandi genus id est, quo sive a rhapsodis sive ab aliis singuli versus adjiciebantur, qui quamvis carminis rationem et naturam non offendant, tamen varias ob causas non apte sunt genuinis agglutinati ¹⁵).

Quamquam quae adhuc de Homericorum carminum origine et forma disputavi, ea certo aliquo exemplo, quod propositurus sum, multo etiam luculentius apparebunt. Quod quidem exemplum, cum Iliadem variis carminibus constare viri docti sat demonstrarint, ex Odyssea sumpsi. Ex omnibus autem Odysseae libris nullus est, qui tantopere sit interpolationibus foedatus, quantopere liber undecimus. Neque vero hoc mirum. Etenim si quis accuratius libri hujus naturam et compositionem reputarit, statim animadvertet, fere nullum posse inveniri, qui tantam ad interpolandum ansam praebuerit ¹⁶). Nam quae in illo libro inest feminarum et virorum enumeratio quamquam aliqua saltem ex parte a primo *Νεκυίας* conditore profecta videtur, facile tamen apparet tum non totum catalogum genuinum esse, tum quomodo fieri potuerit, ut alia et virorum et feminarum nomina germanis jungerentur. Quod quidem cum aliis rationibus potest evinci, tum inde comprehenditur, quod Homerica carmina decantata esse et per totam Graeciam recitata nobis traditum est. Nam cum rhapsodi omne studium in eo maxime ponerent, ut populo placerent, eos ad populi delectationem carmina accommodasse verisimile est. Quod maxime ita ab iis instituebatur, ut loci cujusvis, quocunque recitabant, et heroum et feminarum nobilium nomina carminibus immiscentes illorum laudem praedicarent ¹⁷).

¹⁵) v. c. Od. XI, 157—159; 321—325; 328—384; 565—600; 602—604. al. al. cf. infra.

¹⁶) Guil. Mueller. Homer. Vorsch. p. 79.

¹⁷) Confer infra Cap. III. O. Muelleri Aeginetica. Berolin 1817. p. 24 sq. Litterat. Gesch. Tom. I. p. 94. not. 5. p. 95. not. 1. O. Gruppe Ueber die Theogonie des Hesiod. Berl. 1841. p. 34 sqq. p. 120.

Quamquam non solum catalogus ille interpolationibus est amplificatus, verum etiam alii Νεκυίας loci exstant, qui aut rhapsodis aut aliis, neutiquam vero primo illius libri conditori tribuendi videantur. Quare nescio an nulla possit inveniri materia, quae tractetur, dignior et ad id quod mihi proposui demonstrandum aptior. Disseram igitur de libri Odysseae undecimi versibus supposititiis, quibus examinatis illum librum singulare aliquando carmen constituisse demonstrabo; pauca denique de hujus carminis patria proferam.

CAP. I.

DE ELPENORE NARRATIO EXAMINATUR (v. 51-83).

Ἐλπῆνορ, πῶς ἦλθεσ ὑπὸ ζόφον ἡρώεντα ;
v. 57.

§. 1.

Fabula, quae de Ulixis erroribus composita est, id mihi spectare videtur, ut imaginem praebeat hominis, qui multa variaque pericula, quae ei, quominus finem appetitum consequatur, objiciantur, omnium et animi et corporis virium contentione aut vitare aut propulsare conetur. Sive enim fabula illa desiderium patriae sive humani ingenii calliditatem et fortitudinem sive hominis erga uxorem filiumque amorem sive aliam quandam virtutem celebrari existimamus: id facile intelligitur, pericula illa eo Ulixi consilio opposita esse, ut eum aut vi suppressere ac perdere aut, ut patriae, Penelopae, reditus obliviscatur,¹⁷⁰) voluptatibus irretire studeant. Itaque ad prius periculorum genus ea referenda sunt mala, quae Ulixes apud Cicones, Laestrygones, Polyphemum interque Scyllam et Charybdin subit; posterioris autem generis sollicitationes sunt eae, quae a Lotophagis, Circa, Sire-

¹⁷⁰) cf. IX, 94 sqq. X, 236. IX, 29 sqq.

nibus, Calypsone et Nausicaa Phaeacibusque imminent. Jam vero cum maxime animus noster iis rebus permoveatur, quae venustatis aliquam et divinitatis speciem prae se ferant cumque maxima nobis ut iis resistamus opus sit vi animique constantia: Ulixem, periculis vi eum impugnantibus superatis, antequam sollicitationes illas captiosas atque illecebras sub exitu errorum collocatas subiret, ad inferos descendentem poeta facit, ut ab omni heros infirmitate liberetur, et hoc opere ex Herculis sententia ¹⁸⁾ maximo absoluto contra omnia quae sequantur pericula firmissimus evadat, neve omnem in patriam, ad quam frustra tam diu appellere conatus sit, redeundi spem abjiciat ¹⁹⁾).

Totus enim Orci habitus cum tristis videretur, et a quo fugeretur dignissimus, cumque in hanc regionem Ulixem venire necesse esset, nisi omnium virium contentione contra ea pericula dimicaturus esset, quae huc eum ferre intenderent; facile est intellectu hanc certam minimeque jucundam spem Ulixis vires animique constantiam vehementer firmasse ac roborasse.

Idem quod Orcus efficiunt feminae, quae infirmae, atque ad inferos profectae Ulixi suadeant, ut semper fortis neve unquam virtutis et pugnandi immemor sit. Neque vero in sola fortitudine salutem positam esse, Achilles, Agamemnon, Ajax, alii ostendunt, qui quamvis fortes essent et maxime omnium corporis viribus excellerent, tamen morti succumbebant, quia prudentia animique versutia carebant.

Sed cum haec sit natura feminarum virorumque si uno eos aspectu contemplantur, restat, ut quid sibi velit unus-

¹⁸⁾ Od. XI, 623 sq.

¹⁹⁾ Omnino igitur Ulixes in Orcum descendit, ut id quod ad reditum opus esset sive consilium sive spem sive metum sive animi firmitatem inde auferret. Quod si quis poetice exprimere vult, ita debet describere, ut factum est: Ulixem in orcum descendisse, ut de reditu aliquem (h. l. Tiresiam) consuleret.

quisque eorum, quibuscum colloquatur Ulixes, breviter exponamus. Qua quidem in re singulorum sermonum naturam eandem esse videbimus, quam antea totius Orci, eorumque qui ibi commorarentur, intelleximus.

Tiresias enim Ulixem hortatur, ne Solis boves in insula Thrinacia violet. A quibus si et ipse abstinisset, et socios revocasset, fore ut non solum in patriam redeat, sed etiam uxore divitiisque recuperatis longam et beatam vitam degat. Neque mehercule haec expectatio parvi potest momenti ad Ulixis animum vel erigendum vel firmandum haberi.

Cum matre quae Ulixes colloquitur propterea ad eum corroborandum faciunt, quod uxoris fidem immutabilem cognoscens, et filii quem infantem relinquebat reminiscens magno patriae desiderio capi et ad ea libenter suscipienda excitari debebat, quae, ut finem propositum consequeretur, ei erant subeunda.

Eodem autem modo intelligenda sunt verba Agamemnonis, qui Penelopen cum Clytaemnestra comparans efficit, ut illius feminae praestantia luculentissime appareat. Temporis quoque spatium ab Agamemnone commemoratum, quod inter Telemachum intercedit modo natum et virorum numero adsedentem, hic locum habet, quod uxorem, quae fidem firmissimam tam diu servavit, praestantissimam reddat.

Quae vero postea Achilles dicit, ea Orcum ostendunt tristissimum atque prorsus indignum, qui cum miserrima vitae conditione, ne ipsa servitute quidem mutetur. Ex quibus Achillis verbis colligi potest, quanta rerum commutatio facta sit, cum is, qui sub Trojae muris summo Graecorum omnium duci, cujus a Jove imperium erat, cedere prorsus nolebat, in Orco longe alium, et quidem eum ostendat animum, ut non modo regis alicujus verum etiam infimi pauperrimique viri servum esse majus aliquid et jucundius habeat, quam in idola mortuorum omnia dominari. Dein quod Agamemnon de Oreste et Achilles de Neoptolemo

filio percontabantur, id magno Ulixem Telemachi visendi desiderio afficere necesse erat.

Neque aliter, quam illa Achillis verba, ea interpretanda sunt, quae de Ajace narrantur, qui cum implacabilis et magna contra Ulixem invidia sit, hunc movet, ut omnibus viribus contendat, ne eum in locum propediem veniat, quo sibi una cum viro inimicissimo sit versandum.

Hercules denique, quasi prior Ulixes ²⁰), difficillimum laborum omnium, quos in vita suscepisset, eum fuisse dicit, quo sibi ut Cerberum ex Orco ferret demandatum fuisset. Jam vero Ulixes cum in eo esset, ut laborem ex Herculis sententia gravissimum perpetraret: magnam laetitiam et fiduciam inde percepit. Itaque factum est, ut, quoniam quae sequebantur pericula minora erant, et desiderium patriae maximum et animus contra omnes sollicitationes firmissimus ex hoc Ulixis in Orcum itinere emanarent.

Et haec quidem est libri nostri natura et compositio, quacum quam parum Elpenoris commemoratio conveniat, facile intelligitur. Quae, cum nihil in ea insit, quod ad reliquae *Nekyias* rationem possit referri ²¹), jure a nobis in dubitationem vocata, et ab homine assuta videtur, qui narrationis genuinae vim ne minime quidem perspiceret. An quisquam est, qui mecum dissentiat? Nemo profecto, nisi quis Klausenii sententiam amplectitur, qui Ulixem socii idolo certiolem fieri, se apud inferos invenire atque videre eos, quos in vita reliquisset, opinatur ²²). Quod tantum abest, ut probem, ut idem ex matre, Achille, Agamemnone com-

²⁰) Schol. Q. ad v. 619: συνίστησιν ἑαυτὸν [Ὀδυσσ.] τοῖς Φαίαξιν ἰνδευκνόμενος ὅτι τὰ ἴμοια Ἑρακλεῖ ὑπέστη εἰς Ἄιδου καταβάς. cf. Eustath. p. 1703, 35 et 55. Senec. de constantia. cp. 2. cf. infra not. 80.

²¹) Eadem est causa, quae v. 565-600 et v. 631 interpolatos esse demonstrat. Quae res haud parvum nostrae de *Nekyias* natura disputationi videtur adjumentum asferre.

²²) Die Abenteuer d. Odysseus aus Hesiod erklärt. Bonn 1834. p.43.

perire, omnino suis ipsius oculis Ulixem cernere potuisse arbitrer.

Sed alia eaque graviora contra istam de Elpenore narrationem argumenta narratio illa ipsa nobis suppeditat.

§. 2.

Cum proficisceretur Ulixes ad inferos eam potissimum ob causam, ut e Tiresia reditum percontaretur²³⁾: nescio an non Elpenoris cum Ulixē colloquium hunc itineris finem satis apte retardet. Neque vero licet poetae omnia, quae dici possunt, dicere, sed alia sunt commemoranda, alia, quibus minus oblectamur, reticenda. Quare Elpenoris quoque preces omnino non commemorandas fuisse censeo, qui ab Homero ipso dicatur X, 552 sq.:

νεώτατος οὐδέ τι λίγν
ἀλκιμος ἐν πολέμῳ οὔτε φρεσὶν ἦτιν ἀρηρώς.

Huc accedit, quod versus illi ita possunt praetermitti, ut ne minima quidem intercapedo fiat. Neque profecto qui accuratius illos versus consideraverit, ipsorum patrocinium suscipiet, cum ita sint formati, ut Homeri ingenio prorsus indigni videantur.

Versus enim quinquagesimus et qui eum sequitur causam afferunt, cur insepultus Elpenor relictus fuerit. Sciebat ergo Ulixes Elpenorem perisse, et sine dubio eum sepulturus erat, nisi tempus defuisset. Nam res, quas Circe demandaverat, Ulixi tam graves tamque magni momenti videbantur, ut ad eas perficiendas properaret neque mortem socii humilis atque exigui causam haberet satis dignam, qua commotus iter in Orcum differret. Quomodo autem haec cum sequentibus verbis conveniunt, quibus Ulixes ex Elpenore quaerit, quo factum sit, ut advenerit? Sed dicat aliquis Ulixem Elpenoris mortem propter multa et gravia negotia non

²³⁾ cf. v. 32. 50. 89. 164 sq.

animadvertisse ²⁴⁾). Atqui quomodo verba κατελείπαμεν ἡμεῖς iste explicabit (v. 53.)? Nonne Ulixes ducem sese levem ac negligentem praebuisset, si, utrum unus ex sociis adesset necne, non observasset? At summopere eorum saluti toto itinere consulebat! Num hic alium Ulixem esse opinaris? Ergo Ulixem Elpenoris mortem non animadvertisse nullo modo statuendum est.

Quapropter Ulixem non quaerere quo factum sit, ut comes mortuus sit, sed qui, ut nave etiam celerius advenerit, arbitrari mur. Quae quidem interpretatio non probabiliorem reddet sententiam. Facile enim, quod illa Ulixis interrogatio responsum desideret, comprehenditur. Dicere enim Elpenor debebat, animam a corpore disjunctam tanta uti velocitate, ut nave etiam celerius ire possit. At quid dicit homo ineptus? Nempe se vino obcaecatum de tecto delapsum esse et collum fregisse! Ex quo responso Elpenorem Ulixis verba sic intellexisse apparet, ut, quomodo ad inferos venerit h. e. utrum et quo casu mortuus sit, hunc quaerere putet. Sed, quominus ita accipiatur interrogatio, obstat versus quinquagesimus octavus, qui versum antecedentem explicat, et sententiae ita intellectae perversitas, quoniam socium mortuum esse Ulixes sciebat.

Quocunque vero modo illum locum explicaverimus, erit semper in eo aliquid, quod nos offendat, et ne tum quidem tollatur, cum versum quinquagesimum octavum subditivum judicaverimus ²⁵⁾). Quod quominus facias, haec obstare videntur. Quanta enim inter versus 154 sq. et nostros similitudo intercedat cum consideraveris, alterum locum ad alterius formam quasi coagmentatum esse negare non poteris. Quid est enim nobis reliquum, nisi ut Ulixis verba, quo-

²⁴⁾ Quod contendit Nitzsch. Anmerk. z. Od. Vol. III. p. 200.

²⁵⁾ Cum Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 201. — Callistratus (ap. Schol. Q. ad v. 52) versum 52 ejiciendum censet. At ne sic quidem oratio aptius procedit.

niam ea, quae sunt matris, deleri nequeunt, e pravo imitandi studio orta esse existimemus?

Jam ad ea nos convertamus, quae in sequentibus versibus contra communem Homeri usum dicta videantur. Neque vero appositionem οὐ παρεόντων (v. 66) dico, quae, verba τῶν ὄπιθεν explicans, mirifice languet; neque singularem verborum ἐν μούνον ἐνὶ μεγάροισιν ἔλειπες (v. 68) usum, quae num possint significare: quem unicum filium reliquisti, filii notione non antegressa²⁶⁾, valde dubito; neque praepositionem ante τῶν ὄπιθεν (v. 66) omissam²⁷⁾: sententiam dico versus septuagesimi tertii:

μή μ' ἀκλαυστον, ἄσταπτον, ἰὼν ὄπιθεν καταλείπειν
νοσφισθεῖς, μή τοί τι θεῶν μήνιμα γένωμαι²⁸⁾.

quam unicam apud Homerum esse arbitror, qua dii, quod mortuorum corpora non sepeliverit, alicui irasci dicantur. Quae ira, quamquam causa ejus aliqua potest excogitari, Homero non est nota, neque unquam nisi hoc loco commemoratur. Nam ubicunque de his rebus verba fiunt, aliquem insepultum relictum esse dii ne minime quidem curant. Quod si fuisset, grave sane tulissent, quod Achilles tot dedisset Trojanos avibus canibusque devorandos. Est enim a nostro loco longe diversa ejus natura, quem nobis aliquis objecerit ex Il. XXII, 358 sqq.:

φράζεο νῦν, μή τοι τι θεῶν μήνιμα γένωμαι
ἤματι τῷ, ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων
ἔσθλόν ἐόντ' ὀλέτωσιν ἐνὶ Σκαιῆσι πύλῃσιν.

Hoc enim loco deorum ira non inde derivatur, quod Achilles noluerit Hectorem sepelire, sed quod virum diis carissimum interfecerit, et indigna ejus corpus injuria se

²⁶⁾ cf. Od. XVI, 118 sqq.

²⁷⁾ cf. Nitzsch. l. l. Vol. I. p. 77.

²⁸⁾ cf. Il. XXII, 358. unde versus nostri sine dubio orti sunt. cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 201 sqq.

affecturum esse promiserit. Dein quis neget magnum aliquod discrimen inter Hectorem et Elpenorem? Ille enim vir fuit Trojanorum omnium fortissimus, hic homo timidus et angusti animi; ille filius regis, hic obscuro loco natus; ille diis carissimus, hic homo perexiguus, quem inse-pultum dii sine dubio neglexissent.

Neque silentio praetereunda sunt verba:

οἶδα γάρ, ὡς ἐνθένδε κίων δόμου ἐξ Ἄϊδαο
νῆστον ἐς Αἰαίην σχήσεις εὐεργέα νῆα. v. 69 sq.

Nam cum Circa iter illud ad inferos et ad se reditum cum Ulixē solo communicasset, Ulixēs vērō, quae ex dea audiverat, tum demum sociis patefaceret, cum ad navem conscendendam proficiscerentur: nescio unde Elpenor, qui priusquam comites horribile Circae mandatum comperissent, mortuus erat, Ulixem ad Circam rediturum esse sciat. Eustathius quidem Elpenorem *μαντικῶς* loqui existimat²⁹⁾; sed neque huic possum consentire, neque Nitzschio, qui „οἶδα, inquit, hat öfters den Sinn einer zwar starken, aber immer nur subjectiven Überzeugung, eines festen Glaubens,”³⁰⁾ Nam qui tres ab eo afferuntur loci ad sententiam suam comprobendam, ii longe aliter sese habent. Opinioni enim eorum, qui illis locis verbum *οἶδα* adhibent, justae accedunt causae, quibus, ut pro ipsa veritate opinionem haberent, commoveri poterant. Eurylochus, qui domum Circae aggressus ipse amicos in stes commutatos vidisset, sibi et Ulixi omnibusque, qui ad deam illam venirent; eandem quam sociis mutatis sortem esse accessuram jure existimabat (Od. X, 266 sqq.). Eumaeus, quo coram Ulixēs quaedam de se ipso erat fabulatus, dominum rediturum esse jure negabat, quod decem post Trojam captam annos nihil de eo unquam audivisset, et unius cujusque de eo narrationis fidem et tem-

²⁹⁾ p. 1672 s. f. ed. Rom.

³⁰⁾ l. l. Vol. III. p. 201.

pus et ipse orationis habitus sustulisset (Od. XIV, 363 sqq.). Agamemnon denique summo jure dicere poterat (Il. IV, 163 sqq.) se scire, fore ut Troja interiret, quippe quod Paris et Trojani nefarium adjuvantes jura a diis sancita foedissime laesissent. Tantum vero abest, ut causa inveniatur, qua commotus aliquam Elpenor de Ulixis ad Circam reditu existimationem habere potuerit, ut Ulixem Circae insula praeternavigata quam brevissima via patriam esse petiturum verisimile videri debuerit.

Dein quid dicam, quod Elpenor petit ab Ulixē, ut sibi tumulum ponat, et, quod vivus cum sociis remigarit, remum in eo collocet? Num mos erat Graecorum cuiquam vel infimo viro tumulum ponendi? Quod petitum altero etiam superatur, quod tam ridiculum est atque ineptum, ut rhapsodum magis quam Homerum sapiat^{3 1)}.

His vero ab Elpenore dictis quale responsum probabile est Ulixem dedisse? Longe aliud profecto atque id, quod versu octogesimo continetur. Dicit enim brevius et nimis abrupte:

ταῦτά τοι, ὦ δῦστηνε, τελευτήσω τε καὶ ἔρξω.

Quod ideo ab Ulixē factum videtur, ut quam celerrime inutilem illum hominem dimittat. Sed clarum est, eum, qui hos versus fecerit, recte sensisse, pro gravitate narrationis fere majus spatium esse consumptum. Itaque properat, ut ad id ipsum, quod nervus est Νεκυίας et summa, veniat.

Sunt autem non minus reprehendenda ea verba, quibus multa Elpenor et Ulixes praeterea collocuti dicuntur. Nihil enim nostra interest, utrum homunculus ille loquatur necne; immo longum ipsius colloquium molestum Ulixi esse debebat, quem majore cum Tiresia colloquendi desiderio captum fuisse verisimile sit, quam qui hunc praecipuum iti-

^{3 1)} cf. Eustath. p. 1673. init.

neris tam horribilis finem inuili cum levi homine et longo sermone differret.

Jam vero id quaeso consideres, quomodo tota de Elpenore narratio sit formata. Qua in re effugere te non poterit, initium hujus narrationis ita esse institutum, ut primis verbis historiae subsequēntis, quae est de matre, conveniret:

v. 51. πρώτη δὲ ψυχὴ Ἐλπήνορος ἦλθεν ἑταίρου.

v. 84. ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ μητρὸς κατατεθνηυίας.

Simili quadam ratione diasceuaſta in fine conformando finem videtur historiae antecedentis respexisse:

v. 48. αὐτὰρ ἐγὼ ξίφος ὄξυ ἐρυττάμενος παρὰ μηροῦ
ἦμην, οὐδ' εἶων νεκύων ἀμεκηνὰ κάρηνα
αἵματος ἄσπον ἴμεν.

v. 81. νῶϊ μὲν ὡς ἐπέεσσιν ἀμειβομένῳ στυγέροϊτιν
ἦμεθ'· ἐγὼ μὲν ἀνεύθην ἐφ' αἵματι φάσγανον ἴσχων.

Neque parvum inde colligo interpolationis argumentum. Saepenumero enim eodem, quo nostro loco, modo versus videmus suppositos, quia ii, qui illos versus genuinis immiscebant, in ea versabantur opinione, ut, si iisdem fere verbis suum poema et inchoarent et finirent, quibus et versus subsequentes inchoati et antecedentes finiti essent, oratio sine intercapedine procederet³²):

Singulos autem versus, quibus illa de Elpenore narratio constat, undecunque collectos et quasi corrasos esse haec tabula monstrabit:

v. 51. = v. 84. 90.

55. = v. 87.)

56. =

} v. 395 sq.

³²) Simili modo interpositi sunt versus hujus libri ii, qui Atticas heroinas complectuntur, v. 320 = 325 (dat. λάχνη = dat. μαρτορήσιν), v. 321 = 326. cf. II, II, 546-556. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 31. 304. Lachmann. Abhdl. d. Berl. Akad. 1837. p. 159. 179. Hermann. de interpol. Hom. p. 17. (Opusc. Vol. V. p. 68.)

57. =
 58. = cf. v. 159. } v. 155 sq.
 59. = IX, 506.
 60. = v. 92. 405. 473. 617. al. al.
 63. = }
 64. = } X, 558 sqq.
 65. = }
 66. = II. XV, 665.
 67. = I, 435.
 72. = II. XXIII, 386.
 73. = II. XXIII, 358.
 76. = III, 204. XXI, 255, XXIV, 433.
 77. = XII, 15.
 79. = v. 138. 163. 435. 462. 477. 504.
 81. = v. 465. cf. v. 225.
 82. = cf. v. 48 sq.
 83. = cf. XXI, 368. XXII, 211.

§. 3.

Quibus expositis quaeramus, num Elpenor omnino talis, qualis his versibus describitur, describi potuerit? Etenim cum Elpenorem necesse sit aut in Orco versari aut non versari, explorandum videtur, quid poeta voluerit, deinde quid si illam, quid si hanc explicationem sequamur, statuendum sit.

Ac primum hoc apertum est, ex ipsa narratione, quid poeta voluerit, non satis constare. Nonnulli³³⁾ enim ex versibus tricesimo sexto et septimo recte sibi collegisse videntur, Elpenorem in Orco cum ceteris animis versari. Neque id a sententia sua confirmanda alienum putarunt, quod Elpenor ne uno quidem verbo, ut Ulixem eo magis ad preces suas exsequendas commoveret, se propter ἀταφίαν non

³³⁾ Ut Lange in Seebod., Neue krit. Biblioth. 1826. p. 1106.

posse in Orcum introire commemorasset. Alii autem iidemque plurimi veterum interpretum auctoritatem secuti sunt, qui Elpenorem propter ἀταφίαν ad limen stare Orci existimabant³⁴). At priorem hujus loci explicationem ferri omnino non posse apparet. Nam cum mortuis ad νόον recuperandum sanguine opus esset (cf. v. 98. 147 sq. 152 sqq. 228 sqq. 390. X, 536 sq.), jure miraremur Elpenorem cum Ulixē collocutum esse, etsi sanguinem non bibisset.

Videamus igitur, quid sit si grammaticorum sententiam sequamur. Qui quidem recte nostrum locum intellexisse videntur, cum a poeta Elpenorem ita, ut ante Orcum propter ἀταφίαν vagaretur, descriptum esse existimarent. Sed tamen ita narratio nullo pacto potuit institui, ut quae cum reliqua Homeri de mortuis opinione minime conveniat. Nam in Iliade, cum tota sit bellicosa, saepenumero de mortuis dicitur, neque vero unquam homines insepulti introire in Orcum et commisceri cum aliis negantur; immo animae statim simul e corpore excessissent in Orci regiones cœtumque inferorum venire ubique dicuntur. Il. VI, 422: οἱ μὲν πάντες ἰῶ κίον ἡματι Ἄϊδος εἶσω. — Il. XI, 441 sqq., Ulixes Socum allocutus dicit: ἐμῶ δ' ὑπὸ δουρὶ δαμέντα εὖχος ἐμοὶ δώσειν, ψυχὴν δ' Ἄϊδι κλυτοπόλῳ. At si e sepultura introitum in Orcum pendere poeta credidisset, quomodo Ulixes paullo post dicere potuit v. 452 sqq.:

ἄ δεῖλ', οὐ μὲν σοίγε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ
ὄσπερ καθαιρήσουσι θανόντι περ, ἀλλ' οἰωνοὶ
ῶμησται ἐρύουσι, περὶ πτέρᾳ πυκνὰ βαλόντες.

Nam cujus corpus aves devorarunt, nonne apparet eum nunquam posse in Orcum venire? Neque omnino quisquam de Achille dixisset Il. I, 3 sqq:

³⁴) cf. Plutarch. Sympos. IX. quaest. V, 3: τῶν Ὀμηρικῶν ψυχῶν ὄσας ἐν νεκυίᾳ κατωνόμακεν ἢ μὲν Ἐλπίνορος οὐκῶ καταμεριγμένη ταῖς ἐν Ἄϊδου διὰ τὸ μὴ τετάφθαι τὸν νεκρὸν ὥσπερ ἐν μεθορίοις πλατᾶται. cf. Schol. Vulg. ad. v. 51. Schol. B. Q. et Vulg. ibid. Schol. Vulg. ad XXIV, 1. —

πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
 ἠρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
 οἰωνοῖσι τε πᾶσιν.

si in corporibus vel concremandis vel sepeliendis animarum in Orcum introitus positus fuisset. Hector ab Achille interfectus in Orcum ivisse dicitur, neque quidquam refert novem dies illius viri corpus neque sepultum neque concrematum a feminis Trojanis deplorari.

Qui vero locus Il. XI, 262 sq. verbis

ἐνθ' Ἀντήνορος υἱες, ὑπ' Ἀτρεΐδῃ βασιλῆι
 πότμον ἀναπλήσαντες, εἴδ' ὄνον Ἄϊδος εἶσω.

potest significatus esse, nisi is, ubi inferi versantur? cf. Od. XI, 150 et 627. — Il. XXIII, 19 et 179 Achilles χαῖρέ μοι, inquit, ὦ Πάτροκλε, καὶ εἰν Ἄϊδαο δόμοισιν: quibus verbis amicum, cujus corpus nondum sepultum erat, jam in ipso Orco inesse prodit. Quod si quis negarit, is quaeso consideret Il. XXIV, 593 ubi Achilles iisdem fere, quibus antea, verbis utitur:

Μῆ μοι, Πάτροκλε, σκυδαινέμεν, αἶ κε πύθῃαι
 εἰν Ἄϊδος περ ἐών, ὅτι Ἑκτορα δῖον ἔλυσα.

Cum enim haec verba dicerentur, Patroclus sepultus erat. Ex quo loco facile aliquis collegerit, ubicunque verba εἰν Ἄϊδος in ipso Orco habitationem atque cum ceteris animis societatem significare. Quod etiam probabilius fit eo loco, qui est Il. XXII, 389 sq.:

εἰ δὲ θανόντων περ καταλήθοντ' εἰν Ἄϊδαο,
 αὐτὰρ ἐγὼ καὶ κεῖθι φίλου μεμνήσομ' ἐταίρου.

Est enim haud dubium, quin is significetur status, quem gerentes in optima condicione versari existimabantur. cf. Il. XXIII, 103 sq.

Ergo ex Homeri sententia mortuorum animae sine ullo impedimento et proficiscuntur ad Orcum, et in societatem inferorum veniunt.

Jam vero si quaerimus, qui loci possint ad sententiam, quae nostrae contraria est, evincendam adhiberi, unus tantummodo est isque ita comparatus, ut aevo recentiore eum vel ortum esse vel conversum statim intelligatur³⁵⁾. Locus ille hic est:

εὐδεις, αὐτὰρ ἐμεῖο λελασμένος ἔπλευ, Ἀχιλλεῦ;
οὐ μὲν μευ ζώντος ἀκήδεις, ἀλλὰ θανόντος·
θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλαις Ἄϊδαο περήσω.
τῆλέ με εἰργουσι ψυχαί, εἶδωλα καμόντων,
οὐδέ μὲ πω μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο εἴωτιν·
ἀλλ' αὐτως ἀλάλημαι ἀν' εὐρυπυλῆς Ἄϊδος δῶ.

II. XXIII, 69 (cf. 137).

Haec verba, quibus Patrocli anima ex Orco redux Achillem alloquitur, num genuina sint, valde dubito. Homericæ enim ætati, si mortuos redire ad superos hisque apparere posse credidisset, quidni manium quoque evocatio cognita fuerit equidem non video. Atqui cum psychomantiorum maniumque evocationis memoria Homero sit recentior, cui si illa ars cognita fuisset³⁶⁾ Ulixem ad inferos deduci non opus fuisset: fieri non potest, quin Patroclum miremur, qui ex Orco redux ab Achille sepulturam precatur, ne propter corpus insepultum ante Orci portas cogatur vagari.

Dein qui est ille ποταμός, a quo transeundo animae dicantur Patroclum prohibuisse? Heyneus quidem Oceanum intelligit³⁷⁾; at cum Elpenor nulla re, quominus transgredere Oceanum, prohiberetur³⁸⁾, Patroclus quoque existimandus est Oceano non impeditus fuisse a ceterarum umbrarum congregatione. Nam Patroclo cur non idem, quod

³⁵⁾ cf. Langeum l. l. p. 1106 sqq.

³⁶⁾ cf. Lobeck. Aglaopham. Regimont. 1829. p. 316. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 164 sqq.

³⁷⁾ Homeri Ilias ed. Heyne. Tom. VIII. p. 370.

³⁸⁾ cf. Voelcker, Homerische Geographie. Hannover. 1830. p. 143 sqq.

Elpenori, licuerit equidem non video. Quare cum iis facio, qui illo flumine aut Stygem aut Acherontem aut Cocytum significari putant. Haec vero flumina cum e posterioris quam Homericæ aevi sententia³⁹⁾, priusquam animæ suæ in receptaculum venirent, transeunda existimarentur: sententiam versibus II. XXIII, 69 sqq. relatam ab Homeri ævo alienissimam, sive illam Iliadis partem reliquis recentiorem habeo.

Denique quod Patroclum animæ, ne in Orcum ipsum veniat, propulsasse dicuntur, id satis mirum est. Etsi enim percipi facile potest, qui, ut corporum sepultura tanti aestimaretur, factum sit: id tamen permultum abest ab opinione ea, qua anima in Orco versantes corpore insepulto offendi credebantur. Haec enim opinio longius, quam quæ cum ceteris Homericæ ætatis moribus conveniat, repetita, neque exstitisse nisi eo tempore videtur, quo Graeci in eo erant, ut de Orco opinionem, quoad fieri potuit, accuratius excollerent et Charontem inferos transvehentem statuerent.

Quomodocunque vero hæc res sese habet, id saltem intelligitur tantum discrimen inter illam de Patroclo eamque, de qua disputamus, enarrationem intercedere, altera ut ad alteram tuendam atque defendendam in medium proferri nequeat.

Iis igitur omnibus, quæ hactenus disputata sunt, consideratis, non dubitabimus, quin versus 51-83 diasceustas esse censeamus. Cujus interpolationis quæ fuerit causa, non est, cur longius perquiratur. Quamquam enim probabile est, Elpenoris cum Ulixæ colloquium deberi homini, cui, quod heros cum matre, Agamemnone, Achille, Hercule aliis colloqueretur, necessarius quodammodo ille sermo videbatur et ab auditoribus expectatus⁴⁰⁾: tamen non magni hæc

³⁹⁾ cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 214.

⁴⁰⁾ Quod sane tum demum fieri poterat, cum *Nekyia* singulare aliquod carmen constituere desineret et cum libro decimo duodecimoque conjuncta esset. cf. Cap. IV.

fecerim opinionem, cum et multae possint aliae interpolati-
onis nostrae origines excogitari, et locum aliquem ineptum
neque ulla ratione cum natura atque indole poematis conve-
nientem cognovisse omnino sufficere videatur.

CAP. II.

DE HERCULE LOCUS (v. 601-626) DEFENDITUR.

Ψύσσομαι ἢ ἔτυμον ἔρέω; κέλεται δέ με θυμός.
Od. IV, 140.

§. 1.

Quae supra ⁴¹⁾ de Νεκυίας natura atque compositione
a me disputata sunt, ea a quibusdam video improbari. Sunt
enim qui in Odyssea inesse quidem rationem aliquam atque
cogitationem confiteantur, attamen hanc esse eam, quam ipse
exposuerim, negent. Cujus rei argumenta inde potissimum re-
petunt, quod sententiam meam magna ex parte eo loco niti
dicant, qui Herculis cum Ulixē colloquium contineat. Atqui
cum totum hunc locum interpolatum esse constet, firma-
mentum sententiae meae de libri undecimi natura atque com-
positione prolatae maximum ac gravissimum labefactari.

Quod si ita sese haberet, nihil profecto mihi reliquum
esset, nisi ut, quae illa de re supra proposui, ea jam rescin-
derem. Sed tantum abest, ut tale quid mihi subeundum
esse putem, ut Herculis commemorationem ab ipso nostrae
rhapsodiae auctore profectam esse existimem. Cujus sen-
tentiae argumenta hoc capite secundo sum persecuturus.
Herculem vero tueri cum per se jucundum est, tum mihi
exoptatum, quod hoc mihi munere facultas offertur partes

⁴¹⁾ p. 10 sqq.

agendi λυτικοῦ, cum capite superiore ἐνστατικόν me prae-
buerim.

Quamvis autem ipsa antiquitas hanc Herculis apud in-
feros versantis commemorationem Homeri esse negaverit,
non magni tamen grammaticorum veterum argumenta habita
sunt nisi nostris temporibus, quibus non solum enucleata
sunt, verum etiam novis quibusdam amplificata. Argumenta
grammaticorum haec sunt:

1. πῶς Ἡρακλῆς ἐνταῦθα μένων θεός;
2. πῶς οἶόντε τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ ἐν ἄδου καὶ ἐν οὐρανό;
3. ἡ Ἥβη καὶ Ὅμηρον παρθένος, ὄφεν καὶ οἰνοχοεῖ.
4. ἀπίθανοι δὲ αὐτὸν ἔχειν καὶ τὴν σκευήν.
5. μὴ πῶν δὲ πῶς ὀμιλεῖ; ⁴²⁾

Quibus accedunt nova quaedam B. Thierschii ⁴³⁾ et
Nitzschii ⁴⁴⁾, ita ut qui obloqui conetur eum nimis temera-
rium videri necesse sit. Quod iudicium, etiamsi in eo sim,
ut mihi concitem, tamen me non impedit, quominus ad Her-
culem defendendum accedam. Nam me recreat ac reficit
cum virorum quorundam ⁴⁵⁾ mecum convenientia, tum copia
argumentorum, quae illis et veterum et recentiorum critico-
rum argumentis haud inferiora esse videntur.

Magnopere autem adversariorum conatus me infracta-
rum spero, cum versus 602, 603 et 604 interpositos esse

⁴²⁾ Schol. Vulg. ad v. 385. cf. Schol. Q. ad v. 601. (ubi pro
ἐποτεθανατωμένον leg. ἀποτεθανατισμένον) Schol. Venet. II. XVIII, 117. IV,
g. V, 905.

⁴³⁾ Urgestalt des Odyssee. Königsberg. 1821. p. 72-74.

⁴⁴⁾ I. I. Vol. III. p. 335 sqq.

⁴⁵⁾ Ut Buttmann, Mythologus. Berlin 1829. Vol. I. p. 266 sqq.
H. Vofs, in J. H. Vossii patris libro Kritische Blätter. Vol. II. p.
427-451. Voelcker, Ueber die Bedeutung von ψυχή u. εἶδωλον. Giefsen.
1825. s. fin. Ad. Hermann. de undecima Odysseae rhapsodia. Götting.
1833. p. 6. 20. 22. cf. quos citat Bode de Orpheo. Gotting. 1824. p. 155.

profitear. Recte enim Nitzschius ⁴⁶⁾ contendisse mihi videtur, verba Scholiastae Harlejani: τοῦτον ὑπὸ Ὀνομακρίτου ⁴⁷⁾ πεποιῆσθαι φασιν, non tam ad v. 604 cum Porsono ⁴⁸⁾, quam ad vv. 602-604 esse referenda. Quod si ita est, multo liberius possum respirare, cum et multa hac mea concessione sint argumenta remota et grammaticorum veterum auctoritas parum mihi adversetur. Nam quae eorum proferuntur rationes, quibus commoti totum de Hercule locum παρεμβεβλημένον censuerint, eae maxime in versuum 602-604 perversitate positae sunt, neque quemquam, si versus isti tres abfuis- sent, Herculis decriptione offensum fuisse arbitror ⁴⁹⁾. Nullo enim modo codicis alicujus auctoritate inducti in suam sententiam discessisse putandi sunt veteres illi grammatici, qui vv. 601-627 ab Homero abjudicaverunt; aliquam saltem hujus argumenti gravissimi memoriam scholia servassent. Immo grammaticos talibus in loco aliquo improbando argumentis uti prorsus non potuisse inde comprehenditur, quod omnes quotquot erant Homericorum carminum codices probabile est e Pisistrati recensione emanasse ⁵⁰⁾.

Satis igitur defendisse Herculem nobis videbimur, si criticorum veterum recentiorumque argumenta refutaverimus; neque tamen in eo consistemus, sed alia proferre argumenta conabimur, quibus positive, quod dicimus, Herculis commemorationem germanam esse demonstratur.

⁴⁶⁾ I. I. Vol. III. p. 335 sq.

⁴⁷⁾ Nomen Onomacriti non valde premeudum videtur. Onomacrito enim, quem et Musaei oracula interpolasse (Herod. VII, 6) et Homeri carminibus colligendis scirent interfuisse (cf. Ritschl. libros not. 8. laud.) admodum verisimile est versus 602 sqq. tributos esse de conjectura. cf. infra.

⁴⁸⁾ Ad Euripid. Orest. v. 5. Porsonum sequitur Buttmannus in ed. scholl.

⁴⁹⁾ cf. Schol. ad. v. 385. Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 335. 308.

⁵⁰⁾ cf. Lachmann. I. I. Commentat. II. init. Giese Ueber den aeolischen Dialekt. Berlin 1837. p. 163 sqq. Hoc tantum modo sp-

§. 2.

Primum igitur veterum grammaticorum rejicere conabor argumenta, quorum, cum versus 602-604 jam amovendos dederim, duo tantummodo restant, quippe quae posita sint in Hercule armato et cum Ulixè, licet sanguinem non bibisset, colloquente.

Quod dicunt, Herculem, cum sit εἰδωλον (sive ψυχὴ), arma omnino ferre non posse, id non difficile mihi videtur ad refellendum. Putarunt enim animas in Orco versantes tam similes esse aëri⁵¹⁾, ut non satis intelligeritur, quomodo posset tale corpus aëreum et arcus et loricae ponderi resistere, et si posset, hanc totam effigiem Homeri de mortuorum animis sententiae adversari⁵²⁾. Quae dubitatio accurata Homericorum carminum consideratione refutatur. Nam recte nonnulli⁵³⁾ vitam in Orco ex Homeri sententia degi eodem, quo in terra, modo contendisse videntur. „Animae enim non solum statura, vultu, voce, immo et vestitu (Il. Ψ, 65 sqq.)⁵⁴⁾ et armis et vulneribus⁵⁵⁾ corpori similes sunt, ita ut facile ab Ulixè agnoscantur; sed eandem quoque na-

paret, qui factum sit ut nusquam Pisistrateum exemplar commemoretur. Nempe omnes codices erant Pisistratei. cf. Ritschl, Ueber die Alexand. Bibl. p. 58 sqq. Non mihi adversantur Schol. Il. XVIII, 39 sqq. XVII, 133, quorum verba aliter intelligenda sint.

⁵¹⁾ cf. v. 204 sqq. Schol. Ven. Il. XXIII, 449. Eustath. p. 1672. med.

⁵²⁾ De alia hoc grammaticorum argumentum intelligendi ratione cf. p. 31.

⁵³⁾ v. c. H. Vossius l. l. Voelcker. l. l. (cf. not. 45) Halbkart. Psychologia Homeri. Züllich. 1796., cujus verba jam descripturus sum.

⁵⁴⁾ cf. p. 31.

⁵⁵⁾ cf. Od. XI, 40 sqq. cujus loci integritatem ne Nitzschii quidem demonstratio (l. l. Vol. III. p. 135 sq.) suspectam reddit. cf. Voelcker. l. l. p. 20. Dugas-Montbel. observations sur l'Odysse. ad vv. l. l. Neque Bothe neque Payne-Knight hos versus ut adulterinos designarunt. cf. Barnesium ad v. 38. et infra.

turam atque indolem, quam in corpore habuerant, et illic retinent: irascuntur enim ⁵⁶⁾, laetantur (Od. XI, 538 sqq.), certiores fieri cupiunt de familiaribus suis (ibid. 492 sqq.), eadem, quorum tractatio in vita placuerat, etiam in Orco diligunt. Ajax e. c. cum in illo certamine, quod propter Achillis arma inierat cum Ulixē, victus esset, tantam ad iram exarserat, ut ne in Orco quidem vel loqui cum illo sustineret (ibid. 563 sq.). Tiresias porro, vates ille Thebanus, cum in vita vaticinandi artem exercuisset, eandem, favente ei prae ceteris Proserpina, et in Orco retinuit (Od. X, 493 sqq.). Ordinis quoque ac dignitatis rationem haberi apud inferos, videri licet tum ex Tiresiae exemplo, tum ex sermone Ulixidis, quo admonet Achillem, ne moleste ferat obitum, cum, ut in vita honore floruerit, ita nunc quoque principatum inter animas obtineat (Od. XI, 484 sqq.). Cum igitur Homericæ aetatis Graeci in eo vitæ genere, quo in vivis uterentur, et apud inferos se perrecturos putarent, fieri non poterat, quin multa, quæ in hac vita usui ipsis essent, etiam in illa usui sibi fore existimarent. Unde explicandus est ille, qui etiamnum obtinet in multis orientis partibus, mos, cremandi simul cum mortuo ea, quæ opus illi videbantur, ut sunt arma, equi, canes, et quæ sunt reliqua (Il. Ψ, 172 sqq.). Ceterum haud difficile est perspectu, unde originem opinio illa duxerit: quippe cum primum homines, amore vitæ ducti, animas post mortem superstites fore credere coepissent, illud quoque cogitabant, quid acturi essent in Orco, ac nullo apparente negotio nihil reliquum erat, nisi ut hujus vitæ occupationes et illic mansuras statuerent ⁵⁷⁾.”

Ergo constare videtur, Homerum de Orco opinionem habuisse eam, qua esset effigies vitæ in terra peractæ.

⁵⁶⁾ Etiam lacrymas profundunt! cf. v. 391. 466.

⁵⁷⁾ Halbkart. l. l. p. 101 sqq.

Quam opinionem accuratius expressam non esse neminem poterit offendere. Nam cum Homerus non Orcum, sed Ulixem in eo versantem atque cum animis colloquentem vellet describere, pauca tantum eademque generalia de Orco ipso debebat ex consilii sui ratione proferre. Deinde plura, etiamsi dicere voluisset, dicere omnino non potuit. Nam tota haec de vita post mortem degendâ opinio naturâ suâ vaga est neque certis quibusdam finibus circumscripta ⁵⁸).

Neque vero possunt ad sententiam meam redarguendam afferri Achillis verba, quibus Orcum tristissimum tradit atque prorsus indignum, qui cum miserrima vitae conditione mutetur (v. 488 sqq.). Ex quibus verbis quamvis magnum aliquod inter inferos et superos discrimen intercedere appareat, nullo tamen modo potest colligi, inferos in conditione versari ei prorsus dissimili, qua antea usi fuissent. Sicut enim homo aliqui potest in statum aliquem venire priore pejorem: ita homines morte in talem deferri condicionem, qualis omnibus vitae condicionibus pejor esset, Graeci existimarunt ⁵⁹).

Quamquam igitur inferorum status non idem, qui antea fuerat, habebatur, tamen non potuit nisi sub hujus, qua fruimur, vitae forma cogitari. Quis est enim, qui sibi vitam aliquam fingere possit nisi ad hujus vitae rationem corpora, lucem, aërem, solum, linguam, colores, alia sumpserit ⁶⁰)? Videamus modo Christianos, quemadmodum sibi vitam aeternam fingant, neque mehercule Graecos, qui summo vitae amore gauderent et arctissime cum natura essent conjuncti, Orcum effigiem vitae habuisse negabimus. Ostendant nobis

⁵⁸) cf. Voelcker. Homer. Geograph. p. 153. Contr. Schwenck. in Ephem. litter. Halens. 1841. Octob. nr. 182. p. 235 sq.

⁵⁹) cf. Il. IX, 312. Od. XI, 94. 156. 474 sqq. 618 sqq. XII, 21 sq. X, 496 sqq.

⁶⁰) Voelcker. Ueber die Bedeutung von ψυχή u. εἶδωλον p. 19 sq.

adversarii populum aliquem, qui animas immortales esse crederit neque vero hanc sibi immortalitatem ad vitae, quam fruebantur, rationem finxerit.

Cum igitur Homerus in ea versetur opinione, ut animas post mortem in eadem esse, qua antea, etsi minus jucunda condicione existimet: non mirandum esse arbitror, quod Hercules arma gerat. Poetam enim, cum illam de Orco sententiam conciperet, non solum de animi affectionibus, quippe, quae post mortem remanerent, sed etiam de permultis aliis rebus ad aptum corporis statum necessariis cogitasse apertum est. Locum quidem Iliadis (XXIII, 65 sqq.), ut vestitas in Orco animas esse evincam, non adhibebo, cum et interpolatus ille locus videatur⁶¹⁾, et res, de qua disputetur, etiam aliis rationibus possit demonstrari. Quis est enim, pulchri ac decori sensu tam exiguo instructus, ut Graecos sibi nudos inferos finxisse opinetur? Quid? Tiresiam nudum sceproque ornatum qualem adspectum habere arbitraris? Sed nemo erit, qui de inferis tale quid contendat, neque Homerus quidquam hac de re locutus est, quod per se intelligatur.

Ergo si animae vestes, et Tiresias praeterea sceptrum, gerere possunt, cur Herculi non licuerit arma gerere?

Sed dixerit aliquis arma Herculis nostro loco inepte commemorari, quod quamnam ad rem opus essent non intelligeretur? ita enim veterum verba grammaticorum esse accipienda: ἀπίθανον δὲ αὐτὸν [Ἡρακλέα] ἔχειν καὶ τὴν σκευήν⁶²⁾. Quod, quamquam falso prolatum est, non majorem nobis Herculem tuendi difficultatem affert. Qua in re provocare ad id possem, quod modo demonstravi, Orcum esse vitae effigiem: sed alia ratione Herculem arma gerentem defendam. Nam ad usum aliquem arma Herculem gerere non equidem

⁶¹⁾ cf. p. 23 sq.

⁶²⁾ cf. p. 28.

contenderim, quamvis facile possit usus eorum aliqui excogitari, neque vero inde consequitur, ut Hercules arma omnino non gerere debuerit. Nam cur habet Tiresias sceptrum? Respondent, quoniam vates sit. Ergo Hercules arma gerit, quoniam Hercules est. Sicuti enim vates fere animo fingi non potuit, nisi cum sceptro⁶³⁾ ita Hercules sine armis non fuisset Hercules, qui, cum per totam vitam inde a prima pueritia usque ad mortem contra varii generis pericula dimicasset, tantopere conjunctus esse cum armis et quasi concrevisse videbatur, ut nemo posset ejus notionem in animo informare, quin armis eum instructum sibi fingeret. Quare, quod modo dixi, Herculem armis nudatum nullum esse, id mihi jam repetendum est. Neque profecto quisquam haerebit in verbis χρύσεος ἦν τελαμῶν (v. 610), cum et ipsum Tiresiae sceptrum χρύσειον dicatur. Quod Nitzschius dicit⁶⁴⁾, nos artificii descriptione laudeque ad supernas regiones revocari, id nullius momenti esse arbitror ad Herculis commemorationem in suspicionem vocandam. Nam si Hercules arma gerit (atque haec eum gerere posse modo demonstravi) quidni poetae licuerit arma describere? quis taudem arma formam faciemque habuisse neget? praesertim cum arma non apud inferos Herculem accepisse, sed ex vita secum asportasse probabile sit.

Jam vero ad alterum Alexandrinorum, quos vocant, argumentum transeamus refutandum, quo Herculem cum Ulixē, etiamsi sanguinem non bibisset, colloquentem mirantur. Quod argumentum parvum esse atque exiguum jam inde collegeris, quod homines quosdam ceteroquin discrepantiarum in Homero investigandarum studiosissimos in Hercule ἀπότω mi-

⁶³⁾ cf. Voelcker (Allgem. Schulzeit. 1831. II. p. 1157.): es ist daher nur persönliche Auszeichnung nicht Folge des Standes, wenn Tiresias den goldenen Stab oder Scepter, das Zeichen äußerer Würde führt Od. XI, 91."

⁶⁴⁾ l. l. Vol. III. p. 353.

nime videas haerentes. Cujus rei testem, ut Payne-Knightium omittam, habeo Koesium, qui Achillem aliosque, fortasse etiam Herculem sanguinem bibisse, antequam Ulixem cognoscerent et alloquerentur deinceps, *κατὰ τὸ σιωπώμενον* intelligendum esse dicit ⁶⁵). Neque aliter hac de re Nitzschius, qui nisi aliae causae essent, quae totum hunc de Hercule locum supposititium esse ostenderent, ex eo quod Hercules sanguinem bibisse non diceretur, argumentum contra illius loci integritatem derivandum esse negat ⁶⁶). Atque recte sensisse hac de re virum doctissimum eo magis apparebit, cum versus 565-600 deleverimus. Tum enim de Hercule quoque, qui statim Ajacem sequatur, verba intelligenda erunt v. 541 sq.

αἱ δ' ἄλλαι ψυχὰὶ νεκῶν κατατεθνηῶτων
ἔστασαν ἀχνύμεναι, εἶροντο δὲ κήδε' ἑκάστη.

Atqui cum colloqui animae cum Ulixē antea non possent, quam sanguinem bibissent: ea ex re, quod sive interrogasse sive collocutae esse dicuntur, jure illas sanguinem bibisse colligimus. Nam cum jam saepius ⁶⁷) dictum sit animis, ut Ulixem agnoscerent et cum eo colloquerentur, sanguine opus esse, cumque nos omnino id mente teneamus, non miremur, quod de Achille, Ajace, Hercule illa et agnoscendi et colloquendi condicio non sit repetita. Quod eo facilius poetae condonamus, cum Herculem ad Ulixem (ideoque ad sanguinem) accessisse sciamus. Hoc enim ex verbis patet quibus abiisse Hercules dicitur v. 627:

ὡς εἰπὼν ὁ μὲν αὐτὶς ἔβη δόμον Ἄιδος εἴτω. ⁶⁸)

⁶⁵) l. l. p. 37.

⁶⁶) l. l. Vol. III. p. 308. et ad Od. XI, 615 (p. 355.).

⁶⁷) v. 95 sq. 98. 147 sqq. 153. 228 sqq. 390. cf. v. 48 sqq.

⁶⁸) cf. v. 465, quo simili ratione verba ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχῇ Π. Ἄ. usurpata sunt.

§. 3.

Grammaticorum igitur veterum argumentis refutatis ea perpendamus, quae nova Nitzschius protulit. Offenditur autem eo, quod Ulixes nihil respondeat ⁶⁹⁾ et Orci canis commemoretur, quem dicit Homerum ignorare ⁷⁰⁾.

Quod dicit vir doctissimus Ulixis silentium mirum esse, id concedendum esset, si quid Ulixes quod responderet habuisset. Atqui cum nihil haberet, nihil poterat respondere. An est aliquis, qui, quod Herculi respondere ille potuerit, sciat? Proferat dum! Quod priusquam factum fuerit in Ulixes silentio non haerebimus. Immo omnes, qui accuratius illius loci rationem reputaverint, mecum censebunt, qui Ulixem omnino nihil respondere neque potuisse neque debuisse contendam.

Sententiam quoque de Cerbero Nitzschius proposuit tantum, non demonstravit. Dicit enim locum alterum, qui Cerberi mentionem faciat (Il. VIII, 362-369), suspectum esse; neque vero, cur hanc sententiam amplexus sit, neque cur Il. XIX, 88-133 Homeri esse negarit, rationibus sat gravibus probavit, cum argumenta, quae ad sententiam suam defendendam afferat, mera commemoratione refutari videantur. Dicit enim haec ⁷¹⁾: Von den berühmten Arbeiten des Herakles kommt ausdrücklich in den homerischen Gedichten nur das Herausholen des Kerberos vor, und zwar zweimal, aber wie die Stelle unten 621-26 der Interpolation angehört, so steht auch die andere Il. VIII, 362-69, in einem gewissen Widerspruch mit das. XVIII, 119. indem der Dienst der Athene zwar früher half, aber zur Zeit ihrer Aeußerung, wo Herakles doch todt ist, kaum noch einen Werth hat. Der

⁶⁹⁾ l. l. Vol. III. p. 355.

⁷⁰⁾ l. l. Vol. III. p. 353. 236.

⁷¹⁾ l. l. Vol. III. p. 236.

Interpolation verdächtig ist ferner die Stelle Il. XIX, 95-133, wo die Unterwerfung des Herakles unter die Gewalt des schlechtern Mannes durch die von der eifersüchtigen Here verspätigte Geburt desselben so breit erzählt wird. Es spricht dort Agamemnon, und er weiß die Olympische Geschichte, wie sie den Helden bei Homer sonst nie ohne Weiteres bekannt sind. Achill weiß Il. I, 336. Etwas durch seine Mutter, Odysseus Od. XII, 388. durch die Kirke; dagegen ist Glaukos Il. XVII, 163. dessen, was die Götter gethan, unkundig. Freilich erzählt Agamemnon dort eine frühere Geschichte, aber dennoch ist die Weise befremdlich, so wie Ort und Zeit wenig passend." —

Quae quidem argumenta non sufficere mihi videntur ad illas de Cerbero narrationes in suspicionem adducendas!

Restat igitur, ut de iis argumentis dicamus, quae contra Herculem B. Thierschius⁷²⁾ protulit. Neque vero ea omnia refutem necesse est, cum plurima aut nimis exigua aut istiusmodi esse videantur, ut Thierschium ipsum vix credibile sit eorum defensionem esse suscepturum. Attamen unum protulit argumentum, quod tantam veritatis speciem prae se fert, ut silentio praeteriri nequeat. Versum enim 567 dicit non difficile esse intellectu accurate cum versu 630 cohaerere. Quam sententiam Nitzschius quoque amplexus est, nisi quod versum 564 cum v. 628 dicit connectendum esse, huiusque opinionis causam affert satis probabilem⁷³⁾. Versus enim 565 sqq., ne orationis intercapedo existeret, ad rationem versuum 628 sqq. formatos esse censet. Quae sententia meis ipsius verbis⁷⁴⁾ adjuvari videtur atque eo etiam augetur, quod possumus vv. 565-626 omittere, neque tamen quidquam quod ad solam pertinet verborum cohaerentiam desideramus. Nihilo tamen minus, si accurate rem reputaveris,

⁷²⁾ l. not. 43. l.

⁷³⁾ l. l. Vol. III. p. 356.

⁷⁴⁾ cf. supra p. 19.

neque Thierschii neque Nitzschii poteris probare sententiam, ut quae tum demum, cum alia argumenta accesserint, sit locum habitura. Namque unum hujusmodi hac in re argumentum non sufficit. Quod si esset, quid tandem obstaret, quominus sive Antiopam sive Alcumenam sive Epicastam sive Chlorim sive Iphimedium diaseuastae esse existimarem? Atqui cum omnia alia, quae contra Herculem prolata sunt, me satis refutasse confidam, nihil me posse neque Thierschii neque Nitzschii sententiae tribuere apparet.

Atque haec quidem argumenta contra Herculem in libro Odysseae undecimo commemoratum viri docti attulerunt. Quae cum jam refutasse mihi videar ad ea transeamus perpendenda, quibus Herculem in Orco omnino commemorandum fuisse demonstrare conabor.

§. 4.

Ac primum quidem ad hanc rem evincendam demonstrare necesse est, Homerum Herculem in Orco commemorare potuisse h. e. Herculem ex Homeri sententia apud inferos versari. Neque hoc difficile est ad demonstrandum. Nam post accuratam Nitzschii ac subtilem de eo quaestionem⁷⁵⁾, num Homero Herculis in deos relatio nota fuerit, non amplius dubium esse potest, quin Homerus neque Herculis neque alius cujusquam ἀποθεώσεως notitiam habuerit. Quotiescunque enim in carminibus Homericis mentio fit Herculis, eadem ratione de hoc heroe, qua de ceteris omnibus, dicitur, ita ut ipsius consecrationem ea quidem, qua Ilias et Odyssea componebantur, aetate omnino non usu receptam fuisse appareat. Quod etiamsi vv. 602 sq. non ab Homero profectos esse ostendat, firmum tamen praesidium affert grammaticorum sententiae, qui ex verbis Il. XVIII, 117:

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγει Κῆρα.

⁷⁵⁾ l. l. Vol. III. p- 340 sqq.

Herculem eodem quo alii heroes modo et morte correptum esse et ad inferos venisse collegerunt⁷⁶⁾. Neque parvi est ad hanc grammaticorum sententiam confirmandam momenti, quod Graecos olim Herculem non deum habuisse nobis traditum est. Refert enim Diodorus Siculus⁷⁷⁾, Athenienses primos Herculem divinis prosecutos esse honoribus; id quod de Marathoniis Pausanias narrat⁷⁸⁾. Ex qua narratione tempus aliquod fuisse intelligitur, quo heros ille excellentissimus non pro deo haberetur, sed ad inferos venisse existimaretur. Quam de Hercule opinionem priorem ideoque Homeri esse jam inde comprehenditur, quod posterioribus temporibus Herculis consecrationem ubique animadvertere liceat. Sane igitur potuit Homerus, si voluit, Herculem cum Ulixē facere colloquentem.

Quaeritur autem, ut eo redeat unde digressa est disputatio, num qua exstet causa, quae Homerum, cum Herculem posset cum Ulixē colloquentem describere, ut eum revera describeret, commovere potuerit? Neque hoc dubium: Herculis enim descriptio, si sententiam, quam poeta hac universa de Ulixē narratione efferre voluit, respicis, cum ceteris *Νεκυίας* partibus quam arcte cohaereat, supra demonstratum est⁷⁹⁾. Dein cum Herculem apud inferos versari et simili aliquando, quā Ulixes, ratione in Orcum, unde Cerberum auferret, descendisse sciamus, fieri non potest, quin, cum Ulixem videamus eundem in locum proficisci, illius viri recordemur. Quod quam sit consentaneum, jam inde possumus colligere, quod veteres Homeri interpretes similitudinem, quae intercederet inter utrumque virum, notasse vide-

⁷⁶⁾ cf. l. not. 42. l.

⁷⁷⁾ IV, 39: Ἀθηναῖοι πρῶτοι τῶν ἄλλων ὡς θεὸν ἐτίμησαν τὸν Ἡρακλέα; cf. Aristid. Tom. I. p. 60.

⁷⁸⁾ I. 32, 4: Σίβονται δὲ οἱ Μαραθῶνιοι Ἡρακλέα, φάμενοι πρώτοις Ἑλλήνων σφίσι τὸν Ἡρακλέα θεὸν νομισθῆναι. cf. I. 15, 4.

⁷⁹⁾ p. 13.

mus⁸⁰). Neque solum in hoc itinere ad inferos suscepto illa Herculis et Ulixis similitudo posita est, verum etiam in auxilio, quod utrique viro Minerva et Mercurius tulisse dicuntur. Nam quod nostro loco de horum numinum auxilio refertur, id non inde profectum arbitror, quod Ulixes ab iisdem diis sublevatus esse dicatur⁸¹): sed insignis haec et Herculis et Ulixis fabularum similitudo ex ipsa Minervae et Mercurii derivanda est natura, quae cum maxime in iis hominibus versetur sublevandis, qui multis iisque gravibus periculis sint contentionibusque illaqueati⁸²), tum Herculis tum Ulixis fabula apparere debebat. Huc accedit, quod Il. VIII, 357 sqq. Minerva de se ipsa dicit, se aliquando Herculem adjuvisse, cum ei, ut Orci canem asportaret, demandatum fuisset⁸³).

⁸⁰) cf. not. 20. Senec. de constant. cp. 2: Catonem autem certius exemplar sapientis viri nobis deos immortales dedisse, quam Ulixem et Herculem prioribus saeculis. Hos enim Stoici nostri sapientes pronuntiaverunt, invictos laboribus, contemtores voluptatis et victores omnium terrorum." — Herculem Ulixemque patronos fuisse factos Stoicorum et Sophistarum notum est. cf. Heyne, Comment. Soc. Gotting. a. 1780. Vol. III. G. C. Mezger, de Hercule sapientis Stoici exemplo. August. Vindel. 1829.

⁸¹) a Minerva sexcenties, a Mercurio Od. V. init. et X, 274 sqq. cf. Il. XXIV, 334 sq.

⁸²) cf. P. F. Stuhr, Religionssysteme der Hellenen. Berlin. 1838. p. 336 sqq. (p. 332 sqq. 340) p. 318 sq.

⁸³) De Hercule a Minerva et Mercurio sublevato cf. Il. XX, 146 ibiq. Schol. Euripid. Heraclid. 920 sqq. ibiq. Barnes. — Dionys. Halic. Techn. Tom. II. p. 41, 31 (ed. Sylburg. Lips. 1691. fol.): ὁ δὲ [Ἡρακλῆς] σὺν τῇ Ἀθηνᾷ πάντα κατώρθωσε τὰ ἐπιταχθέντα." — Pherecyd. ap. Schol. Od. XXI, 22 (no 46. p. 172 sqq. ed. Sturz.). Apollodor. Il. 4, 11. 5, 6. 11. 12. Il. 6, 3. Il. 4, 9 (Odys. XIX, 394 sqq.). cf. O. Mueller, Handbuch d. Archaeologie. ed. II. §. 381, 7. — 410, 9. — 411, 1. 3. 5. — 365, 1. Fr. Welcker, in Allg. Schulz. 1831. II. no 138. p. 1101. not. 1. Boettiger, Hercules in bivio. Lips. 1829. p. 25 sqq. B. G. Weiske, Prometheus u. sein Mythenkreis. Leipzig. 1842. p. 495 sq. not. 1 et 2.

Quae cum ita sese habeant, summam inter Herculem et Ulixem intercedere similitudinem ex ipso Homero intelligitur. Quis est igitur, qui Ulixem in Orco versantem nobis Herculem, qui idem sustinuisset, in memoriam neget redigere? quis qui, cum Homerus Herculis fabulam cognovisset, illum non recordatum esse hujus viri opinetur, qui cum maiorum, ut ita dicam, successore atque haerede colloquens tam eximiam praeberet tanque praeclaram imaginem? Num Homerus potuit tum sine magno carminis detrimento, tum sine incommoda auditorum frustratione hoc colloquium omittere?

Herculem autem compluribus jam ante Homerum celebratum fuisse carminibus a tot viris doctis demonstratum est ⁸⁴), equidem ut hujus rei repetitione possim supersedere. Atqui cum Herculis fabulam Homero cognitam fuisse constet, quid potest esse verisimilius, quam eum etiam Herculis ad inferos proficiscentis notitiam habuisse? Nam hanc potissimum totius fabulae partem auditorum animos oblectasse inde potest perspicui, quod in tam multis carminibus Graecorum epicis nobis traditum est iter aliquod in Orcum enarratum fuisse ⁸⁵). Quam conjecturam nostram verba affirmant Od. XI, 623 sqq. et Il. VIII, 362 sqq.

Ergo haec similitudo cognatioque inter Herculis et Ulixis fabulas intercedens tanta erat, ut poeta, cum Herculem posset cum Ulixem facere colloquentem, omittere hoc colloquium non deberet.

⁸⁴) cf. Heynei Obs. ad Apollod. (Il. 4 sqq.) p. 132 sqq. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 236. et qui ab hoc laudantur Boettiger, Ilithyia oder die Hexe. p. 31 sq. O. Mueller, Dor. II. p. 482. Uschold, Geschichte des trojan. Krieges. Stuttg. 1826. p. 111.

⁸⁵) Ut in Νόστος (Pausan. X. 28, 4.-29, 4.-30, 2 (coll. I. 2, 1). Mueller, de cyclo Graecorum epico. Lips. 1829. p. 41 sq. Nitzsch. Meletem. II. p. 32 sqq. Welcker. Ep. Cycl. p. 279 sqq.), in Minyade (Paus. X. 28, 2. Welcker. l. l. p. 255). cf. Welcker. l. l. p. 259 sq. A. Ozanam, de frequenti apud veteres poetas heroum ad inferos descensu. Paris. 1839. —

Susceptae materiae ordo jam me ad aliud, quod pro Hercule afferre institui, argumentum adducit. Recte enim Nitzschius videtur contendisse, Homeri auditores in eam necessario venisse sententiam, ut Ulixem, quem ad inferos profectum esse audirent atque cum multis ibi et feminis et viris collocutum, eos quoque, quos animo complecterentur quique in Orcum jam descendissent, ibi vidisse existimarent; qua in re auditoribus verisimile esse personas carminibus maxime celebratas imprimis in mentem venisse⁸⁶⁾. Quod quam recte vir ille doctissimus significarit, neminem potest effugere. Atqui cum Hercules tunc in Orco versari existimaretur (cf. p. 36 sq.) et permultis esset carminibus celebratus (cf. p. 39.): quid tandem probabilius est, quam auditores, Ulixes an Herculem quoque heroum omnium vidisset summum, interrogasse? Quam interrogationem illis in mentem venisse, si eorum, quae paullo ante disputavimus, rationem habueris, multo etiam magis verisimile tibi videbitur. Itaque vix opus esset illud afferri argumentum, quo Herculem nobis jam antea in memoriam reductum esse appareat, fabulis dico illis, quae quam arctissime cum ejus nomine cohaereant. Quarum non sunt ea solum, quae de Alcumena (v. 266 sqq.) deque Megara (v. 269 sqq.) narrantur, verum Neleus etiam ejusque filii (v. 254 sqq. 281 sqq.), quibuscum Hercules pugnassee dicebatur⁸⁷⁾, facere non possunt, quin hujus viri dent nobis excellentissimi recordationem. Atque tota libri, de quo dicimus, materia in rebus fabulisque et Orchomeniorum et Thebanorum versatur⁸⁸⁾, ita ut universa, quae antecesserit, enarratione Herculis imago, qui esset Thebanorum longe celeberrimus, in animo nostro sit penitus impressa. Nonne vero poetam sese pessimum *Nexvías* auctor praebuisset, si

⁸⁶⁾ l. l. Vol. III. p. 228.

⁸⁷⁾ cf. not. 198.

⁸⁸⁾ cf. infra Cap. V.

expectationem' primum nobis concitasset, deinde vero dece-
pisset?

Locum de quo quaestionem instituimus germanum esse id quoque argumentum demonstrat, quod in Hercule collo-
quente positum est. Nam Herculis descriptionem mirum quantum differre ab ea, qua Minos, Orion, Tityus, Tantalus, Sisyphus contineantur, omnes intelligent, qui paullo accurate-
tius utramque velint narrationem considerare. Hercules enim non conspicitur tantummodo ab Ulixè, sed etiam ad fossam, quae victimae excepisset sanguinem, accedit atque animarum cum Ulixè colloquium, quod Minois, Orionis virorumque impiorum descriptione erat interruptum, rursus incipit. Ne-
que tamen quidquam obstabat, quominus aequè ad sanguinem Minos et Orion appropinquarent.

Sed ad ultimum venio argumentum, quo ductus illam de Hercule narrationem totius libri auctori adscribendam esse censui. Quamvis enim facile intelligatur Minos, Orion, Tityus, Tantalus, Sisyphus cur suppositi sint, hujusque interpolationis causa peridonea possit excogitari: rationem tamen, qua commotus aliquis huc Herculis descriptionem inseruerit, nondum potui indagare. Immo qui hunc Homero locum supponere instituisset, ei permultas res adversaturas fuisse comprehenditur. Nihil enim aliud statuere poteris, quam illius loci auctorem Herculem deum aut cognovisse aut non cognovisse. Prior autem sententia ferri non potest, cum non intelligas, quae tandem causa diasceustam commoverit, ut Herculem, quem omnes divinis prosequerentur honoribus, in Orco versantem describeret? Sed ea est fabularum omnium natura, ut res, quae primo sint attenuate ac simpliciter enarratae, post aliquod tempus implicite ac mirabiliter depingantur. Itaque homines, qui principio nulla alia re differrent a ceteris, nisi majore sive animi sive corporis vi atque divina, qua nati essent, stirpe, postea inter ipsos deos

referebantur.⁸⁹). Quo factum est, ut Achilles, quem Homerus nondum pro deo habet, posterioribus temporibus deus haberetur versarique cum Helena uxore in Leuce insula existimaretur⁹⁰). Simili modo fabulae commutatae sunt Diomedis⁹¹), Philoctetae⁹²), Ajacis⁹³), Neoptolemi⁹⁴), Antilochi⁹⁵), Hectoris⁹⁶), Ulixis, quem post mortem revixisse Circaeque in matrimonium duxisse Cyrenaeus Eugammon cantaverat⁹⁷).

⁸⁹) cf. Welcker. Ep. Cycl. p. 233 sq. eund. Rhein. Mus. 1833. II. p. 244 sq. Koehler. (cf. not. 90.) p. 680 sqq.

⁹⁰) Quod Aethiopide celebrabatur. cf. Nitzsch. Meletem. II. p. 50. Boeckh. Expll. Pindar. p. 132. Dissen. ad Pind. Nem. IV, 49. Koehler, sur les isles et la course consacrées à Achille dans le Pont-Euxin avec des éclaircissemens sur les antiquités du littoral de la Sarmatie et des recherches sur les honneurs que les Grecs ont accordés à Achille et aux autres heros de la guerre de Troie." In Mem. de l'Acad. des sciences de St. Petersburg. Tom. X. Petersb. 1826. 4. p. 531-819.

⁹¹) cf. Pindar. Nem. X, 7 ibique Dissen. (in Boeckh. Expll. p. 463 sq.), Heyne. Virg. Aen. X. exc. I. Koehler. l. l. p. 694 sqq.

⁹²) cf. Lycoph. Cass. 927 sqq. Koehler. l. l. p. 705: on lui offroit en victimes des taureaux comme à une divinité de l'Olympe."

⁹³) Pindar. Nem. IV, 48. Aesch. Pers. 363. Paus. I. 35, 2. III. 19, 11. Philostr. heroic. p. 66. 72. Koehler. l. l. p. 687 sqq.

⁹⁴) Pindar. Nem. VII, 44 sqq. Pausan. X. 24, 5. Koehler. l. l. p. 686 sq.

⁹⁵) Philostr. her. p. 79. Koehler. l. l. p. 686.

⁹⁶) Quem Thebani venerabantur. cf. Aristot. Epigr. XLI (Brunck. Anal. Tom. I. p. 182) Pausan. IX. 18, 4. Tzetz. ad Lycophr. 1194. 1208. Boeckh. Expll. Pindar. p. 537 sq. O. Mueller. Orchom. p. 395. — Ilienses Hectorem veneratos esse refert Athenagor. legat. pro Christian. p. 6. 108 ed. Rechenberg. Clemens Rom. recognit. lb. X. p. 110 ed. Semaian. a. 1569. cf. Strab. XIII. p. 692.

⁹⁷) cf. infra not. 113. — Divinos Ulixis apud Trampyias in Epiro honores commemorat Tzetz. ad Lycophr. 800. Ulixis oraculum idem ad. v. 799. cf. Dissen. in Boeckh. Pind. Expll. p. 424.

Ergo eum, qui pro deo Herculem haberet, hunc in Orco versantem descripsisse statui nullo modo potest, ut qui Herculem mortuum et ad inferos profectum, potius ad deos retulisset ⁹⁸). Itaque nostri loci auctorem constat Herculis consecrationem nondum cognovisse. Quod cum ita sit, versus 602-604 seriore aetate illatos esse in Νεκυίαν atque meo me jure egisse in his versibus a ceterorum familia sejungendis apparet ⁹⁹).

Sed dixerit aliquis Herculis descriptionem ejus inter deos receptione quidem priorem esse, neque vero inde consequi, ut ea sit germana. Quod argumentum quam sit infirmum, facile perspicitur. Nam Herculem jam perantiquis temporibus pro deo habitum esse ex carmine illo cyclico intelligitur, quod inscribatur Οἰχαλίας ἄλωσις et a Creophylo conscriptum fuisse perhibetur. In quo carmine Herculis in Oeta monte exustionem celebratam fuisse atque inter deos receptionem Welckerus V. Cl. tam accurate demonstravit ¹⁰⁰), ut, quamquam fere nullum illius carminis versum iniquitas temporum nobis superstitem esse voluit, hac de re tamen nequeat dubitari. Facere igitur non poterimus, quin Herculis descriptionem ad id ipsum tempus, quo alia eaque germana Homericarum carmina componebantur, referamus.

Quod si nobis concessum erit, facile quae fuerit versusum 602-604 supponendorum ratio comprehendetur. Nam cum populum, coram quo Homeri carmina recitabantur, vehementer hac de Hercule apud inferos versante narratione offendi necesse esset: rhapsodi, qui gratiam populi ac be-

⁹⁸) Et tale quid revera factum est cf. p. 43 sq.

⁹⁹) In eodem fere sententia Nitzschium versari ex ejus verbis perspicuum est, quibus aliquam Herculis inferni imaginem dicit jam prius in Homerum illatam fuisse, quam Onomacritus, ne discreparet a populi opinione Homerus, versus 602-604 adjecisset. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 349.

¹⁰⁰) Episch. Cycl. p. 233 sqq.

nevolentiam captarent, cum illum de Hercule locum neque vellent ex Homero ejicere neque possent, viam inierunt eam, ut in Orco εἶδωλον tantum Herculis, eum ipsum autem apud deos versari immortales praedicarent. Quam Homericæ popularisque opinionis æquationem rhapsodis Atticis deberi perquam mihi probabile est, cum Herculis cultum summo Athenienses in honore atque primos habuisse viderimus ¹⁰¹). Non magni igitur fecerim narrationem illam, quæ Onomacritum versuum 602-604 auctorem prodit ¹⁰²), atque conjectura magis, quam certis argumentis niti videtur. Nam cum nullus alius Homerus, quam quem Pisistratus conscribendum curaverat, veteribus grammaticis videatur cognitus fuisse ¹⁰³), illa de Onomacrito narratio unde orta sit, præsertim cum critici Alexandrini, quos vocant, eam, quæ summi in illis versibus rejiciendis momenti fuisset, silentio prorsus præterierint, nequaquam intelligimus. Versus autem illos Attici esse diasceuastæ inde potest colligi, tum quod Pisistratum probabile est in Homero conscribendo rhapsodis maxime Atticis usum esse, tum quod alii quoque Νεκυίας versus ¹⁰⁴) Atheniensem auctorem redolent.

Atque his fere rationibus moveor ut Herculis descriptionem ab ipso totius libri auctore profectam esse existimem.

¹⁰¹) cf. not. 77. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 349. Pflugk. Eurip. Heracl. p. 5.

¹⁰²) cf. not. 47.

¹⁰³) cf. not. 50.

¹⁰⁴) cf. v. 321-325. et 631. cf. infra Cap. III.

CAP. III.

RELIQUAE NEKTIAS INTERPOLATIONES EXAMINANTUR.

τῶν ἄλλος μὲν ἀποφθίσθω, ἄλλος μὲν βιώτω.
II. VIII, 429.

Hoc tertio capite de reliquis Νεκυίας versibus iis disputabo, quos ab Homero profectos esse neque aliis viris doctis neque mihi ipsi persuasum est. Neque vero me in supposititiis illius libri versibus examinandis uti opus est longa atque copiosa disputatione, quod cum ad alios viros possum provocare, qui versus aliquos adulterinos esse sat demonstrarunt, tum interpolationes, quae recensendae restant, momenti sunt iis minoris, quae Elpenoris Herculisque descriptionem complectuntur. Qua in re ita versabor, ut singulos versus, de quibus disserendum sit, secundum ordinem, quem in Νεκυία sequantur, proferam. Atque quod supra dixi ¹⁰⁵), ex omnibus Odysseae libris nullum esse, qui tantopere sit interpolationibus foedatus, quantopere liber undecimus, id maxime hac tertia quaestione recte a me dictum esse apparebit.

Primum autem de vv. 38-45:

νύμφαι τ' ἠΐθεοί τε πολύτλητοί τε γέροντες
παρθενικαί τ' ἀταλαὶ νεοπενθέα θυμὸν ἔχουσαι·
πολλοὶ δ' οὐτάμενοι χαλκήρεσιν ἐγχείησιν
ἄνδρες ἀρηϊφατοί, βεβρωτῶμένα τεύχε' ἔχοντες·
οἱ πολλοὶ περὶ βόθρον ἐφοίτων ἄλλοθεν ἄλλος
θεσπεσίη ἰαχῆ· ἐμὲ δὲ χλωρὸν δέος ἤρει.

quos cum veteribus criticis (cf. Schol. Q. et Vulg.) Wolfius et Nitzschius pro supposititiis habuerunt, confitendum mihi

¹⁰⁵) cf. p. 9.

est, id quod jam supra indicavi ¹⁰⁶), neque grammaticorum neque Nitschii ¹⁰⁷) contra hujus loci integritatem argumenta satis gravia mihi ac firma videri.

v. 92.

Διογενὲς Λαερτιάδῃ πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦς.

Nonnihil interesse videtur, utrum hunc versum, quo Ulixem Tiresias alloquitur, retineamus necne. Nam si Homeri eum esse arbitramur, Tiresias prius quam sanguinem bibisset Ulixem agnoscit, sin negamus etiam vati illi videtur sanguine opus esse ad Ulixem agnoscendum.

v. 115-134.

δήεις δ' ἐν πῆματα οἴκῳ,
 ἄνδρας ὑπερφιάλους, οἳ τοι βίοτον κατέδουσιν,
 μνώμενοι ἀντιθέην ἄλοχον καὶ ἔδνα διδόντες·
 ἀλλ' ἦτοι κείνων γε βίας ἀποτίτται ἐλθῶν.
 αὐτὰρ ἐπὴν μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσιν
 κτείνης, ἢ δόλῳ, ἢ ἀμφαδὸν ἀξεί χαλκῷ,
 ἔρχεσθαι δὴ ἔπειτα λαβῶν εὐῆρες ἔρετμόν,
 εἶσθε τοὺς ἀφίκηαι, οἳ οὐκ ἴτασι θάλασσαν
 ἀνέρες, οὐδέ θ' ἄλεσσι μεμιγμένον εἶδαρ ἔδουσιν·
 οὐδ' ἄρα τοίγ' ἴτασι νέας φοινικοπαρήους,
 οὐδ' εὐῆρ' ἔρετμά, τάτε πτερὰ νηυσὶ πέλονται.
 σῆμα δέ τοι ἐρέω μάλ' ἀριφραδές, οὐδέ σε λήτει·
 ὁππότε κεν δὴ τοι ξυμβλημένος ἄλλος ὀδίτης
 φήῃ, ἀθηρηλοιγὸν ἔχειν ἀνὰ φαιδίμῳ ὦμῳ,
 καὶ τότε δὴ γαίῃ πῆξας εὐῆρες ἔρετμόν,
 ῥέξας ἱερὰ καλὰ Ποτειδάωνι ἀνακτι,
 ἀρνειὸν ταῦρόν τε συῶν τ' ἐπιβήτορα κάπρον,
 οἴκαδ' ἀποστείχειν, ἔρδειν θ' ἱερὰς ἐκατόμβας
 ἀθανάτοισι θεοῖσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 πᾶσι μάλ' ἐξείης·

¹⁰⁶) p. 28. not. 55.

¹⁰⁷) l. l. Vol. III. p. 135 sq. — Si vulnera accipere εἶδνα nequeunt, cur σίδηρον φοβοῦνται (Schol. Q. v. 48)? cf. Eustath. p. 1672.

Permulta in his verbis insunt, quae magnam nobis dubitationem, num germana sint, afferant ¹⁰⁸). Nam quae de procis dicuntur, plane mihi persuasum est ea seriore demum aetate et orta esse et huc infersa. Tiresiae enim verba qui accurate consideraverit, facere non poterit, quin sic ea conformata existimet, ut mala quoque, quae domi Ulixes reperire dicatur, ex Solis tauris in insulâ Trinacia mactatis nata habeantur. Id quod ineptum esse neque cum historia alias relata conveniens quisque intelliget.

Dein qui fieri potuit, ut Ulixes, quippe qui jam de procis bona ipsius abligurituris Penelopamque in matrimonium sibi petituris certior factus esset, ex matre quaereret, utrum uxor alicui nupsisset Achaeorum necne?

εἰπέ δέ μοι μνηστῆς ἀλόχου βουλὴν τε νόον τε
ἧέ μένει παρὰ παιδί καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάττει,
ἢ ἤδη μιν ἔγρημεν Ἀχαιῶν ὅστις ἄριστος; v. 177 sqq.

Ulixes autem, cum a Minerva postea de procis certior fit ¹⁰⁹), nihil se de his antea audivisse ostendit. Nitzschii enim excusatione atque interpretatione ¹¹⁰), quam probare prorsus

¹⁰⁸) cf. Kayser. disp. de diversa Homeric. carminum origine. Heidelb. 1835. p. 10 sq. Ad. Hermann. de undecima Od. rhapsodia commentatio. Gotting. 1833. p. 9. 6.

¹⁰⁹) XIII, 383 sqq.

¹¹⁰) I. I. Vol. II. p. I: „Bei seinem Todtenbesuch wird Odysseus von dem Seher Teiresias schon auf die Freier in seinem Hause hingewiesen. Dieser Prophezeiung scheint Odysseus XII, 383 s. nicht eingedenk zu sein, doch ist dies wieder eine göttliche Erinnerung an Etwas, was des Klugen Geist auch selbst bedenken könnte, oder vielmehr eine Repraesentation eigener Klugheit durch die Göttin, welche sie verleiht. Endlich mußte er erfahren daß jene Prophezeiung eintreffe.“ — Vol. III. p. 206 sq. „Daß diese Ankündigung der Freier, die Odysseus in seinem Hause treffen werde, von diesem nachmals XIII, 383 ff. vergessen scheine ist ein voreiliges Urtheil. Jene ganze Berathung mit Athene ist nur Veranschaulichung der eignen Ueberlegungen des von jener Göttin geliebten d. h. durch Vor- und Umsicht ausgezeichneten Helden.“ —

nequam, hanc libri undecimi tertiique decimi repugnantiam non esse sublevatam censeo. Immo versus nostri libri, qui praeorum mentionem faciant, aliunde desumptos atque huc esse interpositos apertum est:

v. 116 = XIII, 396. XV, 32. v. 118 = XVI, 255.

v. 117 = XIII, 378. v. 119 sq. = I, 295 sq.

Nonne autem vaticinii parte ea, qua post tot pericula terra marique perlata nova eaque gravia subeunda dicuntur, opus erat Ulixis alacritatem in laboribus suscipiendis illis, qui priusquam in patriam sospes rediret, ipsi imminerent, vehementer labefactari? Nonne haec animi afflictio ei prorsus adversaretur fini, quem Ulixis itinere ad inferos suscepto poetam spectare demonstravimus¹¹¹⁾?

Dein qui versus fecerit 121 sqq., cum itineris ad Thesprotos suscepti notitiam habuerit, eundem mortem Ulixi a Telegono oblatam cognovisse probabile est. Nam Ulixes ad Thesprotos profectus et a Telegono occisus Telegonia, carmine quodam cyclico, celebrabatur. Atqui huic rei adversantur vv. 134 sqq.:

Θάνατος δέ τοι ἐξ ἀλὸς αὐτῷ
ἀβληγρὸς μάλα τοῖος ἐλεύσεται, ὅς κέ σε πέφνη
γῆρα ὑπο λιπαρῷ ἀρημένον· ἀμφὶ δὲ λαοὶ
ὄλβιοι ἔσσονται.

Narratio enim, qua Ulixes a Telegono, quem filium ex Circa suscepisset, cum a Thesprotis Ithacam rediret, hasta trygonis spiculo instructa vulneratus ac trucidatus esse dicebatur, non nisi ex falsa verborum ἐξ ἀλὸς (v. 134) interpretatione orta est. Quae verba sive unum vocabulum constituere sive duo arbitramur, nihil aliud significare constat, nisi ἔζω καὶ πόρρω τῆς θαλάσσης¹¹²⁾. Sed ita Graeci Ho-

¹¹¹⁾ cf. supra p. 10 sqq.

¹¹²⁾ Schol. Vulg. ad. v. 134. cf. Schol. Q. ad eund. v. Eustath. p. 1676. Lehrs, de Aristarchi studiis Homericis. Regimont. 1833. p. 134. not.

mero recentiores ea interpretati sunt, ut mortem iis significari dicerent, quam ex mari profectam occumbere Ulixem Tiresias auguratus esset. Atque longam de hac Ulixis morte fabulam composuerunt¹¹³⁾, Neque mirum debet videri, quod ex falsa verborum Homericorum interpretatione illam de Telegono et Ulixis morte fabulam exstitisse dixi, cum eodem modo alias easque latas narrationes ortas esse sciamus¹¹⁴⁾.

Jam vero quae sit totius interpolationis ratio, videamus, Est autem satis probabile, carmina, quibus Ulixis errores contineantur, iis antiquiora esse, quae de procis composita sint. Quare consentaneum est eos, qui carminibus epicis aut componendis aut recitandis operam navarent, id potissimum spectasse, ut nova quaeque carmina ad vetera accommodarent, atque haec versibus locupletarent, quibus ad ille

¹¹³⁾ cf. Proclus in Bibliothek der alten Litteratur und Kunst. I. 1. p. 42 sqq. Hygin. Fb. 127. Schol. Bekker. p. 87^b, 51. Oppian. Hal. II, 498 sqq. Flav. Philostr. heroïc. p. 695. ed. Olear. al. al. Barnes. ad. Od. XI, 134. J. A. Fuchs, de varietate fabularum Troicarum quaestiones. Colon. 1830. p. 182 sqq. Welcker, Aeschyl. Trilog. p. 459 sqq. Episch. Cycl. p. 242. (not. 379) 248. 311 sqq.

¹¹⁴⁾ cf. Welcker, in Allgem. Schulz. 1831. II. no 99. p. 787. — no 138. p. 1102. not. 6 et 7. Rhein. Mus. 1833. II. p. 164. not. 78. Heynei Obs. in Apollod. p. 317. — Od. XI, 195 sqq. νεώτεροι adducti sunt, ut Anticleam ipsam, cui Nauplius Ulixem mortuum esse falso nuntiavisset, se trucidasse dictarent. cf. Schol. Vulg. ad Od. XI, 195. Schol. Q. ad Od. XI. 202. Schol. Euripid. Orest. 432. — Liberos, quorum nulla est apud Homerum mentio, Ulixem ex Circa, Calypsone, Nausicaa al. accepisse poetae recentiores statuerunt. cf. Hesiod. Theog. 1011 sqq. ibq. Wolf. Eustath. p. 1796. Tzetz. Lycophr. 798. Chil. V. hist. XVI, 564 sqq. Creuzer, Briefe über Homer und Hesiod. Heidelberg. 1818. p. 223. Fuchs l. l. p. 178 sqq. al. al. — Neque defuerunt, qui Penelopam procorum omnium (πάντων!) meretricem factam ~~Penelopam~~ peperisse hariolarentur. cf. Herod. II, 145. Cic. N. D. III, 22 ibq. Davis. et Creuzer. Paus. VIII. 12, 3. Perizon. ad Aelian. V. H. XIV, 45. Creuzer, Symbolik. III. p. 241 sqq. al. al.

auditorum animi et converterentur et praepararentur. Itaque versus istos, qui procorum commemorationem continent, a diasceuasta huc illatos esse arbitror, qui idonea, quae vaticinio data erat, occasione ad procorum mentionem faciendam se uti posse existimaret. Neque aliud quidquam possum de versibus iis contendere, qui sunt de itinere Ulixis ad homines οἱ οὐκ ἴσασι θάλασσαν suscipiendo. Quod quidem mandatum tantum abest, ut poetae sit ejusdem, qui fabulam de Ulixē patriam appetente composuerit, ut nonnisi ea potuerit aetate exoriri, qua, cum fabula illa de Telegono conformata esset, hanc rhapsodi studerent cum illa de Ulixis erroribus conjungere ¹¹⁵).

v. 298-304.

καὶ Λήδην εἶδον, τὴν Τυνδαρέου παράκοιτιν,
ἣ ῥ' ὑπὸ Τυνδαρέῳ κρατερόφρονε γείνατο παῖδε,
Κάττορά τ' ἰππόδαμον καὶ πύξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα·
τοὺς ἀμφω ζώους κατέχει φυσίζοος αἴα·
οἱ καὶ νέρθεν γῆς τιμὴν πρὸς Ζηνὸς ἔχοντες
ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε
τεθναῖσιν· τιμὴν δὲ λελόγγασι ἴσα θεοῖσιν.

Hos versus cum Payne-Knightio, Ad. Hermanno (l. l. p. 11 sq.) et Nitzschio (l. l. Vol. III. p. 246) pro spuris habeo. Castor enim et Pollux cum Tyndarei filii dicantur ¹¹⁶) et non Jovis, quomodo eorum ἑτερημερία, cujus, si ambo mortales sunt, nulla est causa, commemorari potuerit, nequaquam intelligimus. Dein cum Il. III, 238 Helena se Castoris Pollucisque sororem dicat, et tunc, ubi Ulixes ad inferos profisceretur, in vivis esset, ambo isti heroes, Ulixis aequa-

¹¹⁵) De v. 123-125 Payne-Knight. haec: E commentis confectis esse et a rhapsodo senioris aevi insertos commissura satis probat, et nihil dicam de digammate neglecto in τὸ γ' ἴσασι." —

¹¹⁶) v. 299 sq. cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 243.

8¹¹⁷), a personis praeteritae, maximam partem ultimae aetatis, inter quos positi sunt, vehementer abhorrent et ab eo tantum, cui sane fratres illi essent homines temporis dum praeteriti, hic poterant interponi.

Ad quae argumenta ea accedunt, quae tum in verbo *ελόγχᾳσι*¹¹⁸) posita sunt, tum in vocabulo *τὴν* (v. 298), quod articuli quasi vicarium improbandum est cum a verbis 260, 266, 305, quamvis eadem in iis sit conjunctio, oculo ista *τὴν* absit.

v. 321-325.

Φαίδρην τε Πρόκριν τε ἴδον καλήν τ' Ἀριάδην,
 κούρην Μίνωος ὀλοόφρονος, ἣν ποτε Θησεὺς
 ἐκ Κρήτης εἰς γουνὸν Ἀθηναίων ἱεράων
 ἤγε μὲν οὐδ' ἀπόνητο· πάρος δέ μιν Ἄρτεμις ἔκτα
 Δίῃ ἐν ἀμφιρῦτῃ, Διονύσου μαρτυρήσιν.

(omero hanc narratiunculam subditam esse censeo¹¹⁹). Nam Iomerum nullam omnino Dionysi notitiam habere Lobeckius v. Cl. argumentis probavit, quae neque a Voelckero¹²⁰) recitata sunt neque omnino refutari posse videantur¹²¹).

De mira autem vocabuli *Διόνυσου* correptione veteres grammatici ipsi disseruerunt¹²²); atque Minoa ideo tantum

¹¹⁷) cf. II. III, 236-244.

¹¹⁸) cf. Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 245. G. Hermann. ad Orph. ot. p. 804. de emendand. gr. Gr. p. 444.

¹¹⁹) cf. Payne-Knight. ad v. I. Lobeck. Aglaoph. p. 284 sqq. G. Hermann. I. I. p. 11. 12. 18. Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 251 sqq. Stephani, der Kampf zwischen Theseus und Minotaurus. Leipzig. 842. Fol. 7.

¹²⁰) In Neue Jahrb. f. Phil. und Paed. 1832. V. 1. p. 47 sqq. Hein. Mus. 1832. II. p. 191 sqq.

¹²¹) cf. Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 42 sqq.

¹²²) cf. Herodian. in Etym. M. s. v. Διώνυσος. G. Hermann. Opusc. I. p. 190 sq.

ἄλοφρονα dici (v. 322), quod Atheniensium inimicus fuisset¹²³), Guil. Muellerus recte suspicatus est¹²⁴).

Tam brevis denique feminarum enumeratio, cum de omnibus quae antecedant uberius dictum sit, non locum habere nisi in fine narrationis videtur. Itaque recte sese habent v. 326 sq.¹²⁵).

vv. 328-384,

Ulixis cum Phaeacibus colloquium continentes a Νεκυίας auctore profectos esse nego, quamvis paullo aliis ad hanc sententiam adducar argumentis, quam quae adhuc prolata sint¹²⁶). Atque magnopere miror Nitzschium versus illos adulterinos existimasse, qui, si pro germanis haberentur, valde ejus de Homero sententiam essent adjuturi. Nam illud colloquium, si liber undecimus ejusdem, cujus sextus, septimus, octavus, poetae esset, non solum non supervacaneum esse, verum etiam maxime necessarium, accuratissime potest demonstrari. Quare, cum Nitzschius versus 328-384 παραμβλημένους habeat, librum undecimum alius auctoris esse, quam qui fecerit sextum, septimum, octavum, concedit.

Equidem diversam viam ingressus versus illos supposititios esse mihi persuasi. Nam cum aliis argumentis commotus librum undecimum carmen singulare aliquando fuisse intellexissem, Ulixis cum Phaeacibus colloquium ea demum aetate, qua in unum aliquod poema singula de Ulixis erro-

¹²³) cf. Plutarch. Thes. cp. 16: ἔοικε γὰρ ὄντως χαλεπὸν εἶναι φωνὴν ἐχρῦση πόλει καὶ μοῦσαν ἀπεχθάνεσθαι. καὶ γὰρ ὁ Μίνως αἰεὶ διατελεῖ κακῶς ἀκούων καὶ λοιδορούμενος ἐν τοῖς Ἀττικοῖς θεάτροις." — Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 251. L. Stephani. I. I.

¹²⁴) Homer. Vorschule. ed. II. p. 85.

¹²⁵) cf. supra not. 32. et infra p. 53 sq.

¹²⁶) a B. Thiersch. Urgestalt des Odyssee. Königsberg. 1821. p. 125 sqq. Ad. Hermann. I. I. p. 3 sq. 14 sq. 25 sqq. Nitzsch. I. I. Vol. II. p. XLIX. Vol. III. p. 256 sq. 263.

ribus carmina coalescerent, et compositum et in Νεκυίαν illatum esse perspexi ¹²⁷).

v. 565-600.

cum veteribus grammaticis plurimisque criticorum recentiorum pro supposititiis habeo ¹²⁸); in quorum virorum argumentis acquiescere in praesentia mihi commodum est ¹²⁹).

v. 631.

Θησέα Πειρίθοόν τε, θεῶν ἔρικυδέα τέκνα.

a Pisistrato intersertum esse Hereas tradit apud Plutarch. *Thes.* 20:

Δεινὸς γὰρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Τοῦτο γὰρ τὸ ἔπος ἐκ τῶν Ἡσιόδου Πεισίστρατον ἐξελεῖν φησιν Ἡρέας ὁ Μεγαρεύς. ὥσπερ αὖ πάλιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ὀμήρου νεκυίαν τό· Θησέα Πειρίθοόν τε κτλ.

Neque scio an idem Pisistrato tribuendum sit, quod Onomacrito, quem cum scholia dicerent illa de Hercule inter deos relato verba in Homerum intulisse, rhapsodi alicujus Attici loco nominatum esse vidimus ¹³⁰). Quod si ita est, versus ille de Theseo Pirithooque omnino Atheniensi alicui adscribendus est. Etenim, ut quae supra ¹³¹) disputavi repetam, cum in Homero litteris consignando probabile sit Pisistratum rhapsodis maxime Atticis usum esse, fieri non poterat, quin ii loci, qui a rhapsodis illis ad majorem populi delectationem in Homerum inserti erant, in Pisistrateum

¹²⁷) cf. infra p. 55 sqq.

¹²⁸) Cur Herculem de hac ἀθετήσει exemerim fusius supra Cap. II. expositum est.

¹²⁹) cf. Schol. ad v. 568. 570. 577. 593. Schol. Ven. Catal. 104. (II, 597). Schol. Pind. Ol. I, 97 (cf. Wolf. Prolegg. p. CCLXX. not. 56). B. Thiersch. Urgestalt d. Odyss. p. 69 sqq. Ad. Hermann. I. I. P. 15. 18 sqq. Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 304 sqq.

¹³⁰) Supra p. 44.

¹³¹) p. 44.

Homericorum carminum exemplar reciperentur. Itaque multos versus eosque ad res fabulasque Atheniensium spectantes interpositos esse videmus. Nam unus liber Odysseae undecimus tres complectitur interpolationes Atticas, quarum primâ Phaedra, Procris, Ariadna, Theseus, Minos, Dionysus, altera Herculis ἀποθέωσις, tertia denique Theseus Pirithousque continentur. Quae interpolationes non nimio alicui Atticorum rhapsodorum interpolandi studio tribuendae sunt, cum aliis Graeciae locis eodem modo Homerica carmina vel corrupta esse vel amplificata consentaneum sit.

Sed Homerica carmina germana quin notitiam Thesei habuerint ullam dubitari nequit ¹³²). Alter enim locus, qui hujus herois mentionem facit (Il. I, 265) a veteribus criticis ipsis in adulterinorum numerum relatus est ¹³³).

His igitur versibus, qui sine ulla difficultate tolli possunt atque omitti, germana libri nostri forma obvoluta atque

¹³²) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 356 sq. L. Stephani. l. l. p. 6 sq.

¹³³) cf. Wolf. Prolegg. p. XXVII. Ev. Wassenbergh. Homeri Il. lb. I et II. Franequer. 1783. not. p. 41 sq.

Neque vero solum Theseum Homerus ignorat, sed etiam perexiguam fabularum Atticarum notitiam videtur habuisse. Nam plurimos locos, qui rerum Atticarum mentionem faciunt aut veteres grammatici inter spurios numerarunt aut nosmetipsi ab Homero jure videmur abjudicare. cf. Il. II, 546 sqq. (Diogen. Laert. I, 57. Aristot. Rhet. I. 15, 13. Strab. IX. p. 394. Plutarch. Solon. 10. Eustath. et Schol. Leid. ad Il. II. 558. Herodot. Vit. Hom. cp. 28. Welcker. Episch. Cycl. p. 378 sq.) Il. III, 144 (Plutarch. Thes. cp. 21 et Schol. Venet. ad v. l.) Od. VII, 80 (Schol. Harl. et Pal. ad h. v.). —

De Attica interpolatione cf. Mueller. Homer. Vorsch. ed. II. p. 77 sqq. Nitzsch. indagandae per Homeri Odysseam interpolationis praep. P. I. Hannov. 1828. p. 28 sqq. Anmerk. zur Odys. Vol. III. p. 254. 356 sqq. Ritschl, die Alexandr. Bibl. p. 45 sq. 66. Duentzer. Homer und der epische Cyclus. Coeln. 1839. p. 25 sqq. Zeitschr. f. Alterthumsw. 1837. p. 269 sqq.

errupta videtur ¹³⁴). Atqui cum eodem interpolationum nomine eos locos complecti possimus ¹³⁵), qui quamvis aliis rhapsodiarum versibus iisque germanis repugnent, tamen neque deleri ex Homero neque pro supposititiis haberi queant: tales libri nostri versus ut accuratius considerentur exostulant et *Nexvίαν* carmen aliquando a ceterorum similia sejunctum fuisse demonstrant. Nam interpolationes hae ita comparatae sunt, ut, cum neque sine narrationis perpetuae detrimento removeri neque uni eidemque poetae triui possint, in eam nos necessario sententiam adducant, ut verum undecimum alius auctoris esse quam decimum et duodecimum arbitremur. Quam sententiam capite quarto probare conabor.

CAP. IV.

EKTIAN CARMEN ALIQUANDO SINGULARE FUISSE DEMONSTRATUR.

τίς τ' ἄρ' σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
II. I, 8.

Etsi libro Odysseae undecimo multas interpolationes conneri tales apertum sit, quales in Iliade Lachmannum dixit Hermannum esse perscrutatos: tamen quicumque in illum librum pervestigandum incubuerunt, magnam videntur discrepantiam, quae inter *Nexvίαν* ceterasque Odysseae rhapsodias intercedit, vel plane transiisse, vel leviter attigisse. Quam repugnantiam eo majoris momenti habendam esse censeo,

¹³⁴) Praeterea v. 157-159, 315 sq., 519-522 (cf. Ad. Hermann. l. p. 15), 525, interpolatos esse censeo; quos tamen hoc loco a me tractari non attinet. — De v. 6-8 et 22 cf. infra Cap. IV. s. f.

¹³⁵) cf. supra p. 8.

quo plura argumenta ab ipsis auctoribus antiquis tradita et Iliadem et Odysseam ex singulis quibusdam populi carminibus conflata esse demonstrant. Neque vero, ut nostrum librum tale carmen fuisse singulare probem, illa argumenta in auxilium vocabo, quamvis in Aeliani verbis, qui singulas quasdam Homericorum carminum partes earumque in numero *Νεκυίαν* separatim aliquando decantatas esse tradat, haud parvum sententiae meae subsidium positum esse videatur¹³⁶). Nam accuratius singulas Odysseae partes, si unum unius poetae carmen fuisset, cohaerere necesse erat, quam quae sic dirimeretur, ut singula ejus frustra per se intelligi et explere auditorum expectationem possent. Sed his argumentis praetermissis ea consideremus, quae ex ipso Homero petita multo plus conferant ad sententiam meam probandam.

Ac primum quidem de consilio et ratione itineris quaeramus, quod ad inferos Ulixes suscipiebat. Cujus itineris causam in Tiresia interrogando positam fuisse liber decimus et undecimus tradunt. Nam matri, quae, cur in Orcum venisset, ex filio quaesivisset, hic respondet v. 164 sq:

μη̄τερ ἐμῆ, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἄϊδαο
ψυχῆ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

Neque differre videntur Circae verba, quibus Ulixem alloquitur X, 488 sqq:

Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
μηκέτι νῦν ἀέκοντες ἐμῶ ἐνὶ μίμνυτε οἴκῳ,

¹³⁶) Aelian. V. H. XIII, 14: "Ὅτι τὰ Ὀμήρου ἔπη πρότερον διηρημένα ἦδον οἱ παλαιοί. Οἷον ἔλεγον Τὴν ἐπὶ ναυσὶ μάχην, καὶ Δολωνίαν τινά, καὶ Ἀριστεϊαν Ἀγαμέμνονος, καὶ Νεῶν κατάλογον, καὶ Πατρόκλειαν, καὶ Λύτρα καὶ Ἐπὶ Πατρόκλῳ ἄθλα καὶ Ὀρκίων ἀφάνισιν. Ταῦτα ὑπὲρ τῆς Ἰλιάδος. Ἐπὲρ δὲ τῆς ἑτέρας· Τὰ ἐν Πύλῳ καὶ τὰ ἐν Λακεδαιμόνι καὶ Καλυψοῦς ἄντρον καὶ τὰ περὶ τὴν σχεδίαν, Ἀλκίνοῦ ἀπολόγους, Κυκλωπίαν καὶ Νεκυίαν καὶ τὰ τῆς Κίρκης, Νίπτρα, Μνηστήρων φόνον, Τὰ ἐν ἀγρῶ, Τὰ ἐν Λαέρτου." — cf. Dugas-Montbel, *histoire des poésies Homériques*. Paris. 1831. p. 13 sqq.

ἀλλ' ἄλλην χρῆ πρῶτον ὁδὸν τελέσαι καὶ ἰκέσθαι
εἰς Ἄϊδαο δόμους καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης,
ψυχῇ χρησομένους Θηβαίου Τειρεσίαο.

et v. 539 sq.:

ὅς [Τειρ.] κέν τοι εἴπησιν ὁδὸν καὶ μέτρα κελεύθου
νόστον θ', ὡς ἐπὶ πόντον ἐλεύσειαι ἰχθυόεντα.

At magna exoritur discrepantia si cum hac itineris causa hocque consilio ea comparaveris, quae libro undecimo duodecimoque enarrantur. Causa enim consilii, quo Circa, ut ad inferos proficisceretur, Ulixi demandarat, nulla alia esse poterat, quam quod Ulixem de reditu institui utique opus esset. Quem si dea ipsa hac de re certiolem facere potuisset, horrible illud iter non fuisset suscipiendum. Quod si ita est, necessario inde consequitur, ut a nullo potuerit de reditu Ulixes edoceri, nisi a Tiresia. Atqui quae ad reditum pertinent, pauca tantum Tiresias, Circa tam multa refert, ut quae sequatur narratio plane diversa sit ab ea, quam exspectaverimus. Etsi enim Tiresiae vaticinium sit haud exigui momenti, multo tamen minoris habendum est ea explicatione, qua singula itineris pericula Circa aperit. Atque miratio nos subit etiam major, cum Circam videamus periculum in insula Trinacia Ulixi minitans non solum magna ex parte iisdem, quibus Tiresiam antea, verbis, sed etiam accuratius uberiusque commemorare¹³⁷⁾. Quae duplex ejusdem rei narratio cum per se mira est, tum offensionem habet maximam, quod eorum, quae Tiresias Ulixem doceat, summam in illa periculi in Trinacia subeundi commemoratione versari non posse demonstrat. Quid igitur restat in illo vaticinio, quod ad ὁδὸν καὶ μέτρα κελεύθου νόστον τε referre queas? Circae quidem narratio si Tiresiae esset, recte omnia sese haberent neque quemquam offenderent. In illa

¹³⁷⁾ XII. 127 sqq.

autem carminis forma difficultas inest ac discrepantia, quae librum undecimum non ab eo auctore, qui librum et antecedentem et subsequentem composuerit, profectum esse demonstrent. Cujus difficultatis ac discrepantiae partem non habent verba Ulixis (XI, 164 sq.):

μη̄τερ ἐμή, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἄϊδαο
ψυχῆ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

quorum longe alia sit ratio.

Etenim consideranti mihi, qui tolli repugnantia illa pos-
sit, liber duodecimus cum libro decimo accurate cohaerere
visus est. Nam totam de Circa narrationem, qualem nunc
habemus, ita principio conformatam fuisse arbitror, ut Uli-
xem eo ipso tempore, quo dimissionem a Circa quaereret,
de reditu periculisque, quae in itinere ipsi imminerent, a
dea certiolem factum describeret. Etenim cum singula, qui-
bus Ulixis fabula celebrabatur, carmina in unum aliquod
poema coalescere inciperent¹³⁸), librum undecimum proba-
bile est inter librum decimum et duodecimum positum esse,
quod nullus alius locus huic carmini aequè aptus videretur.
Qua conjunctione diremta et difficultates illae omnes, qui-
bus haec narrationis forma involuta est, dissolvuntur, et
Ulixis illa verba:

μη̄τερ ἐμή, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἄϊδαο
ψυχῆ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

¹³⁸) Quod maxime factum videtur Solonis illo edicto, quo τὰ Ὀμήρου ἐξ ὑποβολῆς γέγραφε ραψωδεῖσθαι, οἷον ὅπου ὁ πρῶτος ἔληξεν ἐκεῖθεν ἄρχεσθαι τὸν ἐχόμενον (Diog. Laert. I, 57). Nam rhapsodi, qui secundum rerum gestarum ordinem h. e. externa quadam conjunctione singulas et Iiadis et Odysseae partes, quarum unaquaeque ad illud usque tempus singulare aliquod carmen constituerat, recitare cogentur, etiam intestinae utriusque carminis conjunctioni versibus aliquot interpolatis videntur consuluisse. — In verbis autem ἐξ ὑποβολῆς interpretandis plane assentior Boeckhio V. Cl. cf. ejus Ind. lect. Berolin. 1834. Corp. Inscr. Vol. II. p. 675-678. Wolf. Prolegg. p. CXL. not. 4.

οὐ γὰρ πω σχεδὸν ἤλθοι Ἀχαιῖδος οὐδέ πω ἀμῆς
 γῆς ἐπέβην, ἀλλ' αἰὲν ἔχων ἀλάλημαι οἰζύν.

pulcherrime dicta esse intelligitur. Nam Ulixem multos annos et usque ad ultimas terras pervagatum neque ad quemquam, a quo de itinere patriaque attingenda edoceatur, profectum, quid magis consentaneum est, quam ad tantam desperationem pervenisse tantaque auxilii inopia conflictatum esse, ut, cum summo patriae uxorisque desiderio flagraret, consilium caperet in Orcum descendendi, ubi Tiresiam de reditu percontaretur?

Quod si ita est, ea quae Tiresias dicit, quoniam causam tradunt calamitatis periculorumque, quibuscum Ulixi erat dimicandum, plane expectationi nostrae satisfaciunt. Ulixis enim, cui Neptunus propter filium obcaecatum irasceretur, permultum intererat de hoc malorum auctore certiores se fieri, ut a nova ejus violatione sibi caveret. Periculi autem, quod ex bobus in Trinacia insula trucidatis Ulixi immineret vitaeque beatae, quam degere illum reducem vates dixerat, commemorationi quantum tribuendum sit supra explicatum est ¹³⁹).

Sed aliud argumentum consideremus, quod Νεκυίαν compositam non esse in ceterorum Odysseae librorum conjunctionem ostendat. Magnum enim videtur discrimen inter inferias praescriptas a Circa et celebratas ab Ulixo intercedere. Quid autem probabilius esse potest, quam caerimonias illas ac ritus, quae tenenda in Orco atque observanda Ulixi praescripta erant, cum magis stabilia fuisse, quippe usu recepta, tum Ulixi, qui salutem et reditum pendere ex iis recte celebrandis videret, graviora, quam a quibus transversum digitum discederet? Neque solet poeta in una eademque re describenda varia uti narratione ¹⁴⁰).

¹³⁹) p. 12.

¹⁴⁰) cf. G. Hermann, de iteratis apud Homerum. p. 6.

Quo igitur majorem nobis existere mirationem necesse est, cum inter praecepta, quae de inferiis Circa dederat, eorumque executionem non aliquam, sed pro hujus rei gravitate permagnam diversitatem intercedere videamus? Qui enim cognoverit, quanta in rebus sacris religione Graeci fuerint, facere non poterit, quin vel minimam rituum in celebrandis inferiis observandorum mutationem illos maximum nefas habituros fuisse intelligat. Quae religio tam propria est naturae humanae, ut apud omnes populos animadverti queat. Ulixem igitur cum in Orco longe aliter agere videamus, quam e Circae mandato eum acturum esse arbitremur: quid reliquum est, nisi ut librum undecimum alius quam librum decimum auctoris esse censeamus? Discrimen autem inter utrumque librum intercedens quo magis appareat, versus utriusque narrationis conjuncte transscribam.

lb. X, 508 sq. ἄλλ' ὅπότε ἂν δὴ νηϊ δι' Ὠκεανοῖο περήτης
ἔνθ' —

lb. XI, 13 sq. ἦ δ' ἐς πείραθ' ἴκανε βαθυρῶρου
Ὠκεανοῖο

ἔνθα —

lb. X, 509 sq. — ἀκτὴ τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφονείης
μακραί τ' αἴγυροι καὶ ἰτέαι ὤλεσίκαρποι.

lb. XI, 14 sqq. — δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε
πόλις τε

ἤερι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς

Ἥλιος φάεθων καταδέρκεται ἀκτίνεσσιν,

οὐθ' ὅπότε ἂν στείχησι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,

οὐθ' ὅτ' ἂν ἀψ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτρά-
πηται·

ἀλλ' ἐπὶ νύξ ὀλοή τέταται δειλοῖσι βροτοῖσιν.

lb. X, 511 sqq. νῆα μὲν αὐτοῦ κέλσαι ἐπ' Ὠκεανῶ βαθυδίην,

αὐτὸς δ' εἰς Ἄϊδω ἰέναι δόμον εὐρώεντα

ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθωι τε ῥέουσιν

Κώκυτός θ', ὅς δὴ Στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀπορῶξ·

πέτρῃ τε ξύνεσις τε δὺω ποταμῶν ἐριδούπων·

lb. XI, 20 sqq. νῆα μὲν ἔνθ' ἔλθόντες ἐκέλευμεν· ἐκ δὲ
τὰ μῆλα

εἰλόμεθ'· αὐτοὶ δ' αὖτε παρὰ ῥόον Ὀκεανοῖο
ἦομεν, ὄφρ' ἐς χῶρον ἀφικόμεθ', ὃν φράσσε Κίρκη.

lb. X, 516. ἔνθα δ' ἔπειθ', ἦρως, χριμφθεῖς πέλας, ὡς σε
κελεύω,

βόθρον ὀρύξαι κτλ. — v. 525.

lb. XI, 23. ἔνθ' ἱερῆια μὲν Περιμήδης Εὐρύλοχός τε
ἔσχον· ἐγὼ δ' ἄορ ὄξυ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
βόθρον ὀρυξ' κτλ. — v. 33.

lb. X, 526. αὐτὰρ ἐπὴν εὐχῆσι λίσση κλυτὰ ἔθνεα νεκρῶν
ἔνθ' οἷν ἀρνειὸν ῥέζειν, θῆλύν τε μέλαιναν
εἰς Ἑρεβος στρέψας, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τρα-
πέσθαι

ἰέμενος ποταμοῖο ῥοάων·

lb. XI, 34. τοὺς δ' ἐπεὶ εὐχολῆσι λιτῆσι τε
ἔθνεα νεκρῶν
ἐλλισάμην, τὰ δὲ μῆλα λαβῶν ἀπεδειρο-
τόμησα

ἐς βόθρον, ῥέε δ' αἶμα κελαινεφές·

ib. X, 529. — — — — ἔνθα δὲ πολλαὶ

ψυχαὶ ἐλεύσονται νεκύων κατατεθνηώτων.

lb. XI, 36. — — — — αἱ δ' ἀγέροντο

ψυχαὶ ὑπὲξ Ἑρέβους νεκύων κατατεθνηώτων

[v. 38—43.]

lb. X, 531. δὴ τότε ἔπειθ' κτλ. — 537.

lb. XI, 44. δὴ τότε ἔπειθ' κτλ. — 50.

Non accurate utramque narrationem comparari opus est, cum, quam diversa ab altera altera sit, per se luculentissime appareat¹⁴¹). Attamen facere non possum, quin moneam

¹⁴¹) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 171: Die Folge der Handlungen ist hier [X, 526—30] in der Vorschrift der Kirke weniger klar als in der Ausführung des Odysseus." — p. 194: Wenn man die obige Vorschrift der Kirke mit der hier [XI, 23—37] erzählten Ausführung derselben vergleicht, möchte man die Angabe ἀπεδειροτόμησα ἐς βόθρον als dem ἐς Ἑρεβος στρέψας entsprechend nehmen, und sonach

ὀλοόφρονα dici (v. 322), quod Atheniensium inimicus fuisset¹²³), Guil. Muellerus recte suspicatus est¹²⁴).

Tam brevis denique feminarum enumeratio, cum de omnibus quae antecedant uberius dictum sit, non locum habere nisi in fine narrationis videtur. Itaque recte sese habent v. 326 sq.¹²⁵).

vv. 328-384,

Ulixis cum Phaeacibus colloquium continentes a Νεκυίας auctore profectos esse nego, quamvis paullo aliis ad hanc sententiam adducar argumentis, quam quae adhuc prolata sint¹²⁶). Atque magnopere miror Nitzschium versus illos adulterinos existimasse, qui, si pro germanis haberentur, valde ejus de Homero sententiam essent adjuturi. Nam illud colloquium, si liber undecimus ejusdem, cujus sextus, septimus, octavus, poetae esset, non solum non supervacaneum esse, verum etiam maxime necessarium, accuratissime potest demonstrari. Quare, cum Nitzschius versus 328-384 περιμ-βεβλημένους habeat, librum undecimum alius auctoris esse, quam qui fecerit sextum, septimum, octavum, concedit.

Equidem diversam viam ingressus versus illos supposititios esse mihi persuasi. Nam cum aliis argumentis commotus librum undecimum carmen singulare aliquando fuisse intellexissem, Ulixis cum Phaeacibus colloquium ea demum aetate, qua in unum aliquod poema singula de Ulixis erro-

¹²³) cf. Plutarch. Thes. cp. 16: ἔοικε γὰρ ὄντως χαλεπὸν εἶναι φωνὴν ἐχρῦση πόλει καὶ μοῦσαν ἀπεχθάνεσθαι. καὶ γὰρ ὁ Μίνως αἰεὶ διατελεῖ κακῶς ἀκούων καὶ λοιδορούμενος ἐν τοῖς Ἀττικοῖς θεάτροις." — Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 251. L. Stephani. I. I.

¹²⁴) Homer. Vorschule. ed. II. p. 85.

¹²⁵) cf. supra not. 32. et infra p. 53 sq.

¹²⁶) a B. Thiersch. Urgestalt des Odyssee. Königsberg. 1821. p. 125 sqq. Ad. Hermann. I. I. p. 3 sq. 14 sq. 25 sqq. Nitzsch. I. I. Vol. II. p. XLIX. Vol. III. p. 256 sq. 263.

ribus carmina coalescerent, et compositum et in Νεκυίαν illatum esse perspexi ¹²⁷).

v. 565-600.

cum veteribus grammaticis plurimisque criticorum recentiorum pro supposititiis habeo ¹²⁸); in quorum virorum argumentis acquiescere in praesentia mihi commodum est ¹²⁹).

v. 631.

Θησέα Πειρίθοόν τε, θεῶν ἐρικυδέα τέκνα.

a Pisistrato intersertum esse Hereas tradit apud Plutarch. Thes. 20:

Δεινὸς γὰρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηίδος Αἴγλης.

Τοῦτο γὰρ τὸ ἔπος ἐκ τῶν Ἡσιόδου Πεισίστρατον ἐξελεῖν φησιν Ἡρέας ὁ Μεγαρεύς. ὡςπερ αὖ πάλιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ὀμήρου νεκυίαν τό· Θησέα Πειρίθοόν τε κτλ.

Neque scio an idem Pisistrato tribuendum sit, quod Onomacrito, quem cum scholia dicerent illa de Hercule inter deos relato verba in Homerum intulisse, rhapsodi alicujus Attici loco nominatum esse vidimus ¹³⁰). Quod si ita est, versus ille de Theseo Pirithooque omnino Atheniensi alicui adscribendus est. Etenim, ut quae supra ¹³¹) disputavi repetam, cum in Homero litteris consignando probabile sit Pisistratum rhapsodis maxime Atticis usum esse, fieri non poterat, quin ii loci, qui a rhapsodis illis ad majorem populi delectationem in Homerum inserti erant, in Pisistrateum

¹²⁷) cf. infra p. 55 sqq.

¹²⁸) Cur Herculem de hac ἀθετήσει exemerim fusius supra Cap. II. expositum est.

¹²⁹) cf. Schol. ad v. 568. 570. 577. 593. Schol. Ven. Catal. 104. (II, 597). Schol. Pind. Ol. I, 97 (cf. Wolf. Prolegg. p. CCLXX. not. 56). B. Thiersch. Urgestalt d. Odys. p. 69 sqq. Ad. Hermann. I. I. p. 45. 18 sqq. Nitzsch. I. I. Vol. III. p. 304 sqq.

¹³⁰) Supra p. 44.

¹³¹) p. 44.

Homericorum carminum exemplar reciperentur. Itaque multos versus eosque ad res fabulasque Atheniensium spectantes interpositos esse videmus. Nam unus liber Odysseae undecimus tres complectitur interpolationes Atticas, quarum primâ Phaedra, Procris, Ariadna, Theseus, Minos, Dionysus, altera Herculis ἀποθέωσις, tertia denique Theseus Pirithousque continentur. Quae interpolationes non nimio alicui Atticorum rhapsodorum interpolandi studio tribuendae sunt, cum aliis Graeciae locis eodem modo Homerica carmina vel corrupta esse vel amplificata consentaneum sit.

Sed Homerica carmina germana quin notitiam Thesei habuerint ullam dubitari nequit¹³²). Alter enim locus, qui hujus herois mentionem facit (Il. I, 265) a veteribus criticis ipsis in adulterinorum numerum relatus est¹³³).

His igitur versibus, qui sine ulla difficultate tolli possunt atque omitti, germana libri nostri forma obvoluta atque

¹³²) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 356 sq. L. Stephani. l. l. p. 6 sq.

¹³³) cf. Wolf. Prolegg. p. XXVII. Ev. Wassenbergh. Homeri Il. lb. I et II. Franeker. 1783. not. p. 41 sq.

Neque vero solum Theseum Homerus ignorat, sed etiam perexiguam fabularum Atticarum notitiam videtur habuisse. Nam plurimos locos, qui rerum Atticarum mentionem faciunt aut veteres grammatici inter spurios numerarunt aut nosmetipsi ab Homero jure videmur abjudicare. cf. Il. II, 546 sqq. (Diogen. Laert. I, 57. Aristot. Rhet. I. 15, 13. Strab. IX. p. 394. Plutarch. Solon. 10. Eustath. et Schol. Leid. ad Il. II. 558. Herodot. Vit. Hom. cp. 28. Welcker. Episch. Cycl. p. 378 sq.) Il. III, 144 (Plutarch. Thes. cp. 21 et Schol. Venet. ad v. l.) Od. VII, 80 (Schol. Harl. et Pal. ad h. v.). —

De Attica interpolatione cf. Mueller. Homer. Vorsch. ed. II. p. 77 sqq. Nitzsch. indagandae per Homeri Odysseam interpolationis praep. P. I. Hannov. 1828. p. 28 sqq. Anmerk. zur Odys. Vol. III. p. 254. 356 sqq. Ritschl, die Alexandr. Bibl. p. 45 sq. 66. Duentzer, Homer und der epische Cyclus. Coeln. 1839. p. 25 sqq. Zeitschr. f. Alterthumsw. 1837. p. 269 sqq.

corrupta videtur ¹³⁴). Atqui cum eodem interpolationum nomine eos locos complecti possimus ¹³⁵), qui quamvis aliis aliarum rhapsodiarum versibus iisque germanis repugnent, tamen neque deleri ex Homero neque pro supposititiis haberi queant: tales libri nostri versus ut accuratius considerentur exostulant et Νεκυΐαν carmen aliquando a ceterorum familia sejunctum fuisse demonstrant. Nam interpolationes illae ita comparatae sunt, ut, cum neque sine narrationis perpetuae detrimento removeri neque uni eidemque poetae tribui possint, in eam nos necessario sententiam adducant, ut librum undecimum alius auctoris esse quam decimum et duodecimum arbitremur. Quam sententiam capite quarto probare conabor.

CAP. IV.

NEKTIAN CARMEN ALIQUANDO SINGULARE FUISSE DEMONSTRATUR.

τις τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
II. I, 8.

Etsi libro Odysseae undecimo multas interpolationes contineri tales apertum sit, quales in Iliade Lachmannum dixi et Hermannum esse perscrutatos: tamen quicumque in illum librum pervestigandum incubuerunt, magnam videntur discrepantiam, quae inter Νεκυΐαν ceterasque Odysseae rhapsodias intercedit, vel plane transiisse, vel leviter attigisse. Quam repugnantiam eo majoris momenti habendam esse censeo,

¹³⁴) Praeterea v. 157-159, 315 sq., 519-522 (cf. Ad. Hermann. l. l. p. 15), 525, interpolatos esse censeo; quos tamen hoc loco a me tractari non attinet. — De v. 6-8 et 22 cf. infra Cap. IV. s. f.

¹³⁵) cf. supra p. 8.

quo plura argumenta ab ipsis auctoribus antiquis tradita et Iliadem et Odysseam ex singulis quibusdam populi carminibus conflata esse demonstrant. Neque vero, ut nostrum librum tale carmen fuisse singulare probem, illa argumenta in auxilium vocabo, quamvis in Aeliani verbis, qui singulas quasdam Homericorum carminum partes earumque in numero *Νεκυΐαν* separatim aliquando decantatas esse tradat, haud parvum sententiae meae subsidium positum esse videatur¹³⁶). Nam accuratius singulas Odysseae partes, si unum unius poetae carmen fuisset, cohaerere necesse erat, quam quae sic dirimeretur, ut singula ejus frustra per se intelligi et explere auditorum expectationem possent. Sed his argumentis praetermissis ea consideremus, quae ex ipso Homero petita multo plus conferant ad sententiam meam probandam.

Ac primum quidem de consilio et ratione itineris quaeramus, quod ad inferos Ulixes suscipiebat. Cujus itineris causam in Tiresia interrogando positam fuisse liber decimus et undecimus tradunt. Nam matri, quae, cur in Orcum venisset, ex filio quaesivisset, hic respondet v. 164 sq:

μη̄τερ ἐμή, χρεῖώ με κατήγαγεν εἰς Ἄϊδαο
ψυχῆ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

Neque differre videntur Circae verba, quibus Ulixem alloquitur X, 488 sqq:

Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
μηκέτι νῦν ἀέκοντες ἐμῶ ἐνὶ μίμνυτε οἴκῳ,

¹³⁶) Aelian. V. H. XIII, 14: "Ὅτι τὰ Ὀμήρου ἔπη πρότερον διηρημένα ἦδον οἱ παλαιοί. Οἷον ἔλεγον τὴν ἐπὶ ναυσὶ μάχην, καὶ Δολωνίαν τινά, καὶ Ἀριστεῖαν Ἀγαμέμνονος, καὶ Νεῶν κατάλογον, καὶ Πατρόκλειαν, καὶ Λύτρα καὶ Ἐπὶ Πατρόκλῳ ἄθλα καὶ Ὀρκίων ἀφάνισιν. Ταῦτα ὑπὲρ τῆς Ἰλιάδος. Ἐπὲρ δὲ τῆς ἐτέρας· Τὰ ἐν Πύλῳ καὶ τὰ ἐν Λακεδαίμονι καὶ Καλυψοῦς ἄντρον καὶ τὰ περὶ τὴν σχεδίαν, Ἀλκίμου ἀπολόγους, Κυκλωπίαν καὶ Νεκυΐαν καὶ τὰ τῆς Κίρκης, Νίπτρα, Μνηστήρων φόνον, Τὰ ἐν ἀγρῶ, Τὰ ἐν Λαέρτου." — cf. Dugas-Montbel, *histoire des poésies Homériques*. Paris. 1831. p. 13 sqq.

ἀλλ' ἄλλην χρῆ πρῶτον ὁδὸν τελέσαι καὶ ἰκέσθαι
εἰς Ἄϊδαο δόμους καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης,
Ψυχῆ χρησομένους Θηβαίου Τειρεσίαο.

et v. 539 sq.:

ὅς [Τειρ.] κέν τοι εἴπησιν ὁδὸν καὶ μέτρα κελεύθου
νόστον θ', ὡς ἐπὶ πόντον ἐλεύσεαι ἰχθυόεντα.

At magna exoritur discrepantia si cum hac itineris causa hocque consilio ea comparaveris, quae libro undecimo duodecimoque enarrantur. Causa enim consilii, quo Circa, ut ad inferos proficisceretur, Ulixi demandarat, nulla alia esse poterat, quam quod Ulixem de reditu institui utique opus esset. Quem si dea ipsa hac de re certiolem facere potuisset, horribile illud iter non fuisset suscipiendum. Quod si ita est, necessario inde consequitur, ut a nullo potuerit de reditu Ulixes edoceri, nisi a Tiresia. Atqui quae ad reditum pertinent, pauca tantum Tiresias, Circa tam multa refert, ut quae sequatur narratio plane diversa sit ab ea, quam exspectaverimus. Etsi enim Tiresiae vaticinium sit haud exigui momenti, multo tamen minoris habendum est ea explanatione, qua singula itineris pericula Circa aperit. Atque miratio nos subit etiam major, cum Circam videamus periculum in insula Trinacia Ulixi minitans non solum magna ex parte iisdem, quibus Tiresiam antea, verbis, sed etiam accuratius uberiusque commemorare¹³⁷⁾. Quae duplex ejusdem rei narratio cum per se mira est, tum offensionem habet maximam, quod eorum, quae Tiresias Ulixem doceat, summam in illa periculi in Trinacia subeundi commemoratione versari non posse demonstrat. Quid igitur restat in illo vaticinio, quod ad ὁδὸν καὶ μέτρα κελεύθου νόστον τε referre queas? Circae quidem narratio si Tiresiae esset, recte omnia sese haberent neque quemquam offenderent. In illa

¹³⁷⁾ XII. 127 sqq.

autem carminis forma difficultas inest ac discrepantia, quae librum undecimum non ab eo auctore, qui librum et antecedentem et subsequentem composuerit, profectum esse demonstrent. Cujus difficultatis ac discrepantiae partem non habent verba Ulixis (XI, 164 sq.):

μη̄τερ ἐμή, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἄϊδαο
ψυχῆ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

quorum longe alia sit ratio.

Etenim consideranti mihi, qui tolli repugnantia illa pos- sit, liber duodecimus cum libro decimo accurate cohaerere visus est. Nam totam de Circa narrationem, qualem nunc habemus, ita principio conformatam fuisse arbitror, ut Uli- xem eo ipso tempore, quo dimissionem a Circa quaereret, de reditu periculisque, quae in itinere ipsi imminerent, a dea certiozem factum describeret. Etenim cum singula, qui- bus Ulixis fabula celebrabatur, carmina in unum aliquod poema coalescere inciperent¹³⁸), librum undecimum proba- bile est inter librum decimum et duodecimum positum esse, quod nullus alius locus huic carmini aequè aptus videretur. Qua conjunctione diremta et difficultates illae omnes, qui- bus haec narrationis forma involuta est, dissolvuntur, et Ulixis illa verba:

μη̄τερ ἐμή, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἄϊδαο
ψυχῆ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

¹³⁸) Quod maxime factum videtur Solonis illo edicto, quo τὰ Ὀμήρου ἐξ ὑποβολῆς γέγραφε βιβλῶδες εἶναι, οἷον ὅπου ὁ πρῶτος ἐληξεν ἐκείθεν ἄρχεσθαι τὸν ἐχόμενον (Diog. Laert. I, 57). Nam rhapsodi, qui secundum rerum gestarum ordinem h. e. externa quadam conjunctione singulas et Iiadis et Odysseae partes, quarum unaquaeque ad illud usque tempus singulare aliquod carmen constituerat, recitare cogentur, etiam intestinae utriusque carminis conjunctioni versibus aliquot interpolatis videntur consuluisse. — In verbis autem ἐξ ὑποβολῆς interpretandis plane assentior Boeckhio V. Cl. cf. ejus Ind. lect. Berolin. 1834. Corp. Inscr. Vol. II. p. 675-678. Wolf. Prolegg. p. CXL. not. 4.

οὐ γὰρ πω σχεδὸν ἤλθοι Ἀχαιῖδος οὐδέ πω ἀμῆς
 γῆς ἐπέβην, ἀλλ' αἰὲν ἔχων ἀλάλημαι οἰζύν.

pulcherrime dicta esse intelligitur. Nam Ulixem multos annos et usque ad ultimas terras pervagatum neque ad quemquam, a quo de itinere patriaque attingenda edoceatur, profectum, quid magis consentaneum est, quam ad tantam desperationem pervenisse tantaque auxilii inopia conflictatum esse, ut, cum summo patriae uxorisque desiderio flagraret, consilium caperet in Orcum descendendi, ubi Tiresiam de reditu percontaretur?

Quod si ita est, ea quae Tiresias dicit, quoniam causam tradunt calamitatis periculorumque, quibuscum Ulixi erat dimicandum, plane exspectioni nostrae satisfaciunt. Ulixis enim, cui Neptunus propter filium obcaecatum irasceretur, permultum intererat de hoc malorum auctore certiores se fieri, ut a nova ejus violatione sibi caveret. Periculi autem, quod ex bobus in Trinacia insula trucidatis Ulixi immineret vitaeque beatae, quam degere illum reducem vates dixerat, commemorationi quantum tribuendum sit supra explicatum est ¹³⁹).

Sed aliud argumentum consideremus, quod Νεκυίαν compositam non esse in ceterorum Odysseae librorum conjunctionem ostendat. Magnum enim videtur discrimen inter inferias praescriptas a Circa et celebratas ab Ulixo intercedere. Quid autem probabilius esse potest, quam caerimonias illas ac ritus, quae tenenda in Orco atque observanda Ulixi praescripta erant, cum magis stabilia fuisse, quippe usu recepta, tum Ulixi, qui salutem et reditum pendere ex iis recte celebrandis videret, graviora, quam a quibus transversum digitum discederet? Neque solet poeta in una eademque re describenda varia uti narratione ¹⁴⁰).

¹³⁹) p. 12.

¹⁴⁰) cf. G. Hermann, de iteratis apud Homerum. p. 6.

Quo igitur majorem nobis existere mirationem necesse est, cum inter praecepta, quae de inferiis Circa dederat, eorumque executionem non aliquam, sed pro hujus rei gravitate permagnam diversitatem intercedere videamus? Qui enim cognoverit, quanta in rebus sacris religione Graeci fuerint, facere non poterit, quin vel minimam rituum in celebrandis inferiis observandorum mutationem illos maximum nefas habituros fuisse intelligat. Quae religio tam propria est naturae humanae, ut apud omnes populos animadverti queat. Ulixem igitur cum in Orco longe aliter agere videamus, quam e Circae mandato eum acturum esse arbitremur: quid reliquum est, nisi ut librum undecimum alius quam librum decimum auctoris esse censeamus? Discrimen autem inter utrumque librum intercedens quo magis appareat, versus utriusque narrationis conjuncte transscribam.

lb. X, 508 sq. ἄλλ' ὅπ' ἂν δὴ νῆϊ δι' Ὠκεανοῖο περήτης
ἔνθ' —

lb. XI, 13 sq. ἦ δ' ἐς πείραθ' ἴκανε βαθυρῶρου
Ὠκεανοῖο
ἔνθα —

lb. X, 509 sq. — ἀκτὴ τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφονείης
μακραί τ' αἰγυροὶ καὶ ἰτέαι ὤλεσίκαρποι.

lb. XI, 14 sqq. — δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμος τε
πόλις τε

ἦέρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἥλιος φάεθων καταδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
οὐθ' ὅπ' ἂν στείχησι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
οὐθ' ὅτ' ἂν ἄψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτρά-
πηται·

ἀλλ' ἐπὶ νύξ ὅλοη τέταται δειλοῖσι βροτοῖσιν.

lb. X, 511 sqq. νῆα μὲν αὐτοῦ κέλσαι ἐπ' Ὠκεανῶ βαθυδίην,
αὐτὸς δ' εἰς Ἄϊδεω ἰέναι δόμον εὐρώεντα
ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθωι τε ῥέουσιν
Κώκυτός θ', ὃς δὴ Στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀπορῥώξ·
πέτρῃ τε ξύνεσις τε δύω ποταμῶν ἐριδούπων·

lb. XI, 20 sqq. νῆα μὲν ἔνθ' ἔλθόντες ἐκέλευμεν· ἐκ δὲ
τὰ μῆλα

εἰλόμεθ'· αὐτοὶ δ' αὖτε παρὰ ῥόον Ὀκεανοῖο
ἦομεν, ὄφρ' ἐς χῶρον ἀφικόμεθ', ὃν φράσε Κίρκη.

lb. X, 516. ἔνθα δ' ἔπειθ', ἦρως, χριμφθεὶς πέλας, ὡς σε
κελεύω,

βόθρον ὀρύξαι κτλ. — v. 525.

lb. XI, 23. ἔνθ' ἱερῆια μὲν Περιμήδης Εὐρύλοχός τε
ἔσχον· ἐγὼ δ' ἄορ ὄξυ ἐρυσάμενος παρὰ μηροῦ
βόθρον ὀρυξ' κτλ. — v. 33.

lb. X, 526. αὐτὰρ ἐπὴν εὐχῆσι λίσση κλυτὰ ἔθνεα νεκρῶν
ἔνθ' οἶν ἀρνειὸν ῥέζειν, θῆλύν τε μέλαιναν
εἰς Ἑρεβος στρέψας, αὐτὸς δ' ἀπουνόσφι τρα-
πέσθαι

ἰέμενος ποταμοῖο ῥοάων·

lb. XI, 34. τοὺς δ' ἐπεὶ εὐχολῆσι λιτῆσι τε
ἔθνεα νεκρῶν
ἐλλισάμην, τὰ δὲ μῆλα λαβῶν ἀπεδειρο-
τόμησα

ἐς βόθρον, ῥέε δ' αἷμα κελαινεφές·

ib. X, 529. — — — — ἔνθα δὲ πολλαὶ

ψυχαὶ ἐλεύσονται νεκύων κατατεθνηώτων.

lb. XI, 36. — — — — αἱ δ' ἀγέροντο

ψυχαὶ ὑπέξ Ἑρέβους νεκύων κατατεθνηώτων

[v. 38—43.]

lb. X, 531. δὴ τότε ἔπειθ' κτλ. — 537.

lb. XI, 44. δὴ τότε ἔπειθ' κτλ. — 50.

Non accurate utramque narrationem comparari opus est, cum, quam diversa ab altera altera sit, per se luculentissime appareat¹⁴¹). Attamen facere non possum, quin moneam

¹⁴¹) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 171: Die Folge der Handlungen ist hier [X, 526—30] in der Vorschrift der Kirke weniger klar als in der Ausführung des Odysseus." — p. 194: Wenn man die obige Vorschrift der Kirke mit der hier [XI, 23—37] erzählten Ausführung derselben vergleicht, möchte man die Angabe ἀπεδειροτόμησα ἐς βόθρον als dem ἐς Ἑρεβος στρέψας entsprechend nehmen, und sonach

Cimmerios a Circa male praetermissos esse, quorum commemoratio, cum in ipsorum territorio viciniave Orcus situs sit, pernecessaria videtur. Flumina porro, quae Circa commemorat, non parvam nobis interpolationis suspicionem movent. Qua de re cum Nitzschius accuratissime disputaverit¹⁴²), alia proferri non attinet. Neque tamen, quod vir ille doctissimus, ex hac interpolatione idem ego collegerim. Etiam si enim versum XI, 22. loci aliquam descriptionem a Circa datam postulare apertum sit, non tamen inde sequi existimarim, ut germana illius loci descriptio eâ, quam nunc contineat liber decimus, depulsa sit¹⁴³). Quid enim magis a vero potest abhorrere ea conjectura, qua in locum prioris ejusque clarae ac perspicuae descriptionis, quae etiam cum verbis libri undecimi plane convenisset, hanc posteriorem substitutam esse opinamur? Immo ad discrepantiam illam removendam alia via ineunda est. Iis enim omnibus, quae adhuc disputavimus, reputatis, dubitare non poterimus, quin et Circae illam inferiarum descriptionem suppositam esse, et librum decimum cum duodecimo arctissime cohaesisse, et Νεκυΐαν carmen singulare aliquando fuisse censeamus. Qua sententia probata omnes difficultates, quas in illis de inferiis narrationibus inesse videmus, sublatae sunt.

Ad tertium igitur argumentum, quod sententiam meam de Νεκυΐα prolata comprobat, accedamus. Nam cum de eo nequeat dubitari, quin statim principio de bello Trojano Ulixisque erroribus fabulae sic conformatae fuerint, ut de nos annos et bellum illud durasse et Ulixes vagatus esse diceretur: vigesimo anno Ulixem in patriam rediisse cum per

in Ἐρεβος nur die Erdtiefe als Grube finden. Doch giebt es zwischen der Anweisung und Befolgung immer die Differenz, daß hier das ἀπονόσφι τραπέσθαι nicht angegeben ist; mit diesem hängt aber jenes ἐς Ἐρ. στρ. genau zusammen." — cf. eund. p. 159.

¹⁴²) l. l. Vol. III. p. 158 sqq.

¹⁴³) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 160.

se apparet, tum multis *Odysseae* locis traditur¹⁴⁴). Jam vero si quaerimus, quomodo decem illos annos, quos vagatus est, *Ulixes* consumpserit, eadem *Odyssea* hac de re accurate edocemur. Etenim *Ulixem*, cum ipse septem annos apud *Calypsonem* dicat se contrivisse¹⁴⁵), annos ad summum tres antea vagatum esse apparet. Atqui cum in *Orcum* *Ulixes* jam ante illam in *Ogygia* commorationem se contulerit, inde ab ejus ex *Ithaca* discessu usque ad iter illud ad inferos susceptum tredecim anni praeterlapsi sunt. Unde *Telemachum*, qui, cum pater ex *Ithaca* discederet, modo natus esset¹⁴⁶), tunc, ubi *Ulixes* cum matre colloquitur, annum tertium vel quartum decimum egisse consequitur.

At vehementer huic *Telemachi* aetati verba repugnant *Anticleae*, quibus *Ulixem* de filio praediisque certiolem facit (v. 184 sqq.):

σὸν δ' οὐπω τις ἔχει καλὸν γέρας, ἀλλὰ ἔκηλος
 Τηλέμαχος τεμένη νέμεται καὶ δαΐτας εἴσας
 δαίνυται, ἃς ἐπέοικε διμασπόλου ἄνδρ' ἀλεγύνειν·
 πάντες γάρ καλέουσιν.

Quae verba priusquam ostendam, quantam difficultatem praebeant interpreti, qui ea velit cum ceterorum librorum notatione temporum conciliare, paullo accuratius explicanda sunt, cum quid significant apud viros doctos nondum constare videatur. Nam hoc saltem ex copiosa illa *Nitschii* de hoc loco disputatione¹⁴⁷) intelligitur.

¹⁴⁴) cf. II, 175. III, 305. XVI, 18. 206. XVII, 327. XIX, 222. cf. I, 11. III, 86. IV, 182. XVI, 18. *Nitsch*. l. l. Vol. III. p. 288.

¹⁴⁵) *Od.* VII, 259 sqq.

¹⁴⁶) cf. *Od.* XI, 447 sqq:

ἦ μὲν μιν [Πηνελ.] νύμφην γε νέην κατελείπομεν ἡμεῖς
 ἐρχόμενοι πόλεμόνδε· παῖς δέ οἱ ἦν ἐπὶ μαζῶν
 νήπιος. —

cf. *Od.* IV, 112. I, 215.

¹⁴⁷) l. l. Vol. III. p. 217 sqq.

Ad verbum *δαίνυται* quod attinet, forma media significationem comprobat epulas convivandi, cibum sumendi. Quae significatio reliquis locis omnibus affirmatur, quibus forma hujus verbi media usurpata est¹⁴⁸). Forma autem activa quattuor illis, quibus reperitur, locis¹⁴⁹) epulum praebendi habet notionem. Ergo ad ea convivia, quae Telemacho praebentur, verba *δαίτας εἶσας δαίνυται* referenda sunt. Quam sententiam verba testantur v. 186 sq:

*ἄς ἐπέοικε δικασπόλον ἄνδρ' ἀλεγύνειν·
πάντες γὰρ καλέουσιν.*

Verbum enim *καλέειν* invitandi significationem habere notissimum est, neque hunc sententiarum nexum *ἀλεγύνειν* videtur perturbare. Nitzschius quidem illud verbum *ἀλεγύνειν* sic tantum usurpari condendit¹⁵⁰), ut parandi, sibi procurandi notio in eo insit: sed accurata locorum consideratio, quibus verbum illud reperitur, in aliam sententiam nos cogit discedere. Nam quae Od. I, 374 sq. et II, 139 sq. dicta sunt:

*ἄλλας δ' ἀλεγύνετε δαίτας
ὑμᾶ κτήματ' ἔδοντες, ἀμειβόμενοι κατὰ οἴκους.*

quidni veritas: epularum aliarum curam habete h. e. aliis epulis interesse? Quam notionem verbo *ἀλεγύνειν* subesse etiam magis apertum fit tertio loco, qui est VIII, 38 (XIII, 22):

*αὐτὰρ ἔπειτα θοὴν ἀλεγύνετε δαίτα
ἡμέτερόνδ' ἐλθόντες.*

h. e. deinde vero subitam coenam sumite (seht euch nach einem schnellen Mahle um h. e. efst geschwinde).

¹⁴⁸) Od. I, 228. 369. II, 247. 311. III, 66. 471. IV, 15. 238. VI, 50. VII, 203. VIII, 243. IX, 162. 557. X, 9. 61. 184. 452. 468. 477. XII, 30. 398, XIII, 26. al. al.

¹⁴⁹) Il. IX, 70. XXIII, 29. Od. III, 309. IV, 3.

¹⁵⁰) l. l. Vol. III. p. 218. cf. Vol. I. p. 109.

In verbo igitur ἀλεγύνειν curam vides inesse talem, qua in eo potissimum versetur, ut ὁ ἀλεγύνων cibum sibi accipiat sive ut edat. Itaque hoc verbum eodem, quo μιμνήσκειν, modo de edendo usurpatur. Ut enim μιμνήσκειν non solum memorem esse, sed eam maxime actionem, quae de efficitur, significat¹⁵¹): ita ἀλεγύνειν tantum abest, ut eam curam in epulis apparandis positam complectatur, cum vocabulo δαίτα conjunctum nullam nisi edendi notionem habeat.

Quod si ita est, omnia clara sunt ac perspicua. Haec enim existit illorum versuum sententia: quietus Telemachus agros administrat et justas epulas, quibus par est principem regem) interesse, epulatur; omnes enim eum invitant. Ad hanc interpretationem defendendam haec monenda videntur. Primum enim verba τέμενη νέμεται nihil aliud posse significare quam „agros administrat” inde intelligitur, quod Laertes, cujus unius, cum Penelopa, quippe mulier, Ulixis bona administrare non posset, agrorum procuratio fuisset, filii absentis dolore confectus ruri vitam degere perhibeatur. Quod, si Telemachus κύριος fuisset, poeta omnino non dixisset. Verba dein δικαστόλον ἄνδρα sum interpretatus „principem s. regem”, quod omnis jurisdictio heroicis quidem temporibus apud reges potissimum fuisse constat¹⁵²).

¹⁵¹) μιμνήσκειν: δαιτός (Od. XX, 246.) δόρπου (Od. IV, 213. Il. XIV, 601.) σίτου (Il. XXIV, 129. 602.) θούριδος ἀλκῆς (Il. XI, 287. al. l.) εὐνῆς (Il. XXIV, 130.) — δόρπου μῆστις ἔην (Od. XIII, 280.) — μέδεσθαι: ἴρπιοιο (Il. XVIII, 245. XXIV, 2.) δειπνοιο (Od. XIX, 321.) σίτου (Il. XXIV, 18 sq.) θούριδος ἀλκῆς (Il. IV, 418. V, 718. al.) νόστοιο (Il. IX, 622. Od. XI, 110. XII, 137) κοίτου (Od. II, 358. III, 334.) πολέμοιο (Il. II, 84. IX, 650.) al. al.

¹⁵²) cf. Il. I, 238. Hymn. in Cer. 103. 473. Ed. Platner, notiones juris et justitiae ex Homeri et Hesiodi carminibus explicitae. Marburg. 1819. p. 92. 96. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 219 sq.

Ex mea igitur eaque vera, quantum video, totius loci interpretatione ^{152a}), Telemachum habes et praedia regia administrantem et regis muneribus officiisque fungentem. Atque eos ipsos viros, qui in versibus illis explicandis aliqua ex parte a me dissentiunt, fere eundem sibi, quem equidem, Νεκύας poeta Ulixis filium talem describere voluerit, qualem modo adumbravimus. Atqui cum eo tempore, quo apud inferos Ulixes versabatur, Telemachum neque ex pueris excessisse, quippe qui quattuordecim ad summum annos natus esset ¹⁵⁴), neque ullam regiae potestatis partem suscepisse manifestum sit ¹⁵⁵): discrepantia inter librum undecimum ceterosque intercedit, quae tolli nequeat nisi singulare carmen aliquando Νεκύαν fuisse concesseris.

Quamquam quaeris fortasse, num licitum sit ex paucis verbis tantam facere conclusionem, et ad eos te applicas, qui, cum interpretando conciliari cum reliqua Odysseae *χρονολογία* verba illa Anticleae nequeant, ad conjecturam fugiendum esse opinentur ¹⁵⁶). At conjectura quominus discrepantiam illam tollere studeamus, cum alia argumenta impediunt, tum haec Agamemnonis verba (v. 447 sqq.):

^{152a}) cf. O. Mueller, Dor. II. p. 105. not. 5. Chr. Koch, loca quaedam Homeri e Tacito illustrata. Marburg. 1819. 4. Cap. I. et Fr. Passowii censuram illius libri Jen. Lit. Zeit. 1820. Ergänzungsbl. no. 88. p. 313 sq.

¹⁵³) Platner. l. l. p. 92. 103. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 217 sqq.

¹⁵⁴) cf. supra p. 62 sq.

¹⁵⁵) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 218: In Ithaka war jedenfalls eine Zeit des Interregnum. Telemach ist noch nicht wirklich König (I, 386 sq. 392-94. [XV, 534 sq.]) und verrichtet zur Zeit auch nicht anstatt des Vaters das was des Königs ist." —

¹⁵⁶) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 220.

ἡ μὲν μιν [Πηνελ.] νύμφην γε νέην κατελείπομεν ἡμεῖς
 ἐρχόμενοι πόλεμόνδε· πάϊς δ' οἱ ἦν ἐπὶ μαζῶν
 νύπιος, ὅς που νῦν γε μετ' ἀνδρῶν ἴζει ἀριθμῶ.

quibus se eandem, quam Anticleam, temporis rationem sequi ostendit. Quae Agamemnonis verba cum, eorum quae antea Ulixis mater dixerat ratione habita, alicui veritatis superlacioni tribui nequeant ¹⁵⁷): quid tandem reliquum est, nisi ut ex libri undecimi auctoris sententia iter illud ad inferos non septem annos ante Ulixis in Ithacam reditum susceptum esse opinemur?

Jam vero si a ceterorum librorum conjunctione nostrum librum separaveris, atque alio tempore iter illud factum esse statueris, nihil verba neque Anticleae neque Agamemnonis, quo offendant, habebunt. Quid? anno septimo post Trojam captam cum Ulixem in Orco fuisse sumimus, non solum ambo illi, quos modo tractavimus, loci bene sese habent, sed etiam me recte de illius itineris causa disputasse ¹⁵⁸) apparet. Nam si illo tempore Ulixes ad inferos profectus est, Telemachus, quippe annos natus duodeviginti, sane dici poterat et *δικασπόλου ἀνδρὸς* muneribus functus esse et praedia regia patrisque bona administrasse.

Dixerit quidem aliquis meae de tempore, quo Ulixes in Orcum descenderit, sententiae vocabulum *ὄψε* (v. 114) refragari, ut quo ad spatium trium annorum significandum male poeta usus sit. Sed notionem illius verbi, quod et spatium paucarum horarum et complurium annorum complecti possit, per se incertam esse atque vagam apertum est. Itaque is demum de recto vocabuli *ὄψε* usu judicare poterit, qui ejus spatii, ad quod vocabulum illud referendum est, rationem habuerit. Quid vero obstat, quominus Ulixem, si nefas illud in insula Trinacia commissum non

¹⁵⁷) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 275.

¹⁵⁸) Supra p. 58 sq.

fuisset, duobus mensibus vel tribus post illud cum Tiresia colloquium rediturum fuisse arbitremur? Cui trium mensium spatio si tres illos annos comparaveris, quin ὄψε̃ Ulixem ad patriam reversurum fuisse dicas, non dubitabis.

Librum igitur Odysseae undecimum separatim esse factum ex iis, quae hactenus tractavi, argumentis constare videtur. Reliquum est, ut, quae prima fuerit eademque germana hujus libri forma, breviter exponam. Prima autem carminis alicujus singularis forma aut tantopere immutata esse, ut restitui prorsus nequeat, aut tot ac tantis accessionibus obiecta esse potest, ut ad eas removendas oculis opus sit acutissimis. Nam cum carmina Homerica separatim facta in unum aliquod poema sensim connecterentur, nihil potest veri esse similis, quam sive rhapsodos sive eos, qui illa carmina disponderent, de durtia, asperitate, repugnantia, quas existere ex illa conjunctione necesse erat, amovendis summo esse studio annixos. Quare ne tum quidem sententia mea quidquam detrimenti caperet, cum omnes loci, qui aliorum librorum rationem habent, cum reliqua Νεκυίας parte arctius cohaerent, quam qui tolli inde sine incommodo possent. Quamquam et germana forma Νεκυίας restitui, et versus ejus alios libros respicientes convelli facile queunt. Quid enim impedit, quominus versum sextum, septimum, octavum ejiciamus? Elpenoris descriptionem diasceuastae esse supra copiose explicatum est, et Ulixis cum Phaeacibus colloquium ne ii quidem germanum habuerunt, quorum sententiae, qua Odysseam unum unius poetae carmen perhibent, illius loci integritas magnum firmamentum attulisset. Versum quidem vigesimum secundum

ἤομεν, ὄφρ' ἐς χῶρον ἀφικόμεθ', ὃν φράσε Κίρκη.

etsi non sic possumus omittere, tamen, cum flumina a Circa commemorata respiciat, ex interpolatione oriundus videtur¹⁴⁹⁾.

¹⁴⁹⁾ cf. p. 62.

Sed alia quoque ratione, si cui tantopere *Nexvía* inhaerere v. 22 videatur, ut sine incommodo convelli nequeat, cum mea de toto libro undecimo sententia et vv. 6-8 et v. 22 possum conciliare. Nam cum de Ulixis erroribus fabulam iis carminibus, quae nunc *Odysseam* efficiunt, neque ortam neque primum celebratam esse apertum sit: quid obstat, quominus *Nexvías* poetam, sive primus Ulixem ad inferos proficiscentem descripsit, sive ille in Orcum descensus jam antea notus fuit, ab Aeaëa Ulixem navigantem ad Tiresiam sibi finxisse censeamus? Atque ne hoc quidem ab illo poeta esse inventum necesse est, sed ex antiquioribus aut carminibus aut populi narrationibus desumptum esse potest. Quod etsi contenderim, tamen undecimae rhapsodiae auctorem ejus fabulae formae, quam lb. X et XII praebeant, ullam notitiam habuisse prorsus nego. Nostri enim libri poeta ab Aeaëa quidem Ulixem, sed sponte in Orcum, quamvis instructum a Circa, profectum esse sibi finxit. Nam Ulixes, cur in Orcum venisset, a matre interrogatus, si Circae jussu adesset, hanc rem commemorasset neque sola necessitudine coactum se ad inferos profectum esse dixisset.

Quomocumque autem res sese habet, neque *Nexvías* poetam libri decimi et duodecimi, neque horum librorum auctorem (sive auctores), quippe qui a Circa Ulixem de periculis in reditu subeundis edoctum descripserit, Ulixis ad Orcum profecti ullam notitiam habuisse constat¹⁶⁰). Unde sequitur, ut iis saltem temporibus, quibus carmen τὰ τῆς Κίρ-

¹⁶⁰) Quomodo hiatum, quem exoriri libro undecimo a veterum familia segregato necesse est, tollamus meum non est hoc loco explicare. Id tantum moneatur, et in fine lb. X et initio lb. XII facile diasceustarum manus posse agnosci. Nam iis versibus, qui *Nexvías* rationem habent, una cum hac ejectis tria convivia sese deinceps excipiunt. cf. X, 466 sqq. 475 sqq. XII, 28 sqq. cf. supra

καὶ celebrans componeretur, fabula, quae libro XI. contineatur, nisi certis quibusdam Graeciae locis cognita non fuerit.

CAP. V.

PAUCA QUAEDAM DE ΝΕΚΤΙΑΣ ΠΑΤΡΙΑ ΠΡΟΦΕ-
RUNTUR.

τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόσι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς;
Od. X, 325.

Cum Νεκυΐαν carmen separatim factum et Ulixis in Orcum descensum non nisi certis aliquibus Graeciae locis cognitum fuisse intelligerem: quo loco carmen illud ortum esset, quantum fieri posset, investigare operae pretium arbitrabar. Etsi enim jam antiquissimis temporibus in patria Homeri investiganda studium idque multo prius positum sit, quam in critica Iliadis Odysseaeque tractatione: tamen ad hunc usque diem nihil, quod certum sit rationibusque firmatum, hac de re comparatum est. Nam quod veteribus illis criticis, qui ei quaestioni operam navarunt, accidisse videmus, id nostris quoque temporibus observari licet, quibus in diversissimas de Homeri patria sententias viri docti abierunt. Quae quidem dissensio, cum in difficultatibus, quibus illa quaestio obvoluta est, posita videretur, ita me perterrebat, ut virium mearum ratione habita animum a proposito plane revocarem. Sed accuratius illarum difficultatum naturam reputanti mihi et fiducia et consilium redierunt. Nam cum in eo omnes consentirent, nisi Homerica carmina nos, quo de ipsorum patria fieremus certiores, nihil habere¹⁶¹⁾,

¹⁶¹⁾ cf. Heyne Il. Tom. VIII. p. 820. 822. Rob. Wood, Versuch über das Originalgenie des Homer, aus dem Engl. (von Michaelis.)

et cum apertissima suae originis indicia prae se ferre *Nexvía* videretur: aliquid saltem ad illam de Homeri patria controversiam dirimendam me conferre arbitrabar, si, quae de undecimi Odysseae libri patria sentirem, viris doctis exponerem.

Jam vero cum non ab uno poeta totam Odysseam compositam esse, sed pluribus carminibus constare existimem, haec mea disquisitio nihil aliud persequetur, quam ut hujus unius, de quo disputamus, libri patriam indaget. Homeri igitur patriam nisi *Nexvías* nullam aliam intelligo.

Lachmanni autem et Hermanni de Homero qui sequentur sententiam, ii, quae de illius poetae patria scriptores veteres tradant, tantopere sibi neque torquenda neque negligenda esse intelligent, quantopere iis, qui unum Homerum profiteantur. Fugere enim quemquam nequit conjunctio inter notram de Homero sententiam easque narrationes intercedens, quae tot urbes Homerum-suum vindicantes pugnasse inter se atque contendisse referunt. Facile enim percipitur illas urbes Homerum suum esse confirmasse, quod Homerica carmina apud se aut recitarentur pridem aut aliqua saltem ex parte orta essent. Quod cum ita sit, non solum discrepantias, quae in Iliade et Odyssea insunt, sententia nostra tollit, sed etiam cum iis, quae de poetarum principis patria traduntur, optime congruit.

Versabitur autem haec quaestio in eo, ut, de patria sua quae *Nexvía* ipsa prodat, exponantur. Neque melius haec disputatio institui poterit, quam si viam, qua illius rhapsodiae patriam indagarim, describam.

Frkf. a. M. 1773. p. 32 sqq. Zusätze zu Rob. Wood cet. ibid. 1778. p. 48. Jác. Bryant, Abhandlung vom troj. Kriege aus d. Engl. von G. H. Nöhden. Braunschweig. 1797. 8. Payne-Knight. l. l. p. 15. — B. Thiersch, Ueber das Zeitalter und Vaterland des Homer cet. ed II. Halberst. 1832. p. 65 sqq.

Duae imprimis res, quo loco carmen illud ortum esset, aperire posse videbantur, materia *Nexvías* et forma. Atque materia quidem, quod poetam, qui, ut delectationem auditoribus afferret, maxime spectaret, eas potissimum personas, quae illis et notae essent et gratae, carmine suo descripsisse probabile est ¹⁶²). Quod cum in omnia carmina tum in ea cadere videtur, quae non heroum res gestas referunt, sed fabulas eorum non nisi strictim attingunt. Nam res, quae describuntur, tantam per se ipsas delectationem habere possunt, ut non a quibus gestae sint, sed quomodo consideres. Mera autem personarum enumeratio iis tantum auditoribus grata esse acceptaque potest, quibus non modo cognitae illae sunt, verum etiam populares. Quod de auditoribus, idem de poeta valet.

Atque quo longius in consideranda Graecae poesis historia recedimus, eo plures poetas in patriis fabulis tractandis fere solis occupatos invenimus. Neque hoc mirum. Nam antiquissimis temporibus cum neque singulae Graeciae civitates arctius inter se essent conjunctae, neque unius stirpis fabulae poetarum carminibus celebratae ceteris omnibus tam notae essent, ut non aliter quam patriae haberentur: et singulae civitates suam proprietatem magis, quam postea fieri poterat, retinebant, et poetae carminum materiam ex suae ipsius gentis fabulis petebant.

Quo erga patrias fabulas amore et auditorum et poetarum factum est, ut tot versus in Homeri carmina interponerentur, qui patrias diasceuastarum fabulas tractant ¹⁶³). Neque alia ratione Stesander Samius, qui *πρώτος ἐν Δελφοῖς κιθαρωδῆσαι τὰς καθ' Ὅμηρον μάχας* dicitur, commotus est, ut ab Odyssea recitandi exordium caperet ¹⁶⁴). Nam Ulixis

¹⁶²) cf. Nitzsch. Meletem. I. p. 126.

¹⁶³) cf. supra p. 9 (not. 17). 43 sq. 53 sq.

¹⁶⁴) cf. Athen. XIV. p. 638. A. B.

fabula propius, quam Achillis, ad Delphos pertinebat. Clisthenes ῥαψωδὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἴνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέονται¹⁶⁵). „Sed iidem, quos Clisthenes Sicyone amplius audiri noluit, invisae illi carmina domi sine dubio magis etiam celebrarunt. Sequamur fugatos domum redeuntēs. Ibi in Argolide, nisi omnia fallunt, Homeri laudatores imprimis veteres deprehendimus. Nam si indicia quaerimus, quae Homeri poesin post Lycurgum in Peloponneso notam fuisse prodant, inter cyclicos priores Hagiam Troezenium invenimus, qui omissis erroribus Ulixis Atridarum jurgia et reditus infastos, Cepharidas Nauplii execrationibus et dolis fatales, denique salvum in paucis Diomedem, cui Troezene paruerat, in Nostis cecinit.“¹⁶⁶) — Neotichii, Cymae, cujus cum Boeotia conjunctio intima erat, coloni apud se Ἀμφιαράου ἐξέλασιν compositam esse ferebant¹⁶⁷). Quid? Cinaetho Lacedaemonius, Asius Samius, Eumelus Corinthius, Chersias Orchomenius, qui inter antiquissimos poetas epicos numerantur, nulla alia ratione commoti patrias imprimis fabulas tractaverunt, quam quod et sibi ipsis et iis, in quorum delectationem carmina sua componebant, illae fabulae jucundissimae essent¹⁶⁸). Pindarus juvenis a Corinna, quod nullas fabulas in carminibus commemorasset, reprehensus hymnum composuit, cujus primi versus fere totam Boeotorum mythologiam complectebantur¹⁶⁹). Corinnae denique ipsius quae

¹⁶⁵) Herodot. V, 67. cf. Nitzsch. Meletem. I. p. 154 sqq.

¹⁶⁶) verba sunt Nitzsch. Meletem. I. p. 155.

¹⁶⁷) Herod. Vit. Hom. cp. 9. Welcker. Episch. Cycl. p. 201 sq. 206. 207 sq.

¹⁶⁸) cf. O. Mueller, Geschichte der gr. Litteratur. Breslau. 1841. Tom. I. p. 177 sqq. Marckscheffel. Hesiodi, Asii Samii, Cinaethonis al. fragmenta. Lips. 1840. p. 216 sqq. 245 sqq. 259 sqq. 261 sq.

¹⁶⁹) cf. Frgm. hymn. I. ed. Boeckh.

supersunt fragmenta fere omnia ad feminarum Boeotiarum laudes pertinent.

Materia autem nostri libri etiam alia nos docet. Nam cum quaererem, ubi maxime placere *Νεκρία* debuerit, ii summam inde delectationem percepisse videbantur, qui et Orcum magnopere venerarentur, et apud se esse ad inferos aditum perhiberent. Neque profecto poeta ad tale carmen componendum adductus fuisset, nisi aut ipse, aut ii, coram quibus ille canebat, tales mortuorum consultationes suis oculis vidissent. Neque ut Tiresiae, cujus consulendi causa horribile illud ad inferos iter Ulixem suscipere oportebat, tantae partes tribuerentur, quantae ceterorum mortuorum nemini, ullam aliam ob causam fieri potuit, nisi quod poeta ejusque auditores arctiore aliquo cum Tiresia vinculo conjuncti essent. Tiresias enim non solum ex omnibus vatibus, verum etiam ex omnibus mortuis solus sapit; unde necessario quodammodo Homerum Tiresiae fuisse popularem colligimus ¹⁷⁰). Quod si ita est, Boeotiam ¹⁷¹) esse libri Odys-

¹⁷⁰) „Wenn auch Odysseus nur den Teiresias, einen Wahrsager an sich schon, befragen will, so muß doch wohl das wirkliche Bestehen von Todtenorakeln den Dichter zu der ganzen Idee gebracht haben.“ Voelcker. Allg. Schulz. 1831. II. p. 1166. — „Da wir wissen, daß es in Boeotien wenigstens Ein Orakel des Teiresias gab, wenn auch nicht mehrere, so kann Homer auf seine Angabe von der jenem auch im Tode gebliebenen Seherkraft vorzüglich durch jenes Orakel geführt worden sein.“ Nitzsch. Anmerk. Vol. III. p. 151. cf. ibid. p. 168 sqq. — „Andrerseits halten wir fest, daß der Dichter von einem Psychopompeion eine Ueberlieferung gehabt haben müsse. — Beides, daß die sonstigen Todten des *νοῦς* gänzlich entbehren, und daß auch von den verstorbenen Sehern allein dem Teiresias jene Auszeichnung wird, würde sich durch die Annahme gut erklären, daß Homer von einem Orakel des Teiresias vernommen gehabt habe.“ Nitzsch. ibid. p. 169 sq. cf. ibid. p. 307.

¹⁷¹) h. e. ea terra, quae postea Boeotia appellata est. Pari ratione Bocotorum nomine usus sum.

seae undecimi patriam verisimile videtur. Ad eandem sententiam adducemur, si, quaenam Graeciae pars et Plutonium Proserpinamque maxime venerata sit, et plurimas necromantias habuerit ¹⁷²), quaesiverimus. Oracula enim Amphiarai Thebis et apud Oropum fuerunt ¹⁷³), Tiresiae ad fontem Tilphosam juxta Haliartum et Thebis ¹⁷⁴), Trophonii Lebaeae ¹⁷⁵); Coroneae denique in Orcum introitus esse dicebatur ¹⁷⁶). In Boeotia autem Orci venerationem floruisse etiam Thebae et Orchomenus, illius terrae capita, ostendunt, quia plurimi videntur Plutonium Proserpinamque fecisse. Thebae enim Proserpinae urbs appellantur ¹⁷⁷), et Orchomenus quantopere Orcum venerata sit, Minyae satis probant. Qua de re O. Muellerus haec disputat ¹⁷⁸): Wenn ich die Genealogien der Pylischen Minyer betrachte, so sehe ich wie der Kultus des Hades hineinspielt, dessen Tempel bei

¹⁷²) Τὰ γὰρ ἄλλα τι δεῖ λέγειν, ὅπου γε τὴν Βοιωτίαν ἔνεκεν χρηστηρίων πολύφρονον οὔσαν ἐν τοῖς πρὶν χρόνοις νῦν ἐπιλέλοιπε κομιδῆ. Porphyr. ap. Euseb. Praep. evang. p. 255. C. (ed. Colon. 1688. fol.) cf. O. Mueller. Orchom. p. 145 sqq.

¹⁷³) cf. infra not. 209. et Stuhr, Religionssysteme der Hellenen. p. 92 sq.

¹⁷⁴) cf. Strab. IX. p. 411 (= 264). Pausan. VII. 3, 1. IX. 18, 3. Plutarch. de defect. orac. 44. O. Mueller. l. l. p. 47. 72. 148. 223. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 149. 151.

¹⁷⁵) cf. Herod. VIII, 134. Pausan. IX. 34 sqq. Hemsterh. Lucian. Tom. II. p. 411. ed. Bipont. O. Mueller. l. l. p. 150 sqq. 160. Stuhr. l. l. p. 91 sq.

¹⁷⁶) Pausan. IX, 34, 4.

¹⁷⁷) apud Schol. Euripid. Phoen. 688. cf. O. Mueller. l. l. p. 217. - Acragas, Aegidarum Thebaicorum colonia, eodem nomine nuncupatur apud Schol. Pind. Ol. II, 16.

¹⁷⁸) apud Buttmann. Mythologus. Berlin. 1829. Vol. II. p. 215 sq. not. cf. O. Mueller. Prolegg. zu einer wissensch. Mythol. Goetting. 1825. p. 242 sq. 306.

Pylos Triphylakos lag; daher der Gott auch Stadtschirmer ist gegen Herakles; darum ist Persephone, Minyas Tochter, Ahnfrau der Pylischen Koenige ^{178a}): und wenn andere Klymene für Persephone nennen, oder Pylos Sohn des Orchomenischen Klymenos, so ist dies ganz einerlei. Denn *Κλύμενος* heisst Hades, nicht blos in einem Epitheton ornans, sondern ganz eigentlich, wie im Hymnus auf die *θεοὶ χθόνιοι* von Hermione.“ Cum Muellero sentit Buttmanus, qui dicit ¹⁷⁹): Der Klymenos der Minyschen Mythen oder der Heros dieses Namens ist, wie aus der Analogie erhellt, einerlei mit dem gleichbenamten Gotte, dessen Mythen hier allmählich abgestreift sind. Ebenso ist mit ihrem eigentlichen Namen die Goettin selbst aus diesem Kreise, die Persephone, in einen obern Theil eben dieser Genealogie aus einem verschiedenen Mythos getreten. Hieraus erwächst ein schwacher Lichtfunken für die so zweifelhaft auftretende Klymene, Tochter des Minyas, welche zugleich Großmutter des Jason ¹⁸⁰) ist, und also aus irgend einer uns noch dunklen Ursache an der Spitze der Argonauten-Genealogie steht.

^{178a}) cf. Pherecyd. ap. Schol. Od. XI, 281. (Sturz. no. 26. p. 126.)

¹⁷⁹) l. l. p. 216.

¹⁸⁰) Nomen Jasonis idem est quod Plutonis. Nam *Ἰάσων* non differt a forma *Ἰασος*, *Ἰάσιος*, *Ἰασίαν*. cf. O. Mueller. Orchom. p. 265. Cum Jasionem autem s. Plutone Ceres concubuisse dicitur. cf. Od. V, 125 sqq. Hesiod. Theog. 969 sqq. ibiq. Wolf. (qui affert Perizon. Ael. V. H. XIII, 1. Intpp. ad Hygin. Fb. 250.) Stuhr. l. l. p. 290 sq. Simili ratione permutantur *Γλαύκων* (Plat. Jon. p. 530. Aristot. Rhet. III, 1.) et *Γλαῦκος* (Schol. Ven. II. I, 1. XI, 635.); *Ἰκάριος* (Apollod. I. 9, 5.) et *Ἰκαρίαν* (id. III. 10, 5), *Λάμπος* (Hom. II. III, 147) et *Λάμπων* (Apollod. III. 12, 3), *Λύκων*, *Λύκος* et *Λύκιος* (Ruhnck. ad Rutil. Lup. II, 7. p. 99.), *Κάλλιστος* et *Καλλιστίαν*, *Κυναιθων* et *Κύναιθος* al. al. cf. Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 206. — cf. not. 202.

Ohne Zweifel führte Persephone auch den Beinamen, der dem ihres Mannes entsprach, Klymene. Eben so passende Benennungen für dieselbe sind die Formen Periklymene und Eteoclymene¹⁸¹⁾, in welche sie sich in der mythischen Genealogie zerspalten hat. — Ich füge hinzu, daß ohne allen Zweifel eine weitere Umwandlung dieser Geschichte [Herculis cum Plutone pugnae] in dem Neleus liegt, der so offenbar ein Beiname dieses Gottes ist, der als Heros in den Fabelkreis und die Genealogie der Minyer getreten ist; und dessen vornehmster Sohn in den Herakles-Mythos wieder nach dem Namen des Gottes Periklymenos heißt.“ —

Cum igitur totam Boeotiam et capita ejus imprimis Orci cultu excelluisse viderimus, materia *Nexias*, quippe quae in Ulixē ad inferos descendente Tiresiamque consulente versetur, tum auditores Boeotos, tum poetam Boeotum indicat. Quam conjecturam nostram accurata earum personarum, quibuscum Ulixes colloquitur, consideratio firmat. Nam omnes illae personae ex Minyarum Thebanorumque fabulis desumptae sunt¹⁸²⁾.

Tiresias enim, qui, ut primus advenit, ita primas partes agit, Thebanus est (v. 90 sqq.).

Tyro, Salmonei filia, Crethei patris uxor. Quae, cum Enipeum fluvium flagraret, in ejus littore ambulans e Neptuno Enipei formam induente Peliam et Neleum filios suscepit. Cretheo autem Aesonem, Pheretem et Amythaonem genuit (v. 235 — 259). Pertinet sane haec fabula ad Thes-

¹⁸¹⁾ cf. infra p. 82 sq.

¹⁸²⁾ In singularum personarum enumeratione, quam instituturus sum, eas omittam, quae ex interpolatione oriundae sunt (Elpenorem, Ledam, Phaeram, Procridem, Ariadnam, Minoa, Orionem, Tityum, Tantalum, Sisyphum.). Neque hac in re Anticliae, Agamemnonis, Achillis, Ajacis habenda est ratio, quippe qui a quovis, cui quidem Ulixis fabula nota erat, commemorari potuerint.

saliam, ubi Salmoëus habitabat¹⁸³) et Enipeus fluebat¹⁸⁴); sed tota illa Thessaliae pars Minyeia est. Quam rem cum accuratissime O. Muellerus tractarit¹⁸⁵) me iterum perquirere non opus est; sed Tyrus ejusque liberorum fabulas esse Minyeias demonstrabo. Jolci enim Pelias habitavit, cujus insidiae Aesonem, Jasonis patrem, ut se trucidaret, commovisse dicuntur. Jasonis autem fabula, quam Peliae Aesonisque commemoratio in mentem nobis revocat, earum omnium, quae cum Tyrus nomine cohaerent, celeberrima est¹⁸⁶) tamque arcte cum Minyis Orchomeniis conjuncta, ut Argonautae ipso Minyarum nomine appellentur. Quod non ea tantum de causa factum est, „quod Minyae ex Orchomeno circa Jolcum consederant, aut quod principes inter Argonautas cum Jasone (si quidem ille ex Clymena, Minyae filia, natus fuit¹⁸⁷) a Minyae filiabus oriundi erant“¹⁸⁸), sed quod re vera erant Minyae¹⁸⁹).

¹⁸³) cf. Apollod. I. 9, 7. Nitzsch l. l. Vol. I. p. 133.

¹⁸⁴) cf. Herod. VII, 129. Thucyd. IV, 78. Ovid. Met. VII, 229. Schol. Apollon. Rhod. I, 36. Heyn. Obs. ad Apollod. p. 60. Nitzsch. l. l. Vol. I. p. 133. Vol. III. p. 231. — Enipeum Eliadem intelligit O. Mueller. Orchom. p. 371.

¹⁸⁵) Orchom. p. 133sq. 141. 161sq. 170. 175. 192sq. 234sq. 248sq. 258sq. cf. Buttman. l. l. p. 207.

¹⁸⁶) cf. Od. XII, 69sq. Il. VII, 468sq. XXI, 41. XXIII, 747.

¹⁸⁷) cf. O. Mueller. Orchom. p. 257. not. 1.

¹⁸⁸) „ut Apollon. I, 229 sq. docet, apud cujus Schol. stemma editur Minyae, add. Schol. Pind. Isthm. I, 79. v. Munk. ad Antonin. Lib. XXVI. p. 172. Meziriac. [Commentaires sur les épistres d'Ovide. à la Haye. 1716.] Tom. II. p. 56sq. Perizon. ad Aelian. V. H. III, 43.“ Heyn. Obs. ad Apollod. p. 73.

¹⁸⁹) cf. O. Mueller. l. l. p. 261: höchst eigenthümlich sind dem Mythos [von den Argonauten] die Orchomenischen Namen (Titz. Lycophr. 874. p. 851. ich weiß nicht woher οἱ πλείους ἐξ Ὀρχομενοῦ τοῦ

Quattuor feminae, quae post Tyro nominantur ex Thebanorum fabulis depromptae sunt:

Antiopa, Asopi¹⁹⁰) filia, Amphionis et Zethi¹⁹¹), qui Thebas condiderunt, mater. (v. 260-265).

Alcumena, Amphitryonis uxor, Herculis mater (v. 266-268.).

Megara, Creontis filia, Herculis uxor (v. 269 sq.).

Epicasta, Oedipi mater¹⁹²) (v. 271-280.).

Μινυείου). Ueberhaupt ist es ein Rest alter Sage, dafs es nicht eigentlich die Minyer Thessaliens sind, sondern Orchomenos, der reiche und herrliche Hauptsitz des Stammes, auf welchen die Fahrt der Helden ursprünglich zurückbezogen wird: so dafs auch hier die innigste Verbindung der Orchomenischen Königsburg mit den Kretheiden Thessaliens klar wird.“ — cf. eund. p. 258 sqq. Buttmann. l. l. p. 203 sqq.

¹⁹⁰) fluvii apud Thebas. cf. Il. IV, 383. X, 287. Callimach. in Del. 77. ibiq. Spanhem.

¹⁹¹) cf. O. Mueller. l. l. p. 230 sq.: ganz besonders merkwürdig scheint mir die Verwandtschaft dieses Geschlechts mit den Minyern. Lykos und [sein Bruder] Nykteus [nach Einigen Vater der Antiope] verlassen Euboea, weil sie durch Phlegyas Mord Blutschuld auf sich geladen haben; sie wohnen zu Hyria, einer unbezweifelt Minyischen Stadt. Beide, Phlegyas und Amphion, bestürmen den pythischen Tempel und werden dabei erschlagen (Hygin. Fb. 9.). In der Minyas kam die *Τιμωρία* des Amphion vor (Pausan. IX. 9, 4.). Und endlich ist nach allen diesen Spuren wohl auch zu zweifeln, ob, wenn auch schon die epische Poesie den Dioskuren Amphion von dem Sohne des Jasos, dem mächtig waltenden Koenige der Minyer unterscheidet (Od. XI, 261. 282. vgl. Il. XXIV, 600) doch nicht beide in der ältern Sage zusammenfallen, wie eben in der spätern, die die Orchomenierin Chloris unter den Töchtern des Thebäischen Amphion aufzählt (s. Heyne Apollod. Obs. p. 61. 240.).“

¹⁹²) etiam inter hanc et Minyas aliqua conjunctio intercedit cf. Pherecyd. ap. Schol. Eurip. Phoen. 53. Apollod. III. 5, 8 Pausan. IX. 5, 8. O. Mueller. l. l. p. 191. 208. 226. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 237 sq.

Chloris, filia Amphionis Jasidae, ὅς ποτ' ἐν Ὀρχομενῶ Μινυητῶ Ἴφι ἀνασσειν, natu minima, Neleo¹⁹³), cui nupserat, Nestorem, Chromium, Periclymenum ἀγέρωχον et Pero formosissimam peperit. Quam filiam Neleus nemini se daturum in matrimonium declaravit, nisi qui Iphicli boves ex Thessalia (ibi enim Phylaca urbs sita erat) attulisset. Τὰς δ' οἷος ὑπέσχετο μάντις ἀμύμων ἐξελάαν. Qua in re occupatus cum caperetur, in carcerem coniectus et post annum demum θέσφατα πάντ' εἰπὼν liberatus est. Haec Homerus (v. 281-297); quae ut accuratius intelligantur, pauca quaedam addenda sunt. Tyro Nelei mater patre mortuo apud Deionem patrum, Iphycli avum educata est. Iphyclus Tyrus bona, inter quae etiam boves illae erant, occupavit et diligenter, ne sibi auferrentur, custodienda curavit. Has igitur boves Neleus repetiit et Melampus, Amythaonis filius, vatesque ille ἀμύμων adduxit¹⁹⁴). Cujus fabulae pars altera ad Thessaliam atque Minyas, altera vel proxime ad Minyas pertinet. Chloris enim ipsa Orchomenia est, quippe cujus pater Amphion, Minyae nepos, ἐν Ὀρχομενῶ Μινυητῶ regnasse dicitur¹⁹⁵). Orchomenus autem utrum Thessalica an Boeotia intelligatur, nihil fere interest, quoniam utramque urbem una eademque gens incolebat: sed nescio tamen an Boeotia illa urbs a poeta significetur, quam eodem nomine aliis locis (Il. II, 511. IX, 381) appellet. Nitzschius enim, qui Orchomenum in Thessalia sitam intelligi vult et ad suam senten-

¹⁹³) Neleus a Pelia pulsus cum Amythaone Jolco exulavit et Messenen adiit, ubi Pylum condidit. cf. v. 257. 281 sqq. Hellanic. ap. Eustath. p. 1454, 30 (no. XII. Sturz.) Pausan. IV. 2, 3. et 36, 1. Apollod. I. 9, 9.

¹⁹⁴) cf. Pherecyd. ap. Schol. Vulg. Od. XI, 287 (frgm. XXVI. Sturz. p. 124 sqq.) et ad v. 290. Eustath. p. 1685.

¹⁹⁵) v. 284. cf. not. 191.

tiam probandam praeter duos illos Iliadis locos etiam Hesiod. ap. Pausan. IX. 36, 4. et Thucyd. IV. 76 affert¹⁹⁶), errasse videtur, quod eos locos omnes ad Boeotium illud oppidum referendos esse apparet¹⁹⁷).

Periclymenus quoque ad Boeotorum fabulas pertinet, cum ab Hercule occisus esse dicatur¹⁹⁸). Quam fabulam locum habuisse imprimis in Heracliis recte contenditur¹⁹⁹).

De Iphimedia, Aloeï uxore, quae ex Neptuno Otum et Ephialtem, deos ipsos in Olympo aggredi conantes, suscepit, idem, quod de Chloride, dicendum est. Iphimediae enim fabula et Thessalica est et Boeotia. Nam in Thessalia femina illa nata erat²⁰⁰), in Boeotia autem Otus et

¹⁹⁶) l. l. Vol. III. p. 240.

¹⁹⁷) cf. Schol. Vulg. Il. II, 511. Schol. Venet. Nav. Cat. 18. et IX, 381. Theocrit. XVI, 104 sq. Welcker. Episch. Cycl. p. 256. — cf. not. 191.

¹⁹⁸) cf. Il. XI, 690. Hesiod. ap. Schol. Ven. Il. II, 336 et Schol. Apollon. Rh. I, 156. (frgm. XXX. Goettling. XVI. Marcksch.) Apollod. I. 9, 9. II. 7, 3. Heyn. Obs. p. 61 sq. 187. O. Mueller. Dor. II. p. 479. Welcker. Allgem. Schulzeit. 1831. II. no. 138. p. 1100 sqq. — cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 279. — Periclymeni ἐπίθετον „ἀγέρωχον,“ quo Hesiodus quoque utitur, ex antiquioribus carminibus receptum videtur.

¹⁹⁹) ab Heyn. l. l. p. 62.

²⁰⁰) Aeolus

Canace. Salmoneus. Deion. Cretheus. (cf. supra p. 77 sq. 80.)

Triops. Aloeus.

Iphimedia... :

Otus. Ephialtes.

*Ephialtes Ascrum condidisse Musarumque religiones instituisse dicuntur*²⁰¹⁾

Tres illae feminae, quas extremo catalogi loco poeta posuit. dubium esse nequit, quin ad Boeotias fabulas sint referendae.

Μαερα enim ἡ Προΐτου τοῦ Θερσάνδρου θυγάτηρ καὶ Ἀντιάς τῆς Ἀμφιάνακτος ἐγένετο κάλλει διαπρεπεστάτη. Ταύτης ἐρασθεὶς Ζεὺς ἀφικνεῖται ὡς αὐτὴν καὶ λανθάνων διαφθείρει· ἡ δὲ ἔγκυος γενομένη τίκτει Λοκρὸν τὸ ὄνομα παῖδα, ὃς Θήβας μετ' Ἀμφίωνος καὶ Ζήθου οἰκίζει.“ Pherecyd. ap. Schol. Vulg. v. 326. (frgm. LXXII. Sturz. p. 207.)

Clymenam Minyeidem esse nomen ipsum ostendit, quod apud Minyas usitatissimum fuit. Clymenus dicitur rex Minyarum, Ergini pater (Apollod. II. 4, 11. Steph. Byz. s. v. Ἀσπληδών. Pind. Ol. IV, 19. Schol. Pind. Ol. IV, 26. 29. 32. Boekh. Expll. p. 145. Heyn. l. l. p. 137. Welcker. Episch. Cycl. p. 256 sq.); Clymenus Ergini filius, Nestoris socer (Od. III, 452., cf. Eustath. 272, 31. ed. Rom.); Clymena Minyae filia, Jasi uxor, Atalantae mater (Apollod. III. 9, 2.); Eteoclymena Minyae et Clytodorae filia (Schol. Apollon. I, 230); Periclymenus nepos Amphionis (cf. supra p. 81); Periclymena Minyae filia, Pheretis uxor, Admeti²⁰²⁾ mater (Hygin. Fb. XIV. Schol. Apollon. I, 230.) al. al.²⁰³⁾. Nostram vero

²⁰¹⁾ cf. Pausan. IX. 29, 1. Heyn. l. l. p. 42. Boeckh. Expll. Pind. Pyth. IV, 89.

²⁰²⁾ Ut Clymena Proserpinae ita Admetus Plutonis est cognomen. Quare eadem inter Clymenam et Admetum intercedit condicio, quae inter Clymenam et Jasonem. cf. supra not. 180. De Admeto Plutonis epitheto cf. O. Mueller. Prolegg. z. e. w. Myth. p. 300 sqq. Stubr. l. l. p. 209 sqq.

²⁰³⁾ cf. O. Mueller. Orchom. p. 256. Buttmann. l. l. p. 204.

Clymenam Minyae fuisse filiam, Phylaci uxorem, Iphicli matrem, Hesiodus tradit²⁰⁴).

Eriphyla denique cum Thebanorum fabulis conjunctissima est²⁰⁵). Nam Polynices cum bellum contra Thebas pararet²⁰⁶) et Amphiaräum, ut secum proficisceretur, excitaret, Amphiaräus, quod se illo bello periturum sciret, tergiversatus est, neque nisi ab uxore impulsus, quam monili aureo Polynices corruperat²⁰⁷), petenti se satisfactorum promisit²⁰⁸). Quae quidem Eriphylae et Amphiarai cum Boeotia conjunctio eo etiam fit arctior, quod Amphiarai in Boeotia oraculum fuisse constat²⁰⁹).

Reliquum est, ut Herculem commemorem, quocum postremo Ulixes colloquitur. Quem cum Thebanum esse notum sit, totam libri Odysseae undecimi materiam et Minyarum et Thebanorum fabulis constare intelligis, neque profecto, quin Boeotis a Boeotio poeta illud carmen recitatum fuerit, dubitabis.

²⁰⁴) apud Schol. Vulg. Q. v. 326. cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 255.

²⁰⁵) Totam de Eriphyla et Amphiarao historiam carmen illud cyclicum videtur continuisse, quod Ἀμφιαράου ἐξέλασις appellabatur et ab Homero ipso inter Boeotos compositum esse dicebatur. cf. supra not. 167. Welcker. Episch. Cycl. p. 200 sqq.

²⁰⁶) cf. Il. IV, 376 sqq. Cujus belli fabula etiam Minyas, qui auxilium Thebanis tulissent, commemorabat. cf. Pausan. IX. 9, 1.

²⁰⁷) cf. Soph. Electr. 836 sqq. ibiq. Schol. Welcker. Episch. Cycl. p. 201.

²⁰⁸) cf. Od. XV, 244 sqq. Schol. ad XI, 326. Apollod. III. 6, 2 et 8. Heyn. Obs. p. 245. 252. Dissen. in Boeckh. Pind. Expll. p. 455 sqq.

²⁰⁹) cf. Pausan. I. 34, 2. (IX. 8, 2) Pind. Nem. X, 8. Herod. VIII, 134. Davis. ad Cic. de divin. I, 40. O. Mueller. Orchom. p. 146. 486 sq. Boeckh. Expll. Pind. p. 212 sqq. Dissen ad Pind. Pyth. VIII, 40 et Nem. IX, 25. C. Eckermann, Melampus und sein Geschlecht. Götting. 1840. p. 64 sqq.

Atque in eandem illam sententiam iis argumentis trahimur, quae in forma *Νεκυίας* posita sunt. Feminarum enim catalogus, qui in nostro libro inest, Boeotorum illam consuetudinem in mentem nobis revocat, qua fabulas ita memoriae tradiderunt, ut non singulas heroum res gestas accurate enarrant, sed, feminas potissimum, quae heroes insignes peperissent, recensentes, leviter tantum attingerent. Cujus consuetudinis exemplum habemus Hesiodi illud carmen, quod *κατάλογοι γυναικῶν* vel *ἠοιοι* erat inscriptum. Neque solum in catalogis feminarum componendis Boeoti sunt versati, verum omnino etiam catalogos videntur magis, quam alibi factum est, et composuisse et recitasse²¹⁰⁾. Etenim, ne longinqua asseram exempla, cum unum saltem in Homero ipso insit, Navium catalogum (Il. II, 483 sqq.), qui magnam libri Iliadis secundi partem complectitur, nonne a Boeoto aliquo profectum esse apparet? Cujus rei argumenta non inde repeto, quod ille *νεῶν κατάλογος* etiam *Βοιωτία* appellatur, sed cum ex tota forma atque compositione, tum ex initio, quod a Boeotorum recensione exorditur. Quae enim alia causa esse poterat, qua illorum versuum poeta, ut initio Boeotos poneret, commoveretur, quam quod ipse Boeotus esset²¹¹⁾? Formam autem catalogi etsi non eo modo, quo nuper O. Gruppeus²¹²⁾ voluit, restituendam esse arbitrer, tamen Boeotium auctorem indicare idem vir recte videtur contendisse.

²¹⁰⁾ Qui catalogorum amor in Locros, Boeotorum vicinos, transiisse videtur. cf. O. Mueller, Litt. Gesch. Vol. I. p. 168 sqq. Welcker, in Jahrb. f. Philol. u. Paedag. 1829. (Tom. IX. 2.) p. 138 sqq.

²¹¹⁾ cf. Grotefend, in Ersch. et Gruber. Encyclop. s. v. Homeros. p. 241 sqq.

²¹²⁾ Ueber Hesiods Theogonie. Berlin. 1841. p. 254.

Quae cum ita sint, et forma rhapsodiae undecimae et materia tum a Boeoto tum inter Boeotos Νεκυίαν compositam esse probant. Quibus argumentis alia accedunt in locis duobus posita, qui nisi meam de Νεκυίας auctore sententiam amplexus sis, apte intelligi atque explicari nequeunt, Qui enim a Boeoto illum librum profectum esse statuerit, facile comprehendet, qui factum sit, ut Otus et Ephialtes πολὺ κάλλιστοι μετὰ γε κλυτὸν Ὀρίωνα (v. 310) appellentur. Nam et fratres illi et Orion ad Boeotias fabulas pertinent. Quamquam ne nimis argute hoc rimati esse atque odorati videamur, alterum locum consideremus, qui mira quaedam Agamemnonis cum Ulixē colloquentis verba continet (v. 457 sqq.):

ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἶπε καὶ ἀτρεκέως κατὰλεξον
 εἴ που ἔτι ζῶντος ἀκούετε παιδὸς ἐμεῖο
 ἢ που ἐν Ὀρχομενῷ ἢ ἐν Πύλῳ ἢ μαθόεντι
 ἢ που παρ' Μενελάῳ ἐνὶ Σπάρτῃ εὐρείῃ;

Quae verba ita intelligenda sunt, ut Agamemnon ex Ulixē quaerat, num quid de Orestis domicilio ac perfugio audiverit aut Orchomeni aut Pyli aut Spartae. Nam O. Muel-lerum, qui ad v. 459 sq. non verbum ζῶντος, sed ἀκούετε refert²¹³⁾, Nitzschius jure refellit²¹⁴⁾. Mirum autem est, quod primo loco Orchomenus, secundo Pylus, Sparta, quae prima nominanda erat, tertio demum loco commemore-

²¹³⁾ Orchom. p. 245 sq.: Dafs Nestor, dafs Menelaos Kunde geben sollen von dem Atridenhause, ist nicht zu verwundern, und überdiess stand Pylos, nach dem Homerischen Hymnos, [in Apollin. v. 396 sqq.?] in frühem Handelsverkehr mit Kreta: aber dafs Orchomenos, ist ganz allein der Voraussetzung zuzuschreiben, dafs dort Zusammenfluss von Fremden vielerlei Kunde zusammenführt."

²¹⁴⁾ l. l. Vol. III. p. 277 sq.

tur²¹⁵). Cujus quidem ἀπορίας a se primo notatae Nitzschius hanc λύσιν proposuit²¹⁶): Jenes, in Orchomenos oder in Pylos musz wohl ein Gegensatz allgemeineren Sinnes sein, oder gar etwa eine sprüchwörtliche Bezeichnung. Agamemnon meint wohl: Sei es etwa im Norden (im Minyeischen Orchomenos) oder im Süden (im Messenischen Pylos), oder im besten Falle beim Menelaos in Sparta. In ein solches Verhältniß musz das letzte Satzglied vom Menelaos nothwendig kommen." Sed in Nitzschii interpretatione acquiescere nequeo. Illud sane et Muellerus et Nitzschius recte perspexerunt, Orchomenum Minyeiam esse intelligendam (v. 459), sed tota tamen illorum versuum difficultas alia mihi ratione tollenda videtur. Nam cum Νεκυίας materia et forma Boeotium illius rhapsodiae auctorem indicaret, inde mira Agamemnonis verba explicari posse facile perspiciebam. Qui enim factum sit, ut Orchomenus primo loco nominaretur, Pylus secundo²¹⁷), Sparta tertio demum, is statim comprehendet, qui meam de Νεκυίας origine sententiam probaverit.

Quibus expositis librum Odysseae undecimum a Boeoto aliquo confectum esse apparebit. Nam argumenta adhuc prolata videntur esse ea, quibus in singulorum Homeri carminum patria investiganda majora afferri non possint. Tota enim illa quaestio in eo magis, quod probabile est, quam in vero ipso versetur necesse est. Quare cum in Boeotia sive inter Boeotos compositam esse Νεκυίαν probabile sit, ne quid deesse huic disputationi videatur, quid Boeotorum Ulixis fabulam apud se celebrari interfuerit quaeramus locumque investigemus, quo recitari Νεκυία potuerit.

²¹⁵) cf. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 278.

²¹⁶) l. l. Vol. III. p. 278 sq.

²¹⁷) cf. supra p. 80. Nitzsch. l. l. Vol. III. p. 279.

Inter Boeotiam autem et Ithacam societatem commerciumque fuisse narratio prodit, qua Alalcomenae, Ithacae aut Asteridis, insulae proxime Ithacam, oppidum ab illa Boeotiae urbe oriundae dicuntur²¹⁸). Huc quoque referenda sunt, quae Ulixem Alalcomenis Boeoticis ab Anticlea expositum esse produnt^{218a}). Nomen quoque Cephallenum, qui Ulixi subditi erant²¹⁹), ad Boeotiam spectat. Deducitur enim a Cephalo, Deionis filio, qui Thebis habitabat et Cephallenum insulas ab Amphitryone, quem bellum gerentem adjuvisset, dono accipiebat²²⁰). Subjectae igitur illae insulae erant jam Amphitryonis, Thebanorum principis, imperio. Atque fuerunt, qui ab hoc Cephalo Ulixem oriundum esse dicerent²²¹). Quin etiam in ipsa Boeotia Ulixes natus esse perhibetur²²²). Quae cum ita sese habeant etiam propius ad Boeotos pertinuisse Ulixis fabulam intelligitur.

²¹⁸) cf. Plutarch. Quaest. Gr. 43. p. 402. ed. Hutt. Apollodor. ap. Strab. X. p. 457 A. (ap. Heyn. p. 424) ibq. Tzschuck. p. 92. O. Mueller. Orch. p. 213: wichtiger ist, das das Heiligtum [der Athene bei Alalcomenae] am Triton liegt, und von hier Athena Tritonis genannt wird, ein Name der in den Minyischen Sagen und Zügen wiederspielt: wichtig ist auch die Sage, das Odysseus, der Schützling der Pallas, von hier aus den Namen, als seine Metropole, auf den Hauptort Ithacas übertragen habe." — cf. O. Mueller. Prolegg. p. 362. Kruse. Hellas. II. 2. p. 415 sq. Voelcker. Homer. Geogr. p. 71.

^{218a}) cf. Schol. Hom. Il. XXIII, 783. ὁ δὲ Ἴστρος ἐκτεθῆναι ὑπὸ Ἀπικλείας Ὀδυσσεά φησὶν ἐν Ἀλαλκομεναῖς τῆς Βοιωτίας, ἣ ἐστὶν ἱερὰ Ἀθηναῖς.

²¹⁹) cf. Il. II, 631. Od. XX, 210. XXIV, 354. 377. 428.

²²⁰) cf. Schol. Venet. Nav. Cat. 138. Apollod. II. 4, 7. Strab. p. 454. Kruse. Hellas. II. 2. p. 275 sqq.

²²¹) cf. Eustath. p. 1396, 5. cf. p. 307, 4. 308, 13.

²²²) cf. Lycophron. Cass. 786 ibiq. Tzetz. et Schol. Bachm.

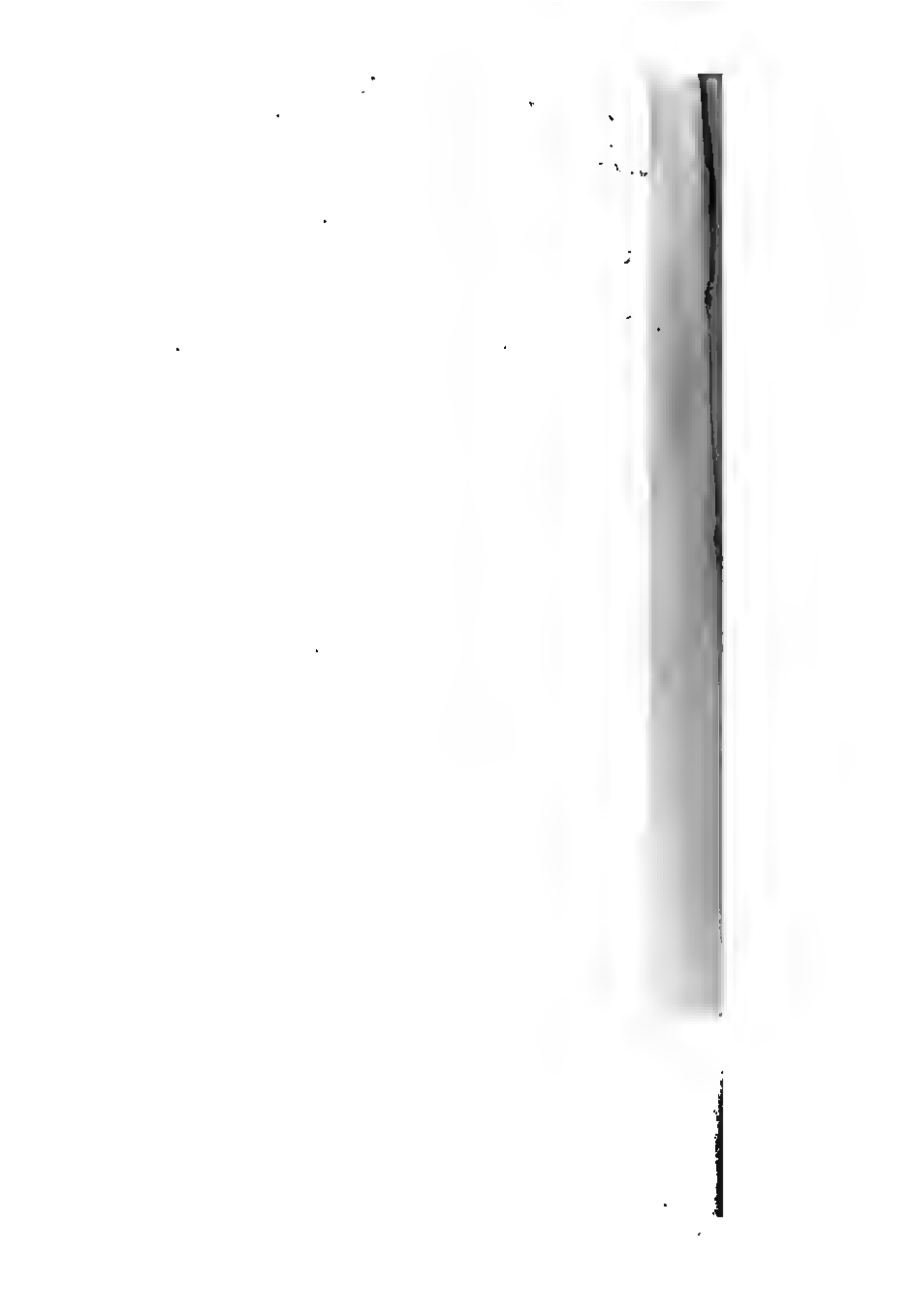
Multis autem poetis epicis cum Boeotia excelluerit, multis locis et urbibus Νεϋία orta esse potest. Sed ut tota hujus carminis et materia et forma ad Orchomenios Thebanosque spectat, ita apud alteros utros carmen illud compositum esse veri est simillimum. Atque eodem nostrae rhapsodiae originem nos jubent referre dies illi festi ad deos celebrandos instituti, quibus utraque urbs excellebat. Charitesii enim Orchomeni celebratis poetarum certamina instituta fuisse cum ex communi illo Graecorum more, tum ex disertis, quae hac de re exstant, testimoniis apertum est. Sicut Hesiodus cum Orchomeno tam conjunctus fuit, ut dubitari, quin ibi et recitarit carmina et cum aliis poetis epicis certarit, nequeat. Thebis autem Homerica carmina cognita fuisse inde cernitur, quod Homerum eo venisse et Cronii carmina recitasse traditum est ^{2 2 3}).

His igitur argumentis, ut sive a Boeoto, sive inter Boeotos Νεϋίαν compositam esse ducam, commoveor. Qua in re spero fore ut, si aut minus accurate atque enucleate disputarim, aut probabiliora saepenumero quam veriora protulerim, ne mihi in virorum doctissimorum humanitate desit praesidium.

^{2 2 3}) cf. Plutarch. Vit. Hom. cp. 4. Welcker. Ep. Cycl. p. 207 sq. De Orchomeno cf. O. Mueller. Orchom. p. 390. Griech. Litt. Gesch. Vol. I. p. 139 sq. —

TYPIS ACADEMICIS.

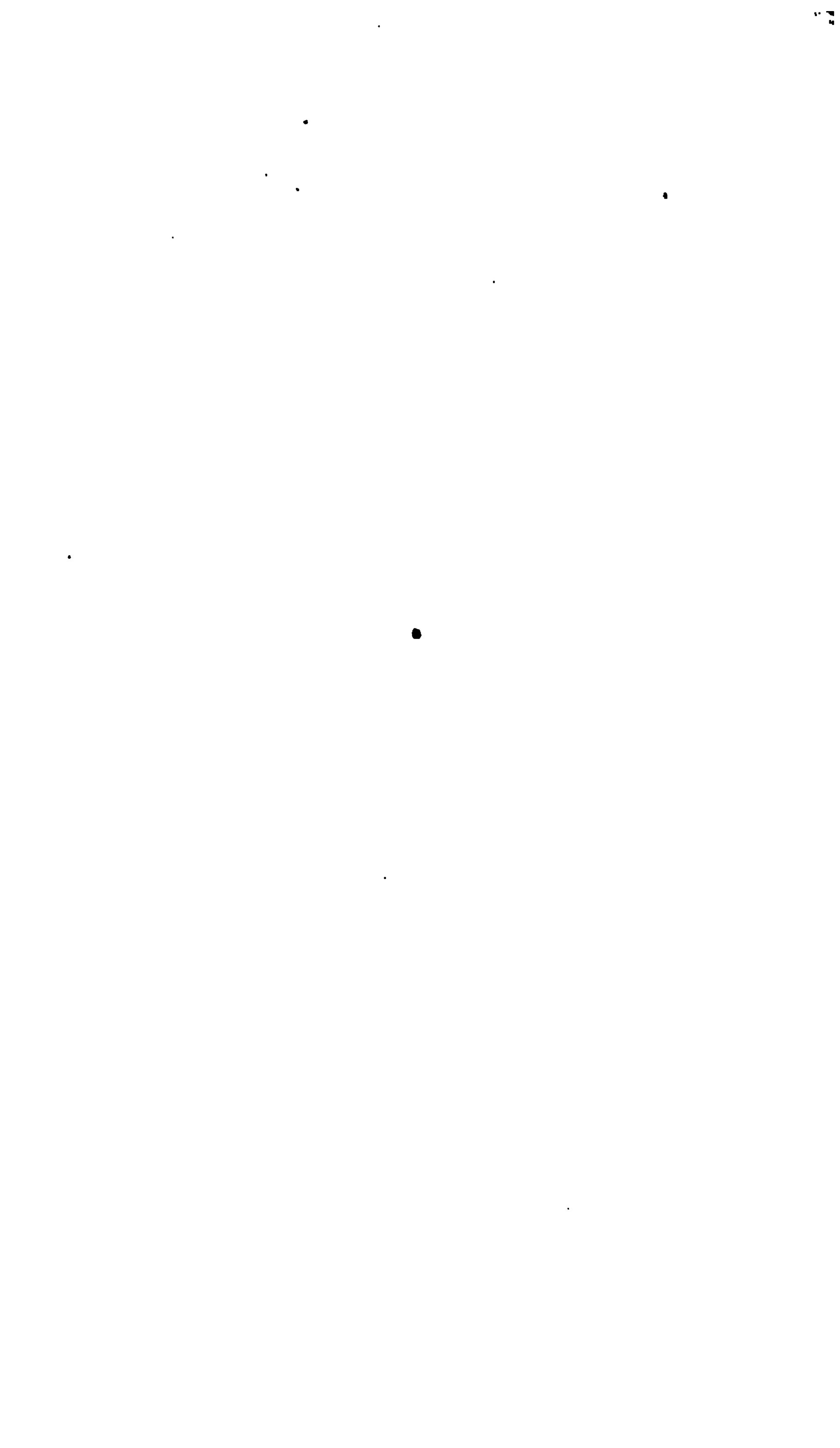
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
54 EAST LAKE STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-709-3200
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Questiones Homericæ.

Widener Library

002414135

3 2044 085 130 862